

I. KOKOUKSEN ALKUTOIMET.

1. Kokouksen avaaminen, toimimiesten vaali, edustajat.

Ensimmäinen Suomen työväen puoluekokous (4:s työväen edustajain kokous), joka pidettiin Viipurissa 1901, päätti seuraavan puoluekokouksen pidettäväksi Oulussa v. 1903. Oulun työväenyhdistys ei kuitenkaan voinut määräaikana ottaa kokousta vastaan, koska sillä oli suuret yhdistyksen talon rakennuspuuhet parhaallaan käynnissä ja yhdistyksen vanha rakennus oli osaksi purettu, osaksi mahdoton käyttää rakennustoimen tähden. Tämän johdosta tiedusteli puoluehallinto Forssan ja Hämeenlinnan työväenyhdistyksiltä, olisivatko ne halukkaita ottamaan kokousta vastaan, ja saatuaan myöntävän vastauksen, ryhtyi hakemaan lupaa kokouksen pitoon. Lupa myönnettiin Forssaan, jonka johdosta puoluehallinto kehotti puolueeseen liittyneitä yhdistyksiä valitsemaan edustajia puoluekokoukseen elokuun 17—20 päiviksi.

Kokous alkoi maanantaina elokuun 17 p:nä k:lo 8 aamulla työväenyhdistys „Kuhan" huoneistossa, mikä oli tilaisuutta varten koristettu lipuilla ja köynnöksillä. Salin peräseinällä olevaa koroketta, jolle puheenjohtajan ja sihteerin pöytä oli asetettu, reunustivat kauniit katajat. Taustalla oli paitsi lippuja kaksi punaista kilpeä, niissä tunnuslauseet: „Pois sorto, pois vääräys, pois väkivalta!" sekä „Oikeutta kaikille!" Sivuilla oli kaksi hiilipiirustusta, kuvaten toinen jyrkää seppää työtamineissaan, toinen lastaan kantavaa äitiä. Edelliseen liittyi kirjoitus „Kunnioita työntekijää!", jälkimäiseen „Tervetuloa! Viihtyös hyvin!"

Kun edustajat olivat asettuneet pöytiensä ääreen, avasi Forssan työväenyhdistyksen puheenjohtaja J. V. Orell kokouksen seuraavin sanoin:

«Arvoisat kansalaiset sekä aatetoverit ja järjestyneen työväestön edustajat! „Kuha" työväenyhdistyksen puolesta saan lausua teidät tervetulleiksi tänne meidän matalaan maajaamme kolmanteen työväenpuoluekokoukseen, koska meillä on ollut se kunnia, että voimme teidät tänne vastaanottaa, vaikka olemmekin vähemmän kehittyneitä tässä meille vielä vaillinaisesti tunnetussa työväenaatteessa.

Ja koska täällä tullaan keskustelemaan köyhälistön tarpeista ja sen etua tarkoittavista seikoista, on toivottavaa, että asiat keskustelussa selviävät sovulla ja veljellisellä rakkaudella, työväenaatteen suureksi hyödyksi. Tunneimmehan, ettei tämä aate enää ole ainoastaan hetken innostuksen luoma, vaan tosi tarpeiden ja oikeuden vaatima. Ilman vaatimuksia olisi työväki vielä samanlaisessa asemassa kuin muinaisaikoina. Mikä tämän tähänastisen muutoksen on saanut aikaan? Työväen järjestyminen! Se on saanut meidätkin tänne nyt kokoon etujamme valvomaan.

Olkoon tunnuslauseenamme veljeys, tasa-arvoisuus ja oikeutta kaikille".

Tervehdyspuheen pidettyä astui puheenjohtajan paikalle puoluehallinnon puheenjohtaja K. F. Hellsten Turusta, ilmoittaen, että puoluehallinto on valinnut kokouksen sihteeriksi opettaja J. K. Karin. Vaali hyväksyttiin yksimielisesti.

Kokoukselle oli puoluehallinto ehdottanut valittavaksi neljä puheenjohtajaa. Ehdotus hyväksyttiin ja puheenjohtajiksi valittiin huutoäänestyksellä yksimielisesti M. Hälleberg Helsingistä, Heikki Lindroos Tampereelta, E. Salin Porista ja T. Tainio Turusta.

Valtakirjojen tarkastajiksi valittiin J. V. Orell, K. F. Hellsten ja J. K. Kari.

Sillä aikaa kuin valtakirjojen tarkastajat olivat työssään, tarjosi „Kuha" työväenyhdistys edustajille kahvit.

Kokouksen jäseniksi hyväksyttiin seuraavat henkilöt:

Puoluehallinnosta: Ida Ahlstedt, K. F. Hellsten, E. Salin ja J. K. Kari.

Puoluelehkien edustajia: toimittaja E. Valpas Helsingistä.
Forssan „Kuha" yhdistyksestä: rouva K. Orell, kirjap.

omistaja R. Drockila, maalari J. V. Orell, makasiinikirjanpitäjä Kaarlo Meritähti, tehtaantyömiehet Juho Cederqvist ja Juho Virtanen.

Hallan työväenyhdistyksestä: sahantyömies Vilho Heimonen.

Haminan työväenyhdistyksestä: räätäli K. H. Lust ja kirjaltaja A. H. Manner (tulivat myöhemmin).

Hankoniemen työväenyhdistyksestä: peltiseppä Edvard Manner.

Heinolan työväenyhdistyksestä: rakennusmestari O. Siiren.

Helsingin työväenyhdistyksestä: rouva Eeva Järvinen, neiti Sandra Reinholdsson, kirvesmies M. Hälleberg, maalari F. M. Orrela ja verhoilija V. Löfqvist.

Helsingin ruotsal. työväenyhdistyksestä: toimittaja Anders Käcklund.

Helsingin puuseppien a.-osaston puolesta: puuseppä Emil Perttilä.

- L J ' - » - J , T M * ^ ,

Toisen

Suomen Työväen Puoluekokouksen

(5:n työväenyhdistysten edustajankokouksen)

Pöytäkirja

(Kokous pidetty Forssassa elok. 17-20 p. 1903)

Toimittanut

J. K. KARI

Kärkölän työväenyhdistyksestä: suutari E. Lepistö.

Lauritsalan työväenyhdistyksestä: koneenhoitaja M. Sievänen.

Lempäälän työväenyhdistyksestä: sahantyo mies Oskari Mäkinen.

Limingan työväenyhdistyksestä: seppä Leo Leino.

Messukylän työväenyhdistyksestä: mylläri J. Bastman ja ulkotyöni. J. A. Silander.

Oulun työväenyhdistyksestä: räätäli J. Kempainen ja kirvesmies K. Ahmala.

Pirkkalan työväenyhdistyksestä: koneenkäyttäjät D. A. Merinen.

Pispalan työväenyhdistyksestä: työnjohtaja Tyko Varto.

Porin työväenyhdistyksestä: sähkötyönt. Antti Mäkelin.

Porvoon työväenyhdistyksestä: nahkuri K. J. Suomi.

Porvoon Hämarin työväenyhdistyksestä: puuseppä K. V. Karvonen.

Reposaaren työväenyhdistyksestä: kaupanhoitaja Aksel Sjöholm ja työmies Antti Stenbacka.

Riihimäen työväenyhdistyksestä: veturilämmittäjä D. Korhonen.

Salon työväenyhdistyksestä: läkkiseppä E. Malmberg.

Sorsakosken työväenyhdistyksestä: seppä David Angerias.

Sortavalan työväenyhdistyksestä: asioitsija Oskar Leinc (tuli myöhemmin).

Taalintehtaan työväenyhdistyksestä: tehtaantyo mies Oskar Anttila.

Tampereen työväenyhdistyksestä: neiti Maria Kulmala, toimittajat Yrjö Mäkelin, M. Vuolukka ja Seth Heikkilä, osuuskaupanhoitaja Heikki Lindroos ja nahkuri K. Lindfors.

Tampereen ulkotyö väenyhdistylcsestä: kirjapainonimistaja J. V. Hellberg.

Terijoen työväenyhdistyksestä: kirvesmies Juho Ropponen.

Turun työväenyhdistyksestä: rouvat M. Tuominen ja M. Kanervo, faktori J. A. Salminen, taloudenhoitaja J. H. Jokinen, keittiönimistajat T. Tainio ja M. Saarinen sekä räätäli A. Palmroos.

Tyrvään työväenyhdistyksestä: Edvard Manner.

Urjalan työväenyhdistyksestä: puuseppä Edvard Hokkanen ja työmies Evert Hokkanen.

Vaasan työväenyhdistyksestä: räätäli J. E. Li 11 n ix ja M. Hätinen (tuli myöhemmin).

Viipurin työväenyhdistyksestä: rouva Anni Huotari, neiti M. Kontulainen, verhoilija J. P. Holopainen, opettaja A. Karttunen, räätäli V. Laitinen ja toimittaja A. Huotari.

Viipurin Talikkalan työväenyhdistyksestä: muurari S. J. Forsgren ja kauppias P. J. Pohjalainen.

Talikkalan t. y:n maalarien a-osastosta: ylioppilas August Rissanen (tuli myöhemmin).

Paitse yllämainituista, joiden edustajaoikeus on puolueen säännöissä määrätty, hyväksyi kokous edustajiksi seuraavat:

Työläisnaisten liittohallinnon puolesta: rouva Hilja Pärssinen Viipurista.

Nahkurien liittohallinnon puolesta: nahkuri K. Lindfors Tampereelta.

Raittiudenystävien pääioimikunnan lähetystönä: tohtori Väinö Wallin, konduktööri J. A. Kuhlberg ja kirjaltaja F. A. Pettersson.

Pellervon edustajana: Pellervon neuvoja J. Torvelainen.

Sitäpaitse myönnettiin maalari Grönlundille Helsingistä ja räätäli R. Roineelle sekä suutari J. Sandholmille Turusta puheoikeus kokouksessa.

Virastojen puolesta oli kokouksessa koko ajan läsnä Hämeen läänin varalääninsihteeri L. Björkman sekä paikkakunnan nimismies ja pari poliisia.

Kun kokoukselle oli ilmoitettu kaikki valtakirjat hyväksytyiksi ja luettu edustajain nimet, asettui puheenjohtajaksi M. Hälleberg, tervehtien kokousta seuraavin sanoin:

„Arvoisat kokouksen jäsenet! Pyydän, että me kaikki koettaisimme maltillisesti ja vakavasti käsitellä niitä monia, köyhälistön parasta tarkoittavia kysymyksiä, jotka tulevat tässä kokouksessa esille. Ottaessani vastaan kokouksen minulle uskoman tärkeän toimen yhtenä kokouksen puheenjohtajana, tunnen itse kokemattomuuteni tässä tehtävässä, mutta toivon, että kokouksen jäsenet auttavat minua käsittelemällä asioita maltillisesti, jotta ne saataisiin kunnollisesti ratkaistuiksi. Toivon, että ne päätökset, joita täällä tulemme tekemään, koituvat koko maamme köyhälistön hyväksi.”

Kokoushuoneisiin päätettiin laskea, paitse edellämainittuja, ainoastaan työväenyhdistyksen jäsenlipuilla varus-

tettuja henkilöitä kuuntelijoiksi. Paimiosta läsnäolevalle asemamies Pöysäselle myönnettiin läsnäolo-oikeus ilman jäsenlippua, koska ei paikkakunnalla ole vielä työväenyhdistystä. Ovelle asetettiin vartija valvomaan tämän päätöksen noudattamista.

2. Johtava komitea ja keskustelukysymykset.

Johtavaan komiteaan valittiin avonaisella äänestyksellä kokouksen puheenjohtajat T. Tainio, E. Salin, Heikki Lindroos ja M. Hälleberg sekä sihteeri J. K. Kari ynnä rouva E. Järvinen, neiti M. Kontulainen, herrat J. V. Hellberg, Y. Mäkelin, S. Heikkilä, J. P. Holopainen, K. F. Hellsten, J. H. Jokinen, E. Perttilä ja F. M. Orrela.

Johtava komitea hyväksyi kokouksessa keskusteltaviksi seuraavat kysymykset:

1. Puolueen toimintakertomus ja tilit.
2. Ohjelma sosiaalidemokraattiselle puolueelle Suomessa.
3. Tapaturma- ja vanhuudenvakuutus kysymys.
4. Äänioikeusasia.
5. Suurlakon tärkeys ja mahdollisuus äänioikeusasian hyväksi sekä lakkorahastojen perustaminen.
6. Kunnallisohjelman muodostaminen työväenpuolueelle.
- 7 a. Työväen osuusliikkeen suhde puolueeseen.
- 7 b. Miten voitaisiin saada osuustoiminta laajenemaan Suomessa koko maata ja köyhälistöä käsittäväksi?
- 7 c. Eikö olisi jo aika Suomen työväen ryhtyä perustamaan maanviljelys-osuuskuntia?
- 8 a. Millä keinoin saataisiin työväenaate maaseuduilla enemmän tunnetuksi?
- 8 b. Eikö puolue voisi kustantaa vakinaista agitaattoria maalaistyöväestön keskuuteen, joka sitä pikemmin kaipaa?
- 8 c. Eikö olisi määrättävä erityisiä agifaattorikurssimääriä kirjallisuudesta, jotka opittuaan lukija voi määräpaikkoihin saapua suorittamaan kurssin?
9. Yhteiset jäsenkirjat.
10. Olisiko tuleville valtiopäiville tehtävä esitys pisim-

män sallittavan työpäivän ja alimman tuntipalkan määräämisestä lain kautta?

11. Ammatti järjestökysymys.

12. Kuinka voitaisiin tilattoman väestön asemaa parantaa ja sitä kiinnittää maanviljelykseen, sekä mitä olisi valtion sekä kuntain tehtävä, jotta torjuttaisiin työttömyyttä maanviljelysväestön keskuudessa?

13. Olisiko ensi valtiopäiville esitettävä kysymys naisten suojeluslakien aikaansaamisesta maassamme?

14. Työväenlehdet ja kirjallisuus.

15 a. Eikö olisi jo aika ryhtyä toteuttamaan edustajakokouksessa Turussa tehtyä päätöstä työväen pankkiliikkeen perustamisesta?

15 b. Eikö Suomen työväestön olisi jo aika mitä pikemmin ryhtyä puuhaamaan omia palo-, henki- ja tapaturmavakuutuslaitoksia?

16. Katsotaanko tarpeelliseksi ja työväestölle hyödylliseksi, että valtion kannattamia työnvälitystoimistoja perustettaisiin kaikkiin maalais- ja kaupunkikuntiin?

17. Mihin toimenpiteisiin puoluekokous katsoo ryhdyttäväksi, että yhä uusiintuva työttömyys saataisiin ajoissa ehkäistyksi?

18. Eikö olisi suotava, että vähemmän tärkeitä muita oppiaineita syrjäyttämällä enempi kuin ennen kouluissamme opetettaisiin taloustiedettä eli yhteiskuntaoppia?

19. Miten kansan lasten opetus saataisiin ajanmukaisemmalle kannalle, kuin se on kansakouluissa?

20. Voiko puolue omistaa puoluelehtien osakkeita?

21. Eikö olisi myönnettävä puolueelle ja yhdistyksille oikeus äänestää puoluelehtien osakeyht. kokouksissa omistamansa osakeluvun mukaan?

22. Olisiko ryhdyttävä raittiuskansan kanssa kannattamaan anomusta kunnallisen kieltolain aikaansaamiseksi?

Myöhemmin kokouksen kestäessä tuli lisäksi kysymys:

23. Eikö kokouksen olisi lausuttava ensi valtiopäiville toivomus, että työntekijöille myönnettäisiin vararikkotapauksissa etuoikeus palkkojensa saantiin ilman valvontaa.

3. Valiokunnat.

Johtavan komitean ehdotuksesta asetettiin yllämainittuja kysymyksiä käsittelemään seuraavat valiokunnat:

1. Ohjelmavaliokunta, käsittelee ylläolevista kysymyksistä kys. 2, 6 ja 12. Valiokuntaan kuuluvat herrat E. Valpas, E. Salin, J. K. Kari, T. Tainio, Y. Mäkelin ja J. P. Holopainen.

2. Agitatsioonivaliokunta, käsittelee kysymykset 8 a—c ja 14. Jäsenet neidit M. Kontulainen ja S. Reinholdsson sekä herrat T. Tainio, W. Löfqvist ja S. Heikkilä.

3. Osuustoimintavaliokunta, käsittelee kysymykset 7 a—c ja 15 a. Jäsenet H. Lindroos, F. M. Orrela, J. A. Salminen, M. Vuolukka ja E. Perttilä. Valiokunnan töihin pyydettiin J. Torvelainen ottamaan osaa.

4. Vakuutusksymysvaliokunta, käsittelee kysymykset 3, 15 b ja 17. Jäsenet J. V. Hellberg, E. Salin, R. Drockila, M. Hälleberg ja rouva Eeva Järvinen.

5. Äänioikeusvaliokunta, käsittelee kysymykset 4 ja 5. Jäsenet Y. Mäkelin, K. F. Hellsten, K. N. Rantakari, T. Tainio, J. Heitto ja rouva H. Pärssinen.

6. Ammattijärjestövaliokunta, käsittelee kysymykset 9 ja 11. Jäsenet E. Salin, E. Perttilä, V. Pylkkö, M. Vuolukka ja M. Saarinen.

7. Valtiopäiväesitysvaliokunta, käsittelee kysymykset 10, 13 ja 22. Jäsenet rouva Hilja Pärssinen, herrat Anton Huotari, J. A. Salminen, A. Käcklund ja Heikki Lindroos. Sitäpaitse pyydetään 22 kysymystä käsiteltäessä valiokuntaan hrat V. Wallin, J. A. Kuhlberg ja F. A. Pettersson, jotka ovat kysymyksen kokoukselle esittäneet Raittiudenystävain päätoimikunnan puolesta.

8. Työnvälitystoimistovaliokunta, käsittelee kysymyksen 16. Jäsenet J. V. Hellberg, J. Kemppainen, J. E. Lillnix, M. Hälleberg ja neiti Maria Kulmala.

9. Opetuskysymysvaliokunta, käsittelee kysymykset 18 ja 19. Jäsenet rouvat M. Tuominen ja A. Huotari, sekä herrat A. Karttunen, S. Heikkilä, A. Mäkelin, K. V. Karvonen ja J. V. Orell.

10. Tarkastusvaliokunta, käsittelee kysymykset 1, 20 ja

21. Jäsenet rouva M. Kanervo sekä herrat F. M. Orrela, V. Laitinen, A. Gröhn ja K. Lindfors.

11. Maatalousohjelmavaliokunta, käsittelee ohjelmavaliokunnan kanssa kys. 12 ja maatalousohjelmaa. Jäsenet rouva Eeva Järvinen, herrat Edvard ja Evert Hokkanen, T. Tainio, P. Suttelin, O. Mäkinen, J. A. Silander ja D. A. Merinen.

4. Kokouksen ohjelma.

muodostui seuraavaksi:

Maanantaina elokuun 17 p:nä.

- K:lo 8—11 Tervehdyspuhe, J. V. Orell. Kokouksen toimimiesten vaalit. Valtakirjojen tarkastus. Johtavan komitean ja valiokuntain vaalit.
- K:lo 11—2 Alustavaa keskustelua kysymyksistä 7 a—c Raittiudenystäv. lähetystö.
- K:lo 2—4 Päivällisloma.
- K:lo 4—7 Alustavaa keskustelua kysymyksistä 3 ja 10 Päätöskeskustelu kys. 22.

Tiistaina elokuun 18 p:nä.

- K:lo 8—V23 Alustavaa keskustelua kys. 10 (jatkoa) sekä jällellä olevista kysymyksistä.
- K:lo V23—4 Päivällisloma.
- K:lo 4—8 Valiokuntain kokouksia. Käynti Forssan puistossa.

Keskiviikkona elokuun 19 p:nä.

- K:lo 8—11 Päätöskeskustelua kysym. 1, 16, 7, 15, 4, 5 ja 8.
- K:lo 11—1 Käynti Forssan tehtaissa.
- K:lo 1—3 Päivällisloma.

K:lo 3—Vs9 Puoluehallinnon paikka ja vaali. Päätöskeskustelua kys. 13, 18, 19, 10, 20, 21, 14 ja 3.

Torstaina elokuun 20 p:nä.

K:lo 8—2 Päätöskeskustelua kys. 3 (jatkoa) 9, 11, 2, 6, 12 ja 17. Lopputoimet.

K:lo 2—4 Juhlapäivälliset.

5. Sähkösanomia.

Sähkösanomia ja tervehdyksiä saapui kokoukselle seuraavat:

Lapua.

Sydämelliset onnentoivotukset puoluekokoukselle Lapuan työväeltä, vaikka vastaiseksi kodittomina ja ilman sääntöjä.

Asiaa harrastavoin puolesta

J. G. Vähämäki.

Sorsakoski.

Tee työtä ylevää onneksi kansan vapautteen vaatimisen.

Eläköön työväenaate!

J. Hoffren, J. Michelsson, P. Valjus.

G. Bäck, K. Blomberg, P. Savolainen,

V. Reinikainen.

Turku.

Korkealle nouskoon päätöksienne nojalla Suomen köyhälistö!

Eläköön kansainvälinen työväenaate!

Ursin.

Viipuri.

Toivomme Korkeimman siunausta töillemme köyhälistön vapauttamiseksi rahavallan ikeestä.

Joukko rahavallan alaisia työläisiä Viipurissa.

Riihimäki.

Onnea ja menestystä työllenne köyhälistön kohottamiseksi toivottavat

Aateveikot Riihimäellä.

Siilinjärvi.

Olkoon onni uurtajille, veljeys aatteen ajajille!

Tarmoa, innostusta ja sitkeyttä suokoon Luoja ajaessanne asioita köyhälistön.

Kohotkoon lippumme korkealle, että kautta maan siskot, veikot tulisivat näkemään, minkä ympärille on köyhälistön kokoonnuttava taistelemaan vapautensa ja oikeuksiensa puolesta.

Jalo, kauaksi tulevaisuuteen tähtäävä aattemme lämmittäköön sydämiä toimimaan kaikkien sorrettujen yhteiseksi hyväksi.

Toivoo Savon saloilta toverillisesti tervehtien.

Gustava ja A. J. Partanen.

Mikkeli.

Raastakaa, penkokaa ylös köyhät sarron alta.

Valjakka, Viljakainen, Lampinen, Hänninen, Knuutinen, Andelin.

Lähetäjille kohotettiin kaikille kolmikertainen „eläköön”.

II. KOKOUKSEN KESKUSTELUT JA PÄÄTÖKSET.

1. Kunnallinen kieltolakikysymys.

Raittiudenystävain toimikunnan lähetystä johti tohtori Väinö Wallin, lausuen kokoukselle seuraavaa:

Arvoisa herra puheenjohtaja, arvoisa kokous!

Turussa pidetyn yleisen raittiuskokouksen puolesta saamme me, siellä valittu lähetystä, lausua tälle kokoukselle raittiusväen kunnioittavan tervehdyksen.

Kaukaisuudessa yhtyvät toisiinsa ne suuret ja jalot päämäärät, joita Suomen järjestynyt työväestö ja Suomen raittiuskansa tahoillansa ajavat. Kieltolaki seisoo teidän ohjelmassanne ja varmaan te kuvaillette tulevaisuuden työmiestä sisällisesti ja vapaastikin raittiiksi. Raittiuskansa taas puolestaan tietää että raittiustyö ilman kansan valtavan, työtätekevän enemmistön kohottamista, ilman suurta kansanvaltaista päämäärää olisi työtä ilman tarkoitusta. Vankasti liittyvät nämä liikkeet toisiinsa, vaikka elämän jokapäiväisissä kiistoissa ja riidoissa emme sitä aina tarpeeksi huomaa.

Tässä lujassa luottamuksessa me rohkenemme yleisen raittiuskokouksen puolesta tehdä tälle kokoukselle esityksen raittius- ja työväenpuolueitten lähestymisestä erästä määrättyä tarkoitusta varten. Teille lienee omien sanomalehtienne kautta tunnettu ehdotus, joka Raittiuden ystävain puolesta tulee hallitukselle piakkoin tehtäväksi kunnallista kiello-oikeutta koskevan lain aikaansaamiseksi tulevilla valtiopäivillä.

Tämän ehdotuksen pääkohtia ja päävaatimuksia on että kaikkien väkijuomain myynti, joka nyt on niin kirjavasti järjestetty, on saatettava saman lain alaiseksi, että tähänastinen väkijuomalainsäädäntö ei ole mitenkään omiaan kansaa

rapistuttamaan, ja että senvuoksi päätösvalta itse ydinkohdassa, saako väkijuomain myyntiä harjoittaa vai ei, on annettava raastuvan- ja kunnankokouksille, joissa ei kuitenkaan äänestetä asteikkojen, vaan pään ja äänen mukaan.

Tietysti on vasfedes niinkuin tähänkin asti kietolain sekä vaatimus pysyvä sekä raittiusväen että työväen puolueen ohjelmassa. Mutta ei tarvitse tässä kokouksessa huomauttaa, että jokaisen elinvoimaisen ja käytännöllisiin tuloksiin pyrkivän puolueen täytyy taistella niin sanoaksemme askel askeleelta, tuuma tuumalta. On suuri erehdys luulla, että varuillaan oleva ja tappeluhaluinen vihollinen voitetaan ainoastaan paljaalla halveksimisella. Pakko se on, joka panee laatimaan yleisten pääohjelmain rinnalle osittaisia ohjelmia, joiden määränä on raivata tietä yleisen ohjelman suuremmille tarkoituksille.

Nyt on raittiusväki valmistanut sellaisen tilapäisen käytännöllisen ohjelman lähintä tulevaisuutta varten. Yksimielisesti siihen Turun kokous yhtyi, pysyttämällä kietolain yleisessä ohjelmassaan. Eihän ole sellainen myönnitys helppo tehdä. Mutta toiselta puolen on ilo oleva vilpitön jo pienemmästäkin voitosta. Eikä kunnallinen kielto-oikeus, jos se tarmolla tulee toteutetuksi, varsin pieni voitto olisikaan.

Toivoen saman katsantotavan voittavan alaa Suomen järjestäytyneessä työväestössä, kutsuen työväenpuoluetta tähän yhteiseen, huolellisesti valmistettuun ja sen vuoksi tähän astisista yrityksistä toivoaksemme tehokkaimpaan väkiryntäköön yhteistä vihollistamme vastaan rohkenemme kokoukselle kunnioittavasti esittää:

että työväenpuolue, pysyttämällä kietolain vaatimuksen yleisessä ohjelmassaan, ottaisi erityiseksi raittiusohjelmakseen lähintä tulevaisuutta varten kunnallisen kielto-oikeuden vaatimuksen mies ja ääni perustuksella ja kaikin tavoin koettaisi vaikuttaa sellaisen lain aikaansaamiseen".

Kysymys lykättiin keskustelutta valiokuntaan, joka esitti kokoukselle seuraavan lausunnon:

Valiokunta oli yksimielinen siitä, että kunnallisen kielto-

lain aikaansaaminen on suuresta merkityksestä, ja että on edellytyksiä sen toteuttamiseksi. Tämän vuoksi työväenpuolueen tulee sitä tukea ja kannattaa, kuitenkin pitäen silmällä, ettei tällä syrjäytetä puoluenäkökohtia.

Yhteistoimintaan valtiopäivämiesvaaleissa tulee pyrkiä, mutta sen aikaansaamiseksi on raittiuspuolueen asetettava ehdokkaita, jotka eivät ole puolueemme vastustajia. Tällainen yhteistoiminta katsottiin hyödylliseksi, koska työväenpuolue ja raittiuspuolue saattavat eri paikkakunnilla olla niin heikosti edustettuina, että erillään ollen eivät mitään voittaisi. Valiokunta esittää siis työväen puoluekokoukselle seuraavan ponnen:

että työväenpuolue, pysyttämällä kieltoain vaatimuksen yleisessä ohjelmassaan tahtoo erityiseksi raittiusohjelmaksi lähimpää vastaisuutta varten hyväksyä kunnallisen kielto-oikeuden vaatimuksen henkilön ja äänen perustuksella ja koettaa kaikin tavoin edistää sellaisen lain aikaansaamista. Tämä voi parhaiten tapahtua työväenpuolueen ja raittiuspuolueen yhteistoiminnan kautta tulevaisuudessa valtiopäivämiesvaaleissa. Tämä yhteistoiminta ei kuitenkaan saa tapahtua puolueemme yleisen kannan kustannuksella.

Anton Huotari.

(puheenjohtaja)

V. V/allin.

A. Käcklund.

J. A. Kuhlberg.

F. E. Pettersson.

H. Lindroos.

Hilja Pärssinen.

(kirjuri.)

Y. Mäkelin tahtoi lisättäväksi perustelun lauseeseen — «työväenpuolue ja raittiuspuolue saattavat eri paikkakunnilla olla niin heikosti edustettuina», sanat „nykyisten ääni-oikeusolojen vallitessa”.

Lausunto hyväksyttiin tällä lisäyksellä yksimielisesti kokouksen päätökseksi.

2. Puolueen toimintakertomus ja tilit.

Puoluekokouksen jäsenille jaettiin painettuna puoluehallinnon sihteerin laatima toimintakertomus (katso liite sivut 84—100). Kertomusta tahtoi joku jäsen luettavaksi kokoukselle. Siihen ei kokous kumminkaan suostunut, koska jokaisella on aikaa lukemalla perehtyä siihen ennen päätöskeskustelua. Kertomus lykättiin ilman keskustelua valiokuntaan, joka laati siitä ynnä tileistä seuraavan lausunnon:

Tarkastusvaliokunta on kokoontunut tarkastamaan kertomusta Suomen työväen puoluehallinnon toiminnasta sekä puoluehallinnon tilejä vuosilta heinäkuun 10 p. 1900—joulu-kuun 31 p. 1902. Tileistä lausuvat tilintarkastajat: „Allekirjoittaneet ovat tänään tarkastaneet Suomen Työväen Puoluehallinnon tilit v. 1901—1902 ja havainneet ne olevan tarkoituksen mukaisessa kunnossa ja muuten kaikin puolin oikein tehdyiksi, jonka johdosta ehdotamme Puoluehallinnolle täydellistä tilinpäästöä.

Turussa, 13 p:nä elokuuta 1903.

Matti Pesola. Aug. Hornaeus. Aino Putkonen.

Valiokunta katsoo tilit täysin kelvollisiksi ja ehdottaa sen johdosta kokoukselle:

että tilintarkastajain lausunnon johdosta myönnettäisiin Puoluehallinnolle täysi tilivapaus sekä lausuttaisiin kiitos tilien tekijälle.

F. M. Orrela.
(puheenjohtaja)

K. Lindfors.
W. Laitinen.

A. Gröhn.
Mimmi Kanervo.
(kirjuri.)

Tarkastusvaliokunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti kokouksen päätökseksi.

3. Osuustoimintakysymykset.

Osuustoimintaa koskeviin kysymyksiin olivat laatineet alustuksia kys. 7 a. «Työväen osuusliikkeen suhde puolueeseen" M. Vuolukka (katso liite siv. 21); kys. 7 b. „Miten voitaisiin saada osuustoiminta Suomessa koko maata ja köyhälistöä käsittäväksi?" tri Hannes Gebhard (katso liite sivu 1) ja kys. 7 c. „Eikö olisi jo aika Suomen työväen ryhtyä perustamaan maanviljelys-osuuskuntia?" V. Helin (katso liite sivu 77).

Evästyskeskustelussa käytti ensimmäisenä puhevuoroa

H. Jalonen: Mitä tulee kysymykseen „miten osuustoiminta saataisiin koko maata ja köyhälistöä käsittäväksi", on alustaja tuonut esille pääasiallisesti sen tavan, millä tässä suhteessa voidaan päästä hyvään tulokseen. Mutta hän on kuitenkin jättänyt mainitsematta sen tärkeän seikan, että osuustoiminnan on yhdyttävä kulkemaan sosiaalidemokratistisen puolueen kanssa käsikädessä, jos mieli päämäärää täydellisesti saavuttaa. Olevat olot viittaavat siihen, ettei osuustoiminta voi meillä menestyä muuten, kuin työväenliikkeen kanssa käsikädessä. Englannissa kulkevat molemmat pyrinnot tosin erillään toisistaan, mutta siellä onkin osuusliike kehittynyt kapitalistiseen suuntaan. Meilläkin on viimeaikoina perustettu paljon osuuskauppoja, mutta ne eivät vastaa työväenliikkeen vaatimuksia, ennenkuin on saatu aikaan uudistuksia. Alustaja tekee alustuksessaan erittelyjä, mitkä näitä uudistuksia vaikeuttavat. Hän sulkee osuustoiminnasta tykkänään pois sen köyhälistön osan, joka ei omista omaisuutta. Siten jää osuustoiminnan ulkopuolelle n. s. irtolaiset, paikasta toiseen liikkuvat työntekijät. Näillekin olisi valmistettava tilaisuutta ottaa osaa osuustoimintaan, jos mielitään saada se käsittämään koko köyhälistöä. On päästävä siihen, ettei ryysyköyhälistöä laisinkaan ole, sitte vasta osuustoiminta saadaan kaikkia käsittäväksi.

Työväestön osallisuutta osuustoimintaan vaikeuttaa myöskin alustajan toisessa ponnassa vaatima lisämaksuvelvollisuus. Hän ei kuitenkaan ole onneksi määritellyt sen suuruutta, joten osuuskunnat ehkä voinevat asettaa sen niinkin pieneksi, ettei siitä ole haittaa työväestön liittymiselle osuuskuntain jäseniksi.

Alustajan ensi ponnessa vaadittua rajatonta yhiymisoikeutta vastaan on joskus tuotu esiin epäilyksiä, että kun yhiymisoikeutta ei rajoiteta, voi liikkeeseen liittyä kapitalisteja, jotka riistävät järjesfämisvallan. Mutta sekin on turhaa luuloa. Jos köyhälistöä liittyy tarpeeksi lukuisasti, voivat he kokouksissa määrätä sen suunnan, jota toivovat noudatettavan.

Vuolukan alustuksen ponnet puhuja hyväksyi täydellisesti. Liikevoitosta olisi jaettava myöskin ei-osakkaille pieni määrä ostoksien suuruuden mukaan.

A. K ä c k i u n d : Ei ole yhtään yhteiskunnallisia parannuksia harrastavaa suuntaa, joka ei voisi osuustoimintaan yhtyä. Sillä jos osuustoimintaa aiotaan ryhtyä menestyksellä ajamaan, on se perustettava tykkäänään afäärin kannalle. Aate on eri asia, osuustoiminta eri asia. Yhtyi hri Gebhardin alustukseen pääasiallisesti, mutta toivoi valio-kunnan lisäävän ensi kohtaan, että osuuskunnan on perustettava afäärin kannalle, ja jättävän siitä pois sanan „uskontoon" Ehdotti ensi ponnien kuulumaan „Osuuskunta olisi perustettava liikenäkökohtien pohjalle rajattomalla jäsenmäärällä, katsomatta jäsenten sukupuoleen tai yhteiskunnalliseen asemaan".

A. K a r t t u n e n : hrojen Vuolukan ja Gebhardin pohjustukset sopivat hyvin täydentämään toisiansa. Gebhardin alustuksessa on muutamia ristiriitoja. Hän sanoo, ettei lisämaksuvelvollisuutta saa asettaa liian pieneksi. Se on siis pidettävä suurena. Nyt on kuitenkin kysymys siitä, miten osuustoiminta saataisiin ulotetuksi mahdollisimman laajalle, hankituksi paljon jäseniä. Tähän päämäärään ei päästä, jos lisämaksuvelvollisuus pidetään suurena. — Muuten olisi suuresta jopa rajattomastakin lisämaksuvelvollisuudesta se hyöty, että se perehdyttäisi osuuskunnan jäseniä sekä liikkeeseen että toisiinsa. Alustaja sanoo myöskin, ettei pidä hankkia suuria tavaravarastoja, mutta esittää toisaalta vaatimuksen, että tavaraa on myytävä halpoihin hintoihin. Hinnat-han saadaan alhaisiksi juuri siten, että ostetaan suuria määriä. Sentähden olisi juoksevaa tavaraa hankittava isoissa erissä. Silloin voitaisiin kohtuullisia hintoja pitäen saavuttaa suurempi voitto.

E. S a l i n : Kuten edellinen puhuja jo huomautti täyden-

tävät molempain alustajain pohjustukset toisiansa, vaikka alustajien tarkoituksilla onkin eroa. T:ri Gebhard ehdottaa alustuksessaan vuosivoitosta jaettavaksi ainoastaan osuuskunnan jäsenille jonkun prosentin ostojen mukaan. Porin työväenyhdystys oli asiasta keskusteltaessa sitä mieltä, että ostoprosenttia olisi jaettava muillekin ostajille, kuin jäsenille, mutta puolta vähemmän. Osuustoiminnan tarkoituspöytäkirjään on päästä leviämään mahdollisimman laajoihin kansankerrokseen. Sanotaan, että kun maksua on vain esim. 2 mk kuukaudessa, voi jokainen päästä osuuskunnan jäseneksi. Mutta köyhistä kodeista lähteneet tietävät kyllä, että monelle perheelle on vaikea luopua kaksimarkkasestakin, sillä kaikki pennit menevät aina tarkkaan „kädestä suuhun”, kuten sanotaan. Kun ei-jäsenille jaettaisiin voittoa ostoksien mukaan, ei sitä tulisi antaa heille rahana, vaan merkitä kirjoihin osuusmaksun lyhennykseksi, kunnes osuus olisi maksettu. Näin voisi köyhäkin päästä jäseneksi. Sentähden ehdotan 8:nä pöytäkirjan e) kohtaan lisättäväksi, että ei-jäsenillekin jaetaan voitosta ostoprosenttia puolet siitä, mitä jäsenille, ja tämä voitto käytetään osuuden lunastamiseen. Täten menetellen toteutetaan kysymystä: miten voitaisiin saada osuustoiminta käsittämään koko köyhälistöä.

Vuolukka ehdottaa, että työväestön olisi perustettava oma keskusliikkeensä. Mielelläni kannattaisin ehdotusta, mutta toisaalta on otettava huomioon hri Gebhardin esitys, että osuusaate kärsii hajaantumisesta. Vaikea sanoa varmaan, kummalla on oikeemmin. Ehkä on parasta noudattaa Porin työväestön mielipidettä, että köyhälistön tulee mahdollisimman lukuisasti liittyä osuustoimintaan, jolloin voivat määrätä asiain menon. Siten nuo molemmat näennäiset ristiriidat saadaan hyvin soveltumaan toisiinsa.

Mathilda Tuominen hyväksyi Vuolukan alustuksen mutta toivoi sen ohessa, että valiokunta ottaisi huomionsa myöskin ensimmäisen alustajan pöytäkirjaan.

S. J. Forssgren yhtyi muuten Gebhardin alustukseen, mutta vastusti sen toista pöytäkirjan kohtaa. Lisämaksuvelvollisuutta ei saisi asettaa ainakaan suureksi, koska työväestö sitä pelkää eikä yhdy osuuskuntaan, jos se on suuri. Niin on käynyt Talikkalassa. Lisämaksuvelvollisuus olisi siis asetettava paikallisten olojen mukaan mahdollisimman pieneksi. Sa-

moin tulisi osuuskunnan olla mahdollisimman vähäisen. — Edustaja Solinin ehdotus, että voitosta jaettaisiin osapro-sentteina ei-jäsenille ainoastaan V2 siitä, mitä jäsenille jae-taan, ei ole osuustoiminnan luonteen mukaista, koska osuus-toiminnasta koituvan hyödyn tulisi jakautua kaikille tasai-sesti. Hänen ehdotuksensa mukaan saisi osuuskunnan jäsen ensiksikin 5 % osuuskunnalle ja vielä kaksi kertaa suurem-man ostoprosentin, kuin ei-jäsen. Silloin osuustoiminta muut-tuisi heille afääriksi. Ostoprosenttia olisi siis jaettava yhtä paljon kaikille, mutta ei-jäsenille se olisi käytettävä osuus-maksuksi.

K. H. L u s t hyväksyi edustaja Vuolukan ponnet muuten, mutta arveli, että hän on asettanut puolueelle luovutetta-van prosentti-osan liian suureksi. Olisi enemmän asetettava vapaaehtoisuuden kannalle ja kasvatettava osuuskuntain jäseniä puolueen jäseniksi. Jos leimataan Vuolukan alus-tuksen mukaan työväenliikkeen vastustajiksi kaikki ne osuus-kuntain jäsenet, jotka eivät suostu luovuttamaan vuosivoi-tosta 25 % puolueelle, ei olla oikealla tiellä. Valiokunta ot-takoon etsiäkseen keskitien, joten saadaan puoluelaisiksi nekin, jotka eivät suostu luovuttamaan 25 %, mutta antavat sen sijaan vaikkapa 1 %.

J. H e i t t o : Kysymys on nyt periaatteellisesti siitä, myön-tääkö kokous, että osuustoiminnasta on hyötyä työväenliik-keelle, voiko se parantaa työväestön asemaa. Tähän on kieltämättä vastattava myöntävästi, yhdyttävä siis Vuolukan alustukseen, jossa tämä tunnustetaan. Osuustoiminnasta on työväestölle etua jo nykyisessä muodossakin. Lämpimästi olisi myöskin kannatettava sitä, että osuuskunnat luovuttaisivat mahdollisimman suuren osan voitosta työväenpuolueelle. Mutta siihen voidaan parhaite päästä kasvattamalla osuuskuntain jäseniä puoluelaisiksi. — T:ri Gebhardin pon-sia ei täällä ole tarvis hyväksyä, sillä ne ovat vain neu-vovaa laatua. Eri paikkakuntalaiset ottavat osuuskuntia pe-rustaessaan niistä huomioon sen, minkä katsovat kulloinkin tarpeelliseksi. Me emme kykene toimittamaan tätä valikoi-mista, sillä siihen vaaditaan jokaisen eri paikkakunnan olo-jen tuntemista. — Lisämaksuvelvollisuus on säilytettävä, sillä se pakottaa jäseniä tarkasti valvomaan liikkeen asemaa, jö-ten ei kuperkeikkoja voi niin helposti tapahtua.

J. E. Lii In ix yhtyi edelliseen puhujaan. Osuustoiminalla on hyvin laaja merkitys. Nyt on jo liike kulkenut ainakin Vaasassa t:ri Gebhardin esittämään suuntaan, että se ei katso yhteiskunnallista asemaa, ei uskontoa eikä puolueita. Kuitenkin olisi osuustoiminta saatava suuremmissa määrässä kuin tähän saakka hyödyttämään työväen liikettä, koska osuustoiminnan kannattajana on melkein yksinomaan työväestöä. Sentähden olisi kannatettava edustaja Vuolukan alustusta ja hyväksyttävä t:ri Gebhardin ponnet neuvoina, jommolsina ne ovat paikallaan.

J. Torvelainen: Osuustoimintakysymykseen on puoluehallinto hankkinut tätä kokousta varten kolme eri alustusta. Minä pyydän kokouksen jäseniltä hiukan kärsivällisyyttä, siliä minun täytyy kajota kaikkiin näihin kolmeen alustukseen, koska, ikävä kyllä, on selitetty väärin sosiaalidemokratian suhdetta osuustoimintaan.

T:ri Gebhardin alustus on kuten täällä on huomautettu, neuvovaa laatua. Sellaiseksi se on tarkoitettukin. Ensi ponnassaan alustaja osottaa tarkoittavansa osuustoiminnan levittämistä mahdollisimman laajoihin kerroksiin, katsumatta jäsenten uskonnolliseen, valtiolliseen tai yhteiskunnalliseen kantaan. Täällä on pahoiteltu, että alustaja muka tahtoi sulkea osuustoiminnasta pois varsinaisen köyhälistön. Se on väärinkäsitys. T:ri Gebhard tarkoittaa alustuksessaan niitä, jotka ovat niin alhaisella siveellisellä kannalla, etteivät voi tulla mukaan. Ulkomailla on paljon sellaisia aivan alhaisella asteella olevia, yhteiskunnan hartiolla ja rikoksissa eläviä onnettomia, joista sikäläiset osuustoimintaa ajavat sosiaalidemokraatit todistavat samaa.

Mutta samoin kuin ei näitä alhaisimmalla kannalla olevia saada mukaan, samoin ei osuustoimintaan myöskään saada yhteiskunnan ylemmillä asteilla olevia. Heille on osuustoiminta vastenmielistä sen kansanvaltaisen hengen vuoksi, jolle osuustoiminta perustuu. Siten jää osuusliike varsinaisesti vähävaraisten kansankerrosten, etupäässä työväestön kannatettavaksi.

Mitä lisämaksuvelvollisuuteen tulee, on se ulkomailla melkein kauttaaltaan voimassa, usein seurauksena erityisestä lainsäädännöstä, jota vastaavaa meillä ei ole. Siellä ei ole osuusmaksua, vaan ainoastaan sisäänkirjoitusmaksu

ja rajaton lisämaksuvelvollisuus. Niinpä on Tanskan kaikkien osuuskutien jäsenet rajattomassa lisämaksuvelvollisuudessa. Ja se on oikein. Meillä sanotaan: kun lisämaksuvelvollisuutta on, eivät vähävaraiset uskalla liittyä osuustoimintaan. Minulla on päinvastainen kokemus, ettei rikas uskalla. Mutta siihen voivat kuitenkin kaikki uskaltaa, sillä lisämaksu tulee kysymykseen vasta sitte, kun osuuskunnan kaikki omat varat on pantu likoon. Edesvastuumahdollisuus on hyvin vähäinen. Puolen vuosisadan ajalta ei tiedetä yhtään tapausta, missä jäsenet olisivat joutuneet lisämaksuvelvollisuuden nojalla maksamaan. Sillä on suuri kasvattava merkitys. Osuuskunnissa, joissa lisämaksuvelvollisuus on rajaton tai korkea, on kuri aina parempi kuin niissä, missä sitä ei ole. Jos ei lisämaksuvelvollisuutta ole, eivät jäsenet välitä harrastaa asiaa. He arvelevat, että kun maskan 10 markkaa, olen tehnyt velvollisuuteni. Menköön liike nurin, jos ei pysy pystyssä, mitäpä se minua liikuttaa.

Edustaja Käcklundin katsantokanta, että osuustoiminta olisi asetettava tykkänään afääripohjalle, ei ole oikea. Osuustoimintaa ei saa pitää afäärinä, vaan kasvattavana, valtiollisesti kehittäväenä kouluna, joka puoli siinä on hyvin tärkeä. Kun Tanskassa pääsi kansanvaltainen ministeristö valtaan, luettiin tämä tapahtuma suureksi osaksi osuustoiminnan yhteiskunnallisen kasvatuksen ansioksi.

Edustaja Karttunen arveli, että käypiä tavaroita olisi ostettava suurissa määrissä. Tällainen menettely olisi vaarallinen erehdys. Sillä juuri näiden tavarain hinnat riippuvat tykkänään pörssikeinotteluista. Huomenna voi kahvi oiia 50 p. halvempi kuin tänään. Täytyy olla pörssimies, jos mieli kyetä seuraamaan hintojen vaihtelua. Siten on suuria varastoja pidettäessä aina tarjolla suoranaisen tappion vaara, vaikka emme ottaisikaan lukuun niiden aiheuttamia välttämättömiä menoja, palovakuutusta y. m. s. Ulkomailla eivät osuuskaupat laisinkaan pidä suuria varastoja, vaan tilaavat keskuksliikkeistä käypää tavaraa sesongin mukaan. Juuri tässä suhteessa ovat osuuskunnat yksityisten kauppiaitten edellä, joilla täytyy olla suuria varastoja.

Edustaja Salin ehdotti, että ei-jäsenillekin olisi jaettava ostoprosenttiina joku osa voitosta. Ehdotusta olisi kannatettava. Osuustoiminnan miehillä ei ainakaan ole mitään

sitä vastaan, eikä tapa ole suinkaan ristiriidassa osuustoiminnan periaatteiden kanssa, päinvastoin saadaan sen kautta lisää jäseniä. Tämä menettely on Suomessa keksitty tempu, jota ulkomaillakin ehkä ruvetaan noudattamaan, jähka siihen tutustuvat. Kuitenkaan ei saa ei-jäsenille jaettava ostoprosentti olla yhtäsuuri kuin jäsenille jaettava, kuten täällä on ehdotettu. Sillä siitä on seurauksena, ettei ruveta osuuskuntiin jäseniksi. Ja osuustoiminta pyrkii kehittymään juuri päinvastaiseen suuntaan, ettei tavaroita laisinkaan myytäkään muille kun jäsenille. Meillä ei olla vielä ehditty näin pitkälle, joten tavaraa täytyy myydä ei-jäsenillekin, mutta ostoprosentin kautta näitäkin voidaan saada jäseniksi.

Vuolukan alustusta vastaan minulla on muutamia huomautuksia. Hän tahtoo vetää rajan sosiaalidemokraattien ja osuustoiminnanmiesten välille. Pyydän kysyä hra Vuolukaita, missä raja on? Kysyessäni ulkomailla erältä johtomiehiltä, mihin puolueeseen kuuluvia osuustoimintaan etupäässä kuuluu, vastattiin minlle: jokainen, ken yhtyy osuustoimintaan, on sosiaalidemokraatti. Molemmat liikkeet ovat aivan läheisessä yhteydessä keskenään, osuustoiminta on peräti tärkeä tekijä vähäväkisten taistelussa. Siitä eräs esimerkki. Itävallan viiniviljelijät tarvitsevat vihtrillia. Sen valmistajat tekivät keskenään renkaan ja nylkivät tavattomasti talonpoikia. He kärsivät sitä pari kolme vuotta. Eräs heidän edustajansa Richter kehotti viljelijöitä keskustelemaan keinoista, millä tätä nylkemistä voitaisiin välttää. Päätettiin koettaa yhteisoston kautta saada rengas hajoamaan. Koko vitrillin tarvis on 350 vaununlastia. Richterin kautta kertyi tilauksia 250 vaununlastiin. Kun hän meni tehtaan konttoriin, toivoen tämmöistä määrää ostettaessa hinnan halpe-nevan, näytettiin hänelle ovea. Silloin päättivät viljelijät, ettei osteta vitrillia yhteen vuoteen, mihinkäpä silloin myy-vät tuotteensa. Tehtailijat, joilla oli sitoumuksia suoritettava, alkoivat peljätä. Nousi kova hälinä m. m. siitä, että työmiehet joutuvat tämän käyttölakon johdosta pois tehtaista ja siis leivättömiksi. Protestikokouksiakin järjestettiin. Mutta viljelijät pysyivät lujina, ja lopullisesti heidän lujuu-tensa antoi työntekijöille leipää. Sillä tehtailijoihten oli ennen täytynt maksaa suuria palkkioita välittäjille, ja nämä

palkkiot tietysti täytyi korvata toisaalta alhaisilla työmiesten palkoilla, toisaalta korkeilla vitrillin hinnoilla. Menot, mitä tehtailijoille syntyy tavarain välityksestä, eivät suinkaan ole vähäisiä. Esimerkkinä mainittakoon, että meilläkin löytyy tehtaita, jotka maksavat 60 %> tuotteiden hinnoista palkkioksi välikäsille. Apulannotusaineet maksavat eräissä maisa toista markkaa sama määrä, mistä meillä on suoritettava 6—7 markkaa. Samoin oli Itävallan vitrillin laita. Mutta kun kuluttajat liittyivät varmaksi ostajaksi, joka ei enää välikäsiä tarvinnut, voivat hinnat aleta 30—40 % ja samalla työntekijäin palkat kohota. Siten hyötyi sekä osuuskunta että tehdasten työväki osuustoiminnasta. — Tällekin kokoukselle hyvinkin tunnettu, kuuluisa Saksan sosiaalidemokraattien johtomies Kautsky onkin lausunut, että kuluttajain kautta on päästävää tuotantoyhdistyksiin, sillä siten tiedämme, paljonko kutakin tuotetta tarvitaan, ja täten on saatu ratkaistuksi yksi sängen tärkeä yhteiskunnallisen kysymyksen ala. — Vielä toinen esimerkki siitä, kuinka osuustoiminta suorastaan helpottaa vähäväkisiä taloudellisessa taistelussa. Kun Sachsenin maanviljelijät päättivät perustaa oman myllyn ja leipomon, kävi tyväestä levottomaksi, luullen saavansa maksaa maanviljelijäin voiton. Mutta kun ryhdyttiin laskemaan, kuinka paljon leivän hinta nousee, ennenkuin se on kulkenut monien välikäsien kautta viljelijältä työmiehen syötäväksi, saatiin 64 % ero. Nyt on tämä ero alentunut puoleen. — Kuuluisa asiantuntija prof. Vilckens on myöskin sitä mieltä, että osuustoiminta on tärkeänä tekijänä yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisussa.

Mitä tulee Vuolukan alustuksessa ehdotettuun prosenttimäärään, on tällaista tinkimisjärjestelmää vastustettava. Onko todella niin onnetonta, että kaksi kansanvaltaista liikettä voivat lähestyä toisiaan, tunnustaa toisiaan ystäväksi ainoastaan silloin, jos toinen maksaa määrätyn summan? Alustaja tahtoo sanoa: annetaan osuustoiminnalle tunnustus ehdolla, että se kannatta liikettämme kymmenellä tai viidelläkolmalla prosentilla. Se on kaupantekoa, jota ei voi hyväksyä. Tunnustettakoon osuustoiminnan merkitystä suoraan tai kiellettäköön se suoraan. Pellervon miehet eivät suinkaan vastusta, vaikka osuuskunnat myöntäisivät kaikki yleishyödyllisiin tarkoituksiin käytettävän voiton työväenliikkeel-

le. Mutta annettakoon osuuskuntien jäsenten itse päättää, älköönkä määrättäkö rajaa, paljonko osuuskuntien väittämättömästi tulee työväenpuolueelle suorittaa. Yhtenä vuonna saattavat jonkun osuuskunnan asiat olla niin hyvät, että se voi antaa paljonkin, mutta sen jälkeen voi seurata aika, jolloin se tarvitsee joka pennin itse. Nytkö se olisi julistettava vastustajaksi, syystä että se ei sillä hetkellä voi antaa? Kun Belgiassa käytiin suurta äänioikeustaistelua, luovuttivat osuuskunnat siihen tarkoitukseen noin 60 pros. vuosivoitostaan, mutta seuraavana vuonna ne eivät voineet myöntää tuskin mitään. Osuuskunnat auttakoot työväenliikettä, mikäli niillä on siihen voimaa. Työväestö valloittakoon ne, saadakseen tahtonsa kuuluville. Mutta älköön perustettako osuuskuntia, joissa sallitaan jäseniksi vain määrättyyn yhteiskuntaluokkaan tai valtiolliseen puolueeseen kuuluvia. Belgiassa on näin menetelty, ja se on ollut onnettomuudeksi. Siellä on papeilla, klerikaaleilla omat osuuskuntansa, liberaaleilla omansa, työväestöllä, sosialisteilla samoin. Ja Belgian osuustoiminta viettää kituvaa elämää, sen päivät ovat luetut juuri tuon onnettoman hajaannuksen tähden.

Puhuessaan osuusyhdistysten keskusliikkeestä on Vuolukka lausunut erään väitöksen, joka on loukannut monta Pellervon miestä. Hän sanoo, että pellervolaiset ovat lähteneet pelastamaan porvaristoa siitä pulmasta, mihin työväestön osuusliikkeet ovat heidät saattaneet. Pellervolaiset ovat siis olleet porvariston käytyreitä, ehkäpä Suomen kauppaliiton salaisessa palveluksessa. Minä olen matkoillani perustanut noin 38 pros. nykyisistä osuuskunnista, siis olen minäkin antanut aihetta tuohon väitökseen. Olisi hyvä tietää, millä perusteella Vuolukka on sen lausunut? Pellervohan yksin asettui kauppiaita vastaan silloin, kun oli kysymyksessä laki, joka saattaisi myyjän edesvastaukseen tavaran huonoudesta. Kaikki kauppiaat sitä vastustivat, Pellervo yksin puolusti. Se uskaltaa ottaa vastatakseen tavaran hyvydestä. Ja kun Suomeen puuhattiin laajaa ja suurta hydytysjärjestelmää pikkuviljelijäin kariantuotteiden jalostamiseksi, lähti Pellervo liikkeelle ja teki tehokasta työtä, puuhaten pikkuviljelijöille meijereitä, joista voitto joutuu heidän omaan taskuunsa. Pellervo on välittänyt vähäväkisten tarpeita, alentanut hintoja. Siis ei voi Vuolukan väitettä pitää muuna kuin satun-

naisena mielenpurkauksena, joka voi pian muuttua.

Väittäessään, että Saksan sosialistiset osuusliikkeet olisi ajettu pois yhteisestä osuuskauppaliitosta, on Vuolukka joko puhunut perättömiä tai ei ole tuntenut asiaa. Milloin sellaista on tapahtunut? Jos Vuolukka tarkoittaa keväällisiä rettelöitä, ei niihin ollut poliittista syytä, vaikka tekosyynä sellaista mainittiin.

Vuolukan ehdotusta, että työväestön olisi perustettava oma erityinen osuuskuntien keskusliike, on vastustettava. Keskusliikkeen tulee olla yhteisen. Siihen kulkee kehitys kaikkialla. Missä erityisiä keskusliikkeitä eri ryhmillä on ollut olemassa, alkavat ne hajota. Keskusliike ei saa olla minkään eri puolueen erityinen lypsylehmä, vaan kaikkien yhteinen, jota jokainen lypsäköön mahdollisimman paljon sen mukaan, paljonko ostaa. Kaikille on saatava yksi yhteinen keskusliike. Sitten vasta se voi tulla niin vahvaksi ja vakavaksi, ettei se kumarra ketään. (Jatkuvia „hyvä"-huutoja ja suosionosotuksia).

A. Palmroos: Yhdyn kaikin puolin edelliseen puhujan ja voin vakuuttaa kokemuksesta, että pelko lisämaksuvelvollisuudesta on turhaa. Kuulun Suomen suurimpaan osuusliikkeeseen, Vähäväkisten Osuusliikkeeseen Turussa. Kun se perustettiin, liittyi siihen aluksi 40 jäsentä. Niiden maksuista keräytyneellä summalla ei tietysti olisi voitu mitään liikettä pitää. Juuri rajattoman lisämaksuvelvollisuuden nojalla saatiin luottoa ja on päästy edistymään. Nyt on lisämaksuvelvollisuus jo todellisuudessa tykkänään kadonnut, sillä liikkeen puhdas omaisuus nousee 18.000 markkaan. — Voiton jaossa ehdotan noudatettavaksi mainitun osuusliikkeen sääntöjen 11 § määräyksiä, että ostoprosenttia jaetaan myöskin ei-jäsenille siten, että se käytetään osuusmaksuksi.

K. V. Karvonen yhtyi hra Torvelaiseen siinä, että osuusliike on pidettävä ulkopuolella puolueita. Voitosta olisi annettava osa myöskin osuuskuntaan kuulumattomille ostajille edellisen puhujan mainitsemalla tavalla.

M. V. Vuolukka: Pellervon edustajan loisteliaasta puheesta huolimatta en ole vielääkään tullut vakuutetuksi siitä, että ehdotuksistani olisi jotakin tingittävä pois. Olen alustusta laatiessani perinpohjin miettinyt asiaa, enkä voi

tulla muihin kuin esittämiini tuloksiin. Muuttakoon kokous ponsiani, jos huomaa siihen olevan syytä, minä en sitä huomaa. Olen ensimmäisenä taistellut osuustoiminta-aatteen puolesta työväenliikkeen riveissä, vieläpä niin innokkaasti, että olen omilta puoluetovereiltani saanut väliin porvarillisen nimen. Osuustoiminta-aatetta ajaessani on minulla kuitenkin aina ollut selvillä, että se on ohjattava siihen suuntaan, että siitä voi koitua hyötyä vatioliselle liikkeelle. Sosiaalidemokratia on pääliikkeemme, sitä tulee kaikkien sivuliikkeitten, siis osuustoiminnankin, kannattaa.

Sosiaalidemokratian ohjelma käsittää koko köyhälistön, tarkoittaa sen kohottamista. Samoin osuustoimintaliikekin. Miksi se siis ei voisi luovuttaa pientä osaa voitostaan puolueelle, koska kummankin päämäärä on sama ja kumpaakin vähäväkiset kannattavat? Suomessa ovat puolueen jäsenmaksut pienet ja niitä on vaikea korottaa siinä määrässä, että ne riittäisivät juuri muualle kuin juokseviin menoihin. Missään tapauksessa ei niitä voi saada yhtä korkealle kuin ulkomailla. Keräyksillä ei myöskään voida saada vähäraisilta suuria summia kokoon. Sentähden on meidän käytettävä muita keinoja. Osuusliike on kykenevä juuri aineellisesti avustamaan puoluetta ja se on myöskin velvollinen tekemää sen. Tällainen verotus on tosin tavallaan välillistä verotusta, jonka puolue hylkää. Mutta se käytetään sellaiseen tarkoitukseen, että työväestö sen mielellään maksaa. Tampereen työväenyhdistyksessä esimerkiksi on yhdistyksellä oma ravintola, jota työväki mielellään käyttää juuri sentähden, että tietävät yhdistyksen siitä hyötyvän. Samoin ei osuustoimintaa kannattava köyhälistö kiellä niitä pennejä, mitkä luovutetaan työväenliikkeen hyväksi.

Kymmenen prosenttia on mielestäni sängen vähäinen korvaus siitä kannatuksesta, mitä työväenlehdet ja agitaattorit tekevät osuustoiminnan hyväksi. Jos osuuskunnan jäsen saa 10 markan asemasta 9, ei ero ole hänelle kovan suuri. Mutta kuinka suuri summa siitäkin jo karttuisi puolueelle! Tampereen osuuskaupan viimevuotinen puhdas voitto teki 6,000 mk., siitä olisi siis tullut puolueelle 600 mk. Kotkassa oli voitto 14,000, siis puolueelle 1,400. Tällä tavalla keräytyisi summia, joiden merkitys olisi puolueelle suuri. Silloin voisimme lähettää kymmenittäin miehiä kiertämään saloja,

työskentelemään tuon synkän joukon herättämiseksi, joka ei edes tiedä, että on olemassa työväenaate, että on olemassa lehtiä, jotka tätä aatetta ajavat. Näille on saatava sanoma, saatava aate tunnetuksi. Mutta agitatiooni ei pysy hengissä ilman varoja. Puoluevero ei, kuten sanoin, riitä, siksi on avattava uusia tulolähteitä. Työväestö, joka kuitenkin osuustoimintaakin pääasiassa kannattaa, ei suinkaan kiellä kymmentä prosenttia, jos sille selvitetään, mikä suuri asia on kysymyksessä.

Osuustoiminnan kautta ei oloja uudisteta, vaan valtiollisen liikkeen kautta. Osuusaate ei voi koskaan toteutua yksin ollen, erillään kulkien samassa määrässä kuin se toteutuu sosiaalidemokratian yhteydessä. Englannissa on ammatillinen- ja osuustoimintaliike kulkenut erillään valtiollisesta liikkeestä omaksi vahingokseen. Nyt vasta alkaa näkyä yhdistymisen merkkejä. Jos niin käy, voi järjestynyt työväestö siellä lähettää parlamenttiin 250 edustajaa. Englannissa ei nimittäin makseta edusmiehille palkkaa, joten ei köyhäin edustajilla ole varoja istua siellä monta vuotta. Vaalikustannukset voivat nousta edustajaa kohti kymmeneenkintuhanteen markkaan. Näitä on valtiollisen työväenliikkeen ollut mahdoton suorittaa suuressa määrässä. Nyt on vaadittu avustusta osuuskuntaliikkeeltä. Ja 250 työväenmiehellä Englannin parlamentin alahuoneessa on niin suuri merkitys, ettei loistavimkaan osuuskuntaliike voi saada yhtäpaljon aikaa köyhälistön hyväksi, kuin ne miehet siellä.

En siis voi luopua esittämistäni näkökohdista. Sen sijaan voisin kyllä suostua alentamaan alemman, puolueelle myönnettävän voitto-osuusmäärän 5 pros. Ylintä rajaa ei myöskään saisi määrätä. Toivon, että kokous käsittää asian laajuuden ja tärkeyden, jotta täällä voidaan saada aikaan yksimielinen päätös. (Jatkuvia hyvähuutoja).

A. Mäkelin yhtyi Vuolukan alustukseen. Ostoprocenttia ei saisi jakaa osuuskunnan ulkopuolella oleville kuin puolet siitä, mitä jäsenille, koska muutoin jäseniksi liittyminen estyy.

Anton Huotari: Periaatteessa olisi kyllä Vuolukan kanta oman keskusliikkeen perustamista hyväksyttävä, mutta käytännölliset haitat voivat olla sellaisia, että niistä johtuu puolueelle vahinkoa. Parasta olisi asettaa Vuolukan ehdot-

taman prosenttimääräyksen sijaan t.-ri Gebhardin alustuksen kohta, että osuuskunnan jäsenet saavat itse päättää mihin he voiton käyttävät. Jos osuuskuntaan kuuluu sosialisteja, saa puolue voiton, jos taas muita, saavat nekin suhteellisen osansa. Täten voidaan puolueelle saada varoja sellaisilta-kin osuuskunnilta missä ainoastaan jäsenten vähemmistö kuuluu puolueeseen. — T:ri Gebhardin toinen ponsi korkeanpuoleisista osuusmaksuista ja lisämaksuvelvollisuudesta ei tunnu oikein hyväksyttävältä, mutta kun täällä on hikenäkökannalta selitetty, että osuuskunnat voivat niin ollen saada suurempia aikaan, voidaan sekin pitää sellaisenaan. Muuten molemmat alustukset täydentävät toisiansa, joten ne voidaan sovittaa yhteen.

V. Heimonen: Vuolukan ehdotus puolueelle tulevan voitto-osuuden määrittämisestä prosenteissa olisi puolueelle kylläkin tervetullut, mutta kun on osuusliikkeitä, joista eivät kaikki tiedä puolueen tarkoitusta, ehkäpä ei olemassaolokaan, olisi parasta jättää voitto-osuuden jako kullekin osuuskunnalle itselleen.

J. Ropponen hyväksyy h:ri Gebhardin ponnet muutamilla muutoksilla. Osuuskuntien hallinnoille olisi jätettävä joku valta rajoittaa jäsenten hyväksymistä. Lisämaksuvelvollisuus olisi asetettava rajattomaksi. Viides ponsi olisi muutettava kuulumaan: Aina on koetettava hankkia kelvollista, kotomaisen työväestön valmistamaa väärentämätöntä tavaraa. Kuudes ponsi: Ei pidä koskaan hankkia suuria seisovia tavaravarastoja, ja kahdeksannen ponsin c kohtaan, jossa määrätään voittoa jaettavaksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin, olisi lisättävä sana! etupäässä työväestölle. Vuolukan alustuksesta olisi hyväksyttävä 10 % alimmaksi puolueelle jaettavaksi määräksi.

J. V. Hellberg yhtyi h:rojen Solinin ja Torvelaisen esittämiin näkökohtiin. Kuultua Vuolukan selityksen täytyy jokaisen allekirjoittaa ne hyvät tulokset, mitä puolue voisi saada aikaan osuusliiketten voittoprosentteilla. Mutta tapa ja keinot, millä näitä prosenteja saataisiin, ovat epäterveellisiä. Meillä on olemassa Turun kokouksen päätös, jossa lausuttiin toivomuksena, että osuuskunnat luovuttaisivat puolueelle 25 % voitostaan. Sitä ei ole tarvis nytkään muuttaa. On rumaa mennä määrittelemään suuren aatteellisen liik-

keen kantaa sen perusteella, antaako liike puolueelle osan voitosta vai eikö anna. Jos liike ei ylistelemistä ansaitse, niin emmehän voi ryhtyä sitä ylistelemään, vaikka se luovuttaisi puolueelle kuinka paljon. Ei myöskään pitäisi panna ehtoa, kuinka paljon osuusliikkeen tulee antaa, ennenkuin sitä pidetään työväenasian harrastajana. Sillä onhan se työväenliikkeen kannattaja, jos antaa vaikkapa yhdenkin prosentin.

Meillä on tulossa kiivas ottelu osuusliiketten ja kauppiaitten välillä. On tärkeää saada osuusliikkeet niin varmalle pohjalle kuin mahdollista, jotta ne voivat tämän taistelun kestää. Ei voi hyvällä omallatunnolla pakottaa heitä luovuttamaan varoja, mitä he ennen pitkää tulevat kipeästi tarvitsemaan. Kun he ovat tästä ottelusta selvinneet, niin otettakoon sitte suuriakin kimpaleita.

V. Löfqvist: Pellervon edustaja Torvelaisen esitykseen voi yleensä yhtyä. Mutta kokous on ottanut käsiteltäväkseen osuusliikkeen ja työväenliikkeen suhteen toisiinsa ja siinä ei voi olla hänen kanssaan yhtä mieltä. Minä luotan hra Torvelaisen vakuutukseen, ettei Pellervo kannata porvarillisia kauppiaita. Mutta siitä huolimatta vallitsee Pellervo-seurassa porvarillinen henki. Se pyrkii saamaan aikaan vain parannuksia porvarillisiin oloihin eikä voi lopullisesti vapauttaa köyhälistöä. — T:ri Gebhard väittää alustuksessaan, että varsinainen köyhälistö ei voi osuustoimintaan yhtyä. Siinä hän onkin jotenkin oikeassa. Täällä on selitetty, että alustaja tarkoittaa tässä aivan alhaisella siveellisellä asteella olevia, rikoksellisia ja yhteiskunnan hylkyjä, jommoista köyhälistön kerrosta meidän maassamme ei vielä ole. Mutta meillä on sellaista rehellistä, kunnan työväkeä, joka ei voi osuustoimintaan yhtyä siitä syystä, että sen on mahdoton luovuttaa osuismaksuksi kohtakaan markkaa kuussa. Hra Torvelainen on tosin väittänyt, että osuustoiminta korottaa myöskin palkkoja. Mutta siihen on aikaa ja nyt on sellaisia, joiden on nykyisissä oloissa mahdoton liittyä osuuskuntiin.

Sanotaan, että osuuskunnille itselleen on annettava pää-tettäväksi, tahtovatko ja paljonko ne tahtovat luovuttaa työväenliikkeelle. Silloin muka työväestö itse voi ratkaista tämän asian edukseen. Mutta osuusliikkeisiin liittyy paljon

pikkumestareifa, käsityöläisiä ja alempia virkamiehiä. Työväestö on vielä monin paikoin niin kehittymätöntä, että se antaa suurenkin arvon yhteiskunnalliselle asemalle. Tämä estää osuuskunnat luovuttamasta voittoa puolueelle. Pikkuherrat vastustavat sitä ja työväki kehittymättömyydessään seuraa heitä. — Porvarillista katsantokantaa osottaa myöskin lisämaksuvelvollisuuden vaatiminen. Sen kautta työväestö tulee poikotettavaksi osuuskuntien ulkopuolelle. Samoin voittoprosentin jako. Se antaa suuremman voiton rikkaalle kuin köyhälle. Ulkomailla on osuusliike samoin kuin sosiaalidemokraattinen liikekin kehittyneempi kuin meillä. Siellä voi työväestö itse määrätä. Meillä on se siihen vielä monin paikoin, kuten sanoin, liian vaikutuksen alainen.

Porvarillista henkeä ilmestyy siis jo hri Gebhardin alustuksessakin. Siksi pä yhdyn Vuolukkaan siinä, että osuustoiminta ei voi pelastaa köyhälistöä, vaan sosiaalidemokratia pelastaa sen. Sentähden tulee edellisen kannattaa jälkimäistä. Mutta silti ei tarvitse määrätä prosentin suuruutta eikä käyttää uhkauksia. Lausuttakoon vaan toivomus, että osuusliikkeet luovuttaisivat työväenliikkeelle voitostaan enemmän kuin tähän saakka, ja koetetaan valloittaa osuusliikkeitä puolueen jäsenille. (Hyvä!)

J. P. Holopainen: Pysykäämme itsenäisinä. Olemme kokoontuneet tänne sosiaalidemokraattisena puolueena. Periaatteen, mille kannalle puolueen on asetettava osuustoimintaliikkeen suhteen, on Vuolukka lausunut julki. Kokouksen olisi otettava päätökseen Vuolukan ponnien alkusastasta lause: „Osuusliikkeelle annetaan sosiaalidemokratian puolueen puolelta asianomainen tunnustus ja kannatus, lukemalla osuusliike yhdeksi yhteiskuntaa uudistavaksi liikkeeksi". Sitä seuraava ehto jätettäköön pois. — T:ri Gebhardin alustus voidaan päätöksessä jättää huomioonottamatta, koska se on neuvovaa laatua.

J. H. Saaristo: Jos köyhälistö osuuskuntia perustaa, on luonnollista, että se pitää niitä ainoastaan väliaikaisena keinona. Valiokunnan olisi siis lausunnossaan tuotava esiin, että työväestö katsoo osuustoimintaa välilliseksi keinoksi, joka voi sille taata etuja. Voitosta olisi näin ollen tietysti saatava mahdollisimman suuri osa puolueelle. 10 % alin määrä on niin pieni, että se ei haittaa osuusliikkeitä eikä

jäseniä, joten Vuolukan alustus voidaan siinä tapauksessa hyväksyä.

Heikki Lindroos: Kun osuustoimintakysymys on tullut puoluekokouksessa esille, olisi sitä harkittava tyneesti. On menty osaksi liiallisuuksiin kummaltakin puolelta. Osuusliikkeen ihmeitä tekevästä vaikutuksesta on pidetty liian paljon melua. Olkoon osuuskunta kuinka loistava tahansa, voi se taata jäsenilleen ainoastaan jonkun kymmenen markan tulon vuodessa.

Mutta vaikka näin onkin aineellisessa suhteessa, ei saa toisaalta arvostella liian vähäiseksi osuustoiminnan kasvatavaa vaikutusta. Syvät rivit eivät tajua yhteistoiminnan hyötyä, elleivät saa siitä heti kouraantuntuvia etuja. Yhteistoimintaan kasvattajana on osuustoiminta erinomainen keino, jota sosiaalidemokratian tulee hellien hoidella. Tämä kasvatusta on työväenliikkeelle paljon tärkeämpi kuin ne rokot, mitä se sille voittoprosentteina antaa. — Erityistä prosenttilukua, mikä olisi puolueelle luovutettava, on mahdoton määrätä, koska eivät läheskään kaikki osuusliikkeet ole köyhälistön liikkeitä. Ei ikinä ole jokainen osuuskuntaan liittynyt samalla sosiaalidemokraatti, kuten Torvelainen sanoi. Siis ainoastaan niiltä osuuskunnilta, jotka yhtyvät puolueeseen, olisi määrättävä joku % verona puolueen hyväksi. Saattaa olla osuuskuntia, jotka antavat mikä lähetystoimen hyväksi, mikä mihinkin tarkoitukseen osan voitostaan. Ne eivät kuulu meihin, meidän on pidettävä kiinni ainoastaan niistä osuuskunnista, jotka ovat meihin yhtyneet.

Kokonaisuudessaan en hyväksy mitään kokoukselle esitetyistä alustuksista, mutta saanen lausua lisää, kun kysymys palaa valiokunnasta. Sen vaan tahdon huomauttaa, ettei meidän tulisi kohdella osuustoimintaa kovin kourin. Jotkut osuuskunnat ovat jo antaneet apua puolueelle, ja tämä apu tulee vastaisuudessa kasvamaan.

E. Valpas: H:ra Torvelainen kehui ulkomailta, että joka on osuuskunnan jäsen, on samalla sosiaalidemokraatti. Belgiassa on hänen ilmoituksensa mukaan liittynyt osuustoimintaan pappeja, jotka siis ovat sosiaalidemokraatteja. Tämäpä keino se meille lisäisi puoluetovereita (naurua). Ei tarvitse muuta, kun mennä osuuskuntaan kuuluvan papin kainaloon, joka on yhtä hyvä sosiaalidemokraatti kuin mekin (naurua).

Löfqvist äsken jo vähän repi rikki osuustoimintalaisten kuvitteluja. Täällä on kannatettu eri prosenttimääriä puolueelle annettavaksi. Siis ne, jotka antavat voitostaan 5 %, ovat viiden prosentin, toiset taas kymmenen ja kahdenkymmenen prosentin sosialisteja (naurua).

Selvää on kuitenkin, etteivät osto-osuuskunnat tee jäseniään sosialisteiksi. Miten on sitte tuotanto-osuuskuntien laita? Tottahan niistä tulee voitto työväelle. Mutta sekään ei pidä paikkaansa. Kilpailu pakottaa niitä menettelemään samoin kuin toisetkin. Ylituotanto menee yläluokan hyväksi. Jos työväestö perustaisi tuotanto-osuuskuntia, eivät myyntiosuuskunnat maksaisi niille suurempaa hintaa kuin kapitalisteillekaan.

Voisi ajatella, että olot ehkä vastaisuudessa tässä suhteessa kehittyvät toisenlaisiksi, mutta ei sellaiseenkaan otaksamiseen ole mitään perustusta. Sentähden olisi parasta jättää tekemättä päätös, jota Vuolukka ehdottaa, että osuustoiminta muka olisi osa sosiaalidemokraattisesta liikkeestä. Odotetaan, kunnes näyttävät sen numeroilla, ja päätetään vasta sitte.

Osuusliike ei voi pysyä yhtenä kokonaisuutena, kuten näyttään otaksuvan. Se lyö esim. nurin jollakin paikkakunnalla pikkukauppiaat. Nämä voivat perustaa uuden oman osuuskuntansa. Jos lyömme nämä molemmat osuuskunnat yhteen, niin ne tappelevat. Jos maanviljelijät perustavat myyntiosuuskuntia, koettavat nämä myydä tuotteensa niin kalliista kuin suinkin. Työväen osuuskunnat taasen koettavat ostaa niin halvalla kuin suinkin. Siitä syntyy riitaa. Siten osuusliikekin muodostaa ryhmiä. Näistä voivat työväen osuuskunnat kannattaa työväenliikettä, mutta eivät muut. Sentähden on laeva keskustelu asiasta tarpeeton. Olisi vain lausuttava toivomus, että työväen osuuskunnat yhtyvät suojelemaan yhteisiä etuja.

Tähän loppui alustava keskustelu ja kysymys lykättiin valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava;

Katsoen työväen aatteen ja osuustoiminta-aatteen läheiseen sopusointuun yhteyteen, jotka molemmat tarvitsevat työväen aseman parannusta tarkoittavissa puuhissaan toi-

nen toisensa apua ja lämmintä myötävaikutusta, lausuu puoluekokous asiasta seuraavan päätöksen:

että osuusliikkeelle annetaan sosiaalidemokraattisen puolueen puolelta asianomainen tunnustus ja kannatus, lukemalla osuusliike yhdeksi yhteiskuntaa uudistavaksi liikkeeksi; sillä vakavalla toivomuksella, että osuusyhdistykset sekä henkisesti että aineellisesti ryhtyvät kannattamaan sosiaalidemokraattista työväenliikettä. Tämän aineellisen kannatuksen määrä riippuukoon kuitenkin paikallisista olosuhteista ja muista mahdollisuuksista, kannatuksen suuruutta nyt lähemmin määäämättä.

Muina periaatteellisina ja käytännöllisinä ohjeina osuusliikkeelle lausuu puoluekokous:

1) Jäsenten lukumäärää ei pidä koskaan rajoittaa, vaan päinvastoin on koetettava saada jäseniä mahdollisimman paljon, katsomatta siihen, mihin yhteiskunnalliseen ryhmään he kuuluvat.

2) Osuusmaksua ja lisämaksuvelvollisuutta ei saa asettaa liian pieneksi, mutta että ilman lisämaksuakin tunnustetaan osuusyhdistys kyllin osuuskuntahengen mukaiseksi.

3) Jäsenten tulee sitoutua kaikissa mahdollisissa oloissa ja tapauksissa ostamaan kaikki tarpeensa osuuskuntansa kaupasta.

4) Tavarat ovat myytävät käteisellä rahalla.

5) Aina on koetettava hankkia kelvollista väärentämätöntä tavaraa.

6) Ei pidä koskaan hankkia suuria tavara-varastoja.

7) Tavarat ovat myytävät pääasiallisesti paikkakunnalla vallitseviin tavallisiin hintoihin.

8) Vuosivoitto on käytettävä seuraavalla tavalla:

a) vararahastojen muodostamiseksi;

b) palvelusväelle, etupäässä sen ammatilliseen kehitykseen;

- c) yleishyödyllisiin tarkoituksiin;
- d) osuusmaksuille 5 pros. korkoa;
- e) jaettava jäsenille heidän osjojensa arvon mukaan ja ei-jäsenille puolet siitä kuin jäsenille; tämä ei-jäsenten osa on kuitenkin annettava ainoastaan osuusmaksuina.

Tätä jakoa on ensi vuosina tehtävä varovasti, katsomalla, ettei varastolle panna liian suurta arvoa ja että tarpeellisia poistoja tehdään.

9) Osuuskaupoille on koetettava saada rehellisiä johto- ja hoitomiehiä, ja heitäkin on pidettävä tarkoin silmällä usein tapahtuvien tarkastusten kautta.

10) Maamme työväen osuusliikkeet yhtyvät kannattamaan koko maata käsittävää yhteistä välitysluokkaa, ainakin siksi, kunnes saavutettu kokemus lähemmin määrää, millainen menettelytapa sosiaalidemokraattiselle puolueelle on edullisin.

Ehdotus maanviljelysosuuskunnista ei semmoisenaan anna aihetta määrittelyihin, koska maatalousohjelmassa tulee lukuunotetuksi maanviljelysosuuskunnat, vaikka osuuskuntien lähempi järjestely siinäkin täytynee jäädä tuleviin aikoihin.

M. V. Vuolukka.	Juho Torvelainen.	Emil Perttilä.
H. Lindroos.	J. A. Salminen.	F. M. Orrela.

Valiokunnan mietinnön johdosta syntyi seuraava päätös-keskustelu:

J. P. Holopainen: Kun valiokunta on kolmannessa ponnassa velvoittanut jäsenet ostamaan osuuskaupoista, olisi viidenteen ponnteen pantava lisäys, että osuuskaupan tavara-varaston tulee olla mahdollisimman monipuolisen.

Seth Heikkilä: Ponnat ovat evästyskeskustelun mukaisia. Silloin ei sanottavasti puhuttu osuusliikkeen ja puolueen suhteista toisiinsa, vaikka se asia oikeastaan on tämän kokouksen ratkaistava. Tämä laiminlyönti kuvastuu ponsisakin. Niissä määritellään osuuskuntien sisällisiä asioita. Tähän määrittämiseen ei puoluekokouksen sovi ryhtyä. Sen-

tähden on kokouksen päätöksestä poistettava kaikki ohjeet siitä saakka, missä ne alkavat koskea osuuskuntain sisäisiä asioita (hyvä!) — Perustelunkin suhteen on huomattava, ettei osuusliike ole kovinkaan tärkeänä tekijänä työväenliikkeessä. Perustelussa on muutettava sanat: „sillä vakavalla toivomuksella" kuulumaan „sillä ehdolla" (hyvä!).

M. Vuolukka: Olin kysymystä alustaessani samalla kannalla kuin edustaja Heikkilä. Sen vuoksi en sovittanut alustukseeni käytännöllistä ohjelmaa osuusliikkeille. Mutta kun valiokunnan käsiteltävänä oli kaksi eri alustusta, jotka evästyskeskustelussa ilmenneen kokouksen mielipiteen mukaan täydentävät toisiansa, ei valiokunta voinut tehdä muuta kuin koettaa sovittaa nämä yhteen. Ja lausuntoon täten syntyneet käytännölliset ohjeet ovat mielestäni sitä laatua, ettei ole varsinaista syytä ryhtyä niitä siitä poistamaan. — Minä suostuin valiokunnan kokouksessa vaihtamaan alustukseeni esittämän voiton määrän toivomukseen, että nähdään, mitä toivomuksilla saavutetaan. Tämä asia voidaan lähemmin määritellä ensi puoluekokouksessa, kun silloin jo tunnetaan, missä määrässä osuuskunnat kannattavat sosiaalidemokraattista liikettä. — Kun minä ja hra Torvelainen olemme voineet valiokunnassa sopia ehdotuksen ponsista, toivon, että kokouskin voi sopia hyväksymään alustuksen. Sillä kysymys on siksi tärkeä, että meidän tulisi saada siinä aikaan sovinnollinen päätös. (Hyvä-huutoja).

P. J. Pohjalainen vastusti edustaja Heikkilää siinä, että sana „toivomuksella" muutettaisiin sanaksi „ehdolla". Ei myöskään hyväksynyt valiokunnan ehdottamaa voitontajotapaa siinä, että osuuskunnan ulkopuolella oleville maksettaisiin puolta pienempi ostoprosentti kuin jäsenille. Molemmille olisi jaettava yhtä paljon. Ei-jäsenet jäävät sittenki huonompaan asemaan, koska heidän ostoprosenttinsa jää osuuskunnan rahastoon ja jäsenet saavat sitäpaitse korkoa. (Ei-huutoja).

Anton Huotari yhtyi edustaja Holopaisen ehdotukseen. Voiton jako ostoprosentteina osuuskuntaan kuulumatomille saisi jäädä osuuskuntain itsensä määrättäväksi. Liika on jo sekin, että näille jaetaan puolet siitä, mitä jäsenille. Tulkoot jäseniksi, jos tahtovat ostoprosenttia.

J. Heitto: On kummaa, että näin suuri ja tärkeä ko-

kous on käsittänyt tehtäväkseen ryhtyä laatimaan sääntöjä osuuskunnille. Eihän niillä ole mitään merkitystä, eikä niitä myöskään koskaan voi käytännössä toteuttaa, sillä sääntöjä laatiessaan täytyy osuuskuntien aina ottaa huomioon paikalliset olosuhteet. Käytännölliset ohjeet olisi, kuten on ehdotettu, poistettava päätöksestä. Jos niitä pidetään välttämättöminä, niin julkaistakoon ne erityisissä mallisäännöissä. (Hyvä!)

V. Laitinen yhtyi edustaja Heittoon. Kokouksen ratkaistavana on, missä suhteessa osuuskunnat ovat puolueeseen. Siihen iöytyy vastaus Vuolukan alustuksen ensi osan ponnassa. Se olisi hyväksyttävä, muuttamalla kuitenkin 10 % alin määrä 5 %:ksi.

J. H. Jokinen yhtyi edustaja Heikkilään. Valiokunnan mietinnön loppu on jätettävä pois, sillä se sisältää sääntöjä, joita ei kukaan noudata ja joilla siis ei ole mitään merkitystä (hyvä!) Turhanpäite kulutamme kokouksen muutenkin vähissä olevaa aikaa hyödyttömään puuhaan (hyvä!). Ponnat ovat arvatenkin tulleet valiokunnan mietintöön sen kautta, että valiokunnan jäsenet ovat niistä tinkimällä sopineet. H-ra Torvelainen on tahtonut mietintöön Pellervon ponnat. Vuolukka taas omansa. Mutta edelliset ovat siinä tarpeettomat. Osuuslaki on siksi väljä, että osuuskuntain perustajat voivat itse laatia sääntönsä. Mietintö on lähetettävä takaisin valiokuntaan, joka poistakoon siitä säännöt. (Hyväksymistä).

E. Salin: Miksei edustaja Heikkilä tuonut jo alustavassa keskustelussa esiin periaatteellista katsantokantaansa, vaan arvelee nyt vasta, että osuusliikkeet eivät ole tärkeitä tekijöitä liikkeessämme. Silloin olisi voitu tästä kohdasta keskustella.

Minäkin olin vielä pari vuotta sitte samaa mieltä kuin Heikkilä nyt. Mutta tarkan harkinnan jälkeen ja oltuani osallisena paikkakuntani osuuspyrinnöissä on mielipiteeni muuttunut. Olen tullut huomaamaan, että osuustoiminnasta on paljon muutakin hyvää, kuin ne prosentit, mitä se mahdollisesti luovuttaa työväenliikkeelle. Ei siis pitäisi vastakaista katsantokantaa levittää omaksi vahingoksemme (oikein!).

Puhuja luki sitten Herknerin „Työväen kysymys”, siv.

209—211 kohtia, jotka valaisevat osuustoiminnan hyötyä ja jatko:

Osuustoiminnassa toimivat henkilöt kehittyvät, kuten lukemistani kohdista käy selville, sangen suuresti sekä valtiollisessa että yhteiskunnallisessa suhteessa. Sitäpaitsi on osuustoiminnalla suuri merkitys kunnollissosialismiin nähden. Se masentaa kauppasäätyä, joka nykyjään hallitsee useimmilla paikkakunnilla koko kunnallista elämää ja oloja. Kun työväki näyttää, että tulemme toimeen ilman teitä, vaikuttaa se sangen terveellisesti. Vastaisuudessa voimme odottaa tässä suhteessa sangen paljon.

Täällä on tahdottu poistettavaksi valiokunnan lausunnon loppuosaa ja sanottu, ettei kokouksen tehtäviin kuulu sellaisten ohjeiden antaminen. Miksi emme olisi oikeutettuja lausumaan periaatteita, joiden käytännöllistä toteuttamista katsomme suotavaksi (hyvä!). Niistä voivat monet olla hyvänä tukena paikkakunnilla, missä ollaan vähemmän kehittyneitä. Kaupanhoitaja esim. pidetään monin paikoin auktoriteettina, jonka toimiin ei sekauduta. Mutta kun valvonta on mainittu puoluekokouksen päätöksessä, vaikuttaa se, että tarkastukset otetaan käytäntöön. Samoin kuin me laatisimme ohjeita ammattiyhdistyksille, jos osaisimme, samoin voimme laatia ohjeita osuusliikkeelle ja toivoa, että niitä otetaan huomioon. Ei meidän auta sanoa kummastakaan: „se ei kuulu meille” (jatkuvia hyvä-huutoja).

J. Torvelainen: H:rat Vuolukka ja Salin ovat jo pääasiassa tuoneet esiin sanottavani. Huomautan kokoukselle samaa kuin Vuolukkakin, että kun me kaksi olemme voineet sopia yhteisestä lausunnosta, voinee kokouskin sen hyväksyä. Molemmat puolet ponsissa tukevat toisiaan. Perustelussa on vastaus osuustoiminnan ja työväenliikkeen suhteesta toisiinsa, ja ponnet vastaavat kysymykseen, millä tavalla osuustoiminta saadaan koko maata käsittäväksi. Siten, että liitytään yhteisen lipun alle. — Huomautan, että minä en ole tyrkyttänyt valiokunnan lausuntoon sen loppuosaa, kuten täällä on arveltu, vaan valiokunta otti ponnet siihen yksimielisesti. Ja niistä voi olla hyötyä osuuskuntia perustettaessa. Ne ovat ikäänkuin pylviäitä, joiden ympärille säännöt muodostetaan. — Täysi syy on olla myöntämättä osuuskunnan ulkopuolella oleville yhtä suurta osto-

prosenttia kuin sen jäsenille. Sillä ei-jäsenet vahingoittavat osuuskuntia siten, että hankkivat niille korkeat verot, joista ne ovat vapaat, jos jakavat tavaraa ainoastaan jäsenilleen.

T. Varto kannatti Jokisen ehdotusta. Sopimatonta on puoluekokouksen ryhtyä määräämään asioita, jotka eivät puolueelle kuulu. Lausunto on palautettava valiokuntaan korjattavaksi.

J. V. Hellberg: En ymmärrä, miten jotkut edustajat voivat olla siinä käsityksessä, etteivät osuuskunnat koskisi puoluetta. Tässähän on kysymys työväen osuuskunnista, ja on tarkoitus saada ne liitettyiksi puolueeseen. Nyt tätä pelätään! Sanotaan, ettei osuustoiminta pelasta työväkeä. Mutta kumoamatonta on, että se kohottaa työväestöä. Ja osuuskuntien kasvattava merkitys on siksi painava, että se kehottaa suosimaan osuuskuntia. Sosialistinen yhteiskunta, jonka toteuttamiseen työväenliike pyrkii, ei ole hyllyllä, josta se otetaan esille viiden tai kymmenen vuoden perästä. Siihen on vähitellen kehityttävä. Ja tässä kehittämistyössä on annettava suuri merkitys liikkeille, jotka alkavat markoilla ja kohoavat käsittelemään miljoonia. — Mitä tulee valiokunnan lausunnossa oleviin käytännöllisiin viittauksiin, ovat ne, kuten on sanottu, pylväitä, joiden ympärille osuuskunnat voivat rakentaa muut määräyksensä. Ja puoluekokouksella ei ole ainoastaan oikeutta vaan velvollisuuskin antaa tällaisia ohjeita. Jos olisi puhe osuuskunnista yleensä, olisi ehkä hie-man syytä epäillä tätä. Mutta nyt on puhe työväen osuuskunnista. Kuka niitä ohjaisi, ellei puolue. Ponsi on siis hyväksyttävä sellaisenaan. Sen supistaminen osottaisi kylmäkisuusutta työväen osuustoimintaa kohtaan. (Hyvä!).

Seth Heikkilä: Alustettujen kysymysten muodosta huolimatta ei tällä kokouksella voi olla muuta tehtävää, kuin määrätä kantansa osuusliiketten ja puolueen suhteesta toisiinsa. Toisessa, t:ri Gebhardin alustamassa kysymyksessä kysytään, miten osuustoiminta saataisiin koko maata ja köyhälistöä käsittäväksi. Alustaja on jo vastannut, ettei köyhälistö voi yhtyä. Ja ponsista näkyy, ettei se taida olla tarkoituksenakaan, kun osuusmaksuja tahdotaan korkeiksi, vieläpä lisämaksuvelvollisuutta (hyvä!). Sanat „koko maata” käsittävä myöskin porvareja ja pappeja, jotka myös

perustavat osuuskuntia, kuten täällä on jo osoitettu. Niillekö meidän siis pitäisi ohjeita laatia?

Osuustoiminta on omansa kasvattamaan jäseniänsä porvareiksi. Siitä on jo selviä kokemuksia (hyvä!) Tunnen meidän sosialisteja, joiden käsityskanta on siihen suuntaan muuttunut heidän toimiessaan osuuskunnissa. Osuustoiminnasta ei ole köyhälistölle hyötyä, elleivät osuuskunnat toimi köyhälistön hengessä (hyvä!). Salin: työväen osuuskuntain jäsenet ovat sosialidemokraatteja). Sitähän olivat eilen papit Torvelaisen vakuutuksen mukaan (naurua). — Meidän tulee tässä kokouksessa vain selittää puolueen suhde osuuskuntaan, harkita, missä määrässä ne auttavat köyhälistön asiaa eteenpäin. Sitä ne tekevät ainoastaan sikäli, kuin ovat henkisesti sopuosoinnussa köyhälistön pyrintöjen kanssa. Vaatimuksen aineellisesta kannatuksesta voi kyllä pyyhkiä päätöksestä pois, mutta sen sijaan on välttämätöntä pitää kiinni siitä, että osuuskunnissa säilyy köyhälistönomainen henki. — Käytännöllisiä ohjeita ei missään tapauksessa voi sovittaa puoluekokouksen päätökseen (hyvä!).

J. H. S a a r i s t o : On sanottu, että osuuskunnat kasvattavat puolueen jäseniä. Minullakin on kokemusta, mutta se on sellainen, että osuustoiminta hälventää puolueenäkököhvia, sekoittaa puolueperiaatteita. — Yhtyi edelliseen puhujaan ja vaati käytännölliset ohjeet poistettaviksi.

A. P a l m r o o s : yhtyi edustaja Vuolukkaan.

J. E. L i l l n i x kannatti valiokunnan mietintöä.

J. V. H e l l b e r g huomautti, että monessa kysymyksessä, esim. maatalousohjelmassa y. m. on puhuttu osuustoiminnasta. Jos nyt hyljätään valiokunnan mietinnön loppuosa, on osuustoimintaa koskevat kohdat jätettävä muistakin kysymyksistä pois. Sitäpaitsi sisältää jo Turun kokouksen pöytäkirja osaksi samoja ponsia, kuin valiokunnan ehdottamat.

Äänestettiin sitte edustaja Heikkilän ehdotuksen ja valiokunnan mietinnön välillä. Edellistä kannatti 25, jälkimäistä 45 ääntä.

Kokouksen päätökseksi tuli siis valiokunnan edelläoleva ehdotus.

4. Työväen pankkilaitos.

Neljäntoista yhdistyksen kannattamana oli puoluekokoukselle esitetty kysymys:

„Eikö olisi jo aika ryhtyä toteuttamaan edustajakokouksen Turussa tekemää päätöstä työväen pankkiliikkeen perustamisesta?

Kysymykselle oli puoluehallinto pyytänyt alustajan, joka oli suostunutkin toimeen, vaikka ei ollut sittemmin lupautaan täyttänyt (liite siv. 96).

Kysymys lykättiin sellaisenaan valiokunnan harkittavaksi. Valiokunta antoi siitä seuraavan lausunnon:

Työväenpankin perustamisasiasta pyytää valiokunta ehdottaa kokoukselle:

että työväepankkiasia, huolimatta siitä, ettei voidakkaan heti sen perusfamispuuhiin ryhtyä, pidettäisiin kuitenkin puolueen aineellisen menestymisen tueksi siksi tärkeänä asiana, että se pysytettäisiin yhä edelleen päiväjärjestyksessä, jopa niin kauvan, että se kerran nähtäisiin yhtä kauniisti toteutuneena laitoksena, kuin monet muut samanlaiset puolueen välttämättömät liikelaitokset.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi mahdollisimman pian ehdotamme, että ryhdytään yhä uraammin perustamaan yhdistyksiimme säästö- ja lainauskassoja sekä kehittämään niitä ensin lainmukaisesti vahvistetuilla säännöillä toimiviksi säästöpankkilaitoksiksi, sitten siihen perehdyttyä ja toimivarmuutta saavutettua muodostamalla varsinaiseksi työväen pankkilaitokseksi.

M. V. Vuolukka. Juho Torvelainen. Emil Perttilä.
H. Lindroos. J. A. Salminen. F. M. Orrela

Lausunto hyväksyttiin sellaisenaan kokouksen päätökseksi.

5. Vanhuudenvakuutus.

Viipurissa pidetty puoluekokous oli antanut puoluehallinnon toimeksi hankkia tähän kokoukseen alustuksen vanhuudenvakuutuskysymykselle. Tätä varten asetti puoluehallinto erityisen valiokunnan, joka on jättänyt kokoukselle mietintönsä kysymyksestä. (Katso liite sivu 7).

Mietintöä ei katsottu tarpeelliseksi lukea kokoukselle, koska se oli painettuna jaettu jo ennen kokousta yhdistyksille.

Alustavan keskustelun alkoi

E. Salin: Kun en ollut aikoinaan tilaisuudessa ottamaan osaa komitean työhön, jolta alustuksena oleva mietintö on, vaikka olin puoluehallinnon siihen velvoittama, tahdon lausua mielipiteeni vähän seikkaperäisemmin, sitä suuremmalla syyllä, kun kysymys on sangen vähän tunnettu, vaikka se jo on kolmannessa puoluekokouksessa esillä, ja pidetty jo niin valmiina, että sitä Turun kokouksessa vaa-dittiin esittämään valtiopäiville. Minusta on kysymys vielä aivan muokkaamaton. Se olisi otettava tässä kokouksessa tarkan harkinnan alaiseksi, sillä ei olla vielä periaatteista-kaan selvillä, puhumattakaan lakiehdotuksen laatimisesta, jonka Viipurin kokous antoi puoluehallinnon asettaman komitean tehtäväksi.

Kuinka voitaisiin kysymyksestä laatia lakiehdotusta, kun mielipiteet ovat niin ristiin käyviä, kuin Turun ja Viipurin kokousten pöytäkirjat osoittavat? Asia on vuosien varrella vielä lisäksi huonontunut eikä edistynyt. Turun kokouksen siitä antama lausunto on ehyempi ja asiallisempi kuin mo-lemmat seuraavat. Eikä mietintöä laatinut valiokuntakaan näy viitsineen sen paremmin perehtyä asiaan. Se puhuu Viipurin kokouksen enemmistön näkökannoista, vaikka ei asiasta Viipurin kokouksessa laisinkaan keskusteltukaan. Sitä se ei ole viitsinyt katsoa pöytäkirjasta. Jos näin käy tuoreessa puussa, mitä sitte kuivassa tapahtuu.

Vuonna 1888 asetettu säätyjen suuri työväenvakuutusva-liokunta, joka valmisteli tapaturmavakuutuslakikysymyksen, käsitteli myös vanhuudenvakuutusta, mutta tuli siihen pää-tökseen, ettei se meillä ole vielä tarpeen vaatima. Samaa vakuuttaa A. Ramsay Turun puoluekokoukselle laatimassaan

alustuksessa. Ja samaa mielipidettä näkyy olevan hallitus. Huomioonottamatta jätettiin viime valtiopäiville puoluehallinnon toimesta jätetty vanhuudenvakuutusta koskeva esitys. — Minkätähden sanotaan, ettei kysymys meillä ole tarpeenvaativa? Siksi, että työväestö on ajanut sitä laimeasti. Ei tarvitse toivoakkaan, että kysymys tulee huomioonotetuksi hallinnollisissa piireissä, ennenkuin työväestö on ottanut asian lähemmän ja pontevamman harkinnan alaiseksi. Siihen on jo aika ryhtyä.

Kuinka epäselvillä kysymyksestä ollaan, näkyy jo siitä, että kun Turun ja Viipurin kokous asettui pakollisen ja yleisen vanhuudenvakuutuksen kannalle, on komitea tälle kokoukselle antamassaan mietinnössä sulkenut torpparit ja maalaistyöväestön vakuutuksen ulkopuolelle. Kun näinkin tärkeässä asiassa ollaan eri mieltä, niin mitä sitte muissa.

Tämän kokouksen olisi määriteltävä tällaiset tärkeät periaatteet. Minä puolestani olen sitä mieltä, että vanhuudenvakuutus on ulotettava myöskin maalaistyöväestöön, joka kaipaa sitä yhtä hyvin kuin teollisuustyöväestökin. En tiedä, millä voisi todistaa, että teollisuustyöväestö olisi kipeämmin tämän vakuutuksen tarpeessa, kuin maalaistyöväestö. Sitäpaitse puolustaa vakuutuksen ulottamista maalaistyöväestöön sekin seikka, että talonpoikaissääty on vakuutukselle myötätuntoisempi kuin muut säädyt, koska viime valtiopäiville saatiin sen kautta esitys asiasta. Tämä ehkä johtuu siitä, että talonpojat tietävät, kuinka raskasta köyhäin hoito on maalaiskunnille. Porvarillinen vanhuudenvakuutus tulee olemaan suureksi osaksi köyhäin hoidon luonteista. Saksan pakollinen vanhuudenvakuutus esim. on toiseen muotoon puettu virallista köyhäin hoitoa. Samoin on Ranskan äsken järjestetyn vanhuudenvakuutuksen laita. Ja sellaiseksi se alussa muodostuu muuallakin. — Pahimpia puutteellisuuksia näissä säädöksissä on, että ikäraja, jolloin eläkettä ruvetaan saamaan, on liian korkea, 70 vuotta, johon harvat pääsevät. Italiassa ja Tanskassa on ikärajaksi ajateltu 55—60 vuotta. Tärkeä olisi meidänkin lausua tästä mielipiteemme. Minun mielestäni riittää ikärajaksi kuusikymmentäkin vuotta. Jos henkilö on näin kauan hyödyttänyt yhteiskuntaa, on se jo monin kerroin ansainnut eläkkeen.

Eri mielipiteitä on myöskin vallalla siitä, kenen on suoritettava vakuutuksesta johtuvat kustannukset. Puoluekokouksissakin ovat mielipiteet käyneet tässä asiassa hajalle. Turun kokous tahtoi niitä valtion suoritettaviksi. Viipurissa ei, kuten jo mainitsin, asiasta keskusteltu, mutta alustaja ehdotti meilläkin noudatettavaksi saksalaista järjestelmää, että vakuutusmaksut ovat työntekijäin, työnantajain ja valtion yhteisesti suoritettavat. Minä puolestani olen samaa mielipidettä, kuin Saksan sosiaalidemokraatit, meidän työväestömme enemmistö ja professori Herkner, että vakuutusmaksut ovat valtion yksinään suoritettavat. Sillä muutoin ei vakuutusta saada ulottumaan niihin, jotka sitä kipeimmin kaipaavat: huonoimmassa asemassa oleviin työntekijöihin. Sillä jos he voisivatkin työssä ollessaan suorittaa vakuutusmaksut, eivät he voi sitä tehdä työttöminä. Ja työttömyys alkaa meidänkin maassa tulla pysyväiseksi. Mistä maksaa vakuutusmaksuja henkilö, joka on puolikin vuotta työttömänä?

Seuraa sitte kysymys, mistä valtio saa tähän tarvittavat varat. Yleensä niitä vaaditaan koottavaksi tuloverolla, joka rasittaisi rikkaita suhteellisesti enemmän kuin köyhiä. Mutta voisi näitä varoja saada kerätyksi toistakin tietä, jos ei nimittäin maailma tule yhäkkinä paremmaksi nykyistä. Kun Bismark alkoi harrastaa työväenvakuutusta — vierottaakseen työväestöä sosiaalidemokraatiasta — ehdotti hän varoja kerättäviksi tupakkaverolla ja osaksi työnantajain maksuilla. Toinen keino varojen keräämiseen olisi väkijuomavero. Tästä saatuja varoja ei oikein ajatellen saisi käyttökään muualle, kuin tällaiseen tarkoitukseen. Elleivät näistä kertyneet varat riitä, voisi kustannuksiin käyttää osan tuliveroa. Meillä on vaikea saada yleistä tuloveroa käytäntöön, joten näitä, vaikka ovatkin välillisiä veroja, voitaisiin käyttää ainakin aluksi, väkijuomaveroa esim. siksi, kunnes raittiusaate sen lopettaa.

Tässä kokouksessa olisi siis määriteltävä ensiksikin vakuutuksen laajuus. Siinä suhteessa minä kannatan yleistä ja pakollista vanhuudenvakuutusta. Sitten olisi päätettävä, mistä otetaan kustannukset, jotka minä puolestani ehdotan sälytettäväksi yksinomaan valtiolle. Ikärajaksi olisi asetettava korkeintaan 60 vuotta ja yhdistettävä vanhuudenvakuu-

tukseen myöskin työkyvyttömyysvakuutus, että aikaisemminkin työkyvyttömiksi joutuneet saisivat eläkkeen aikaisemmin. Muutenkin olisivat eri vakuutusalat järjestettävät samoja periaatteita seuraten yhtenäisiksi, koska esim. Saksassa on huomattu paljon hankaluutta siitä, että eri vakuutusalat ovat järjestetyt eri periaatteille ja eri hallintojen alaisiksi. — Näistä ja muista periaatteellisista kysymyksistä olisi meillä päästävä ajoissa selville ja yksimielisyyteen, ettei myöhemmin syntyisi jukkauksia, kun seurataan eri periaatteita.

R. Drockila: Minä olen ollut yhtenä puoluehallinnon asettaman komitean jäsenenä ja pyydän kiittää edustaja Salinia hänen pitkästä suullisesta alustuksestaan. Ikävä vain, ettei hän tuonut sitä aikoinaan esiin komiteassa. Hän sai minulta jo uudenvuoden aikana paksun luntan asiaa käsittelevää kirjallisuutta, ja näkyy nyt ottaneen niistä selkoa. — Komitea oli kysymystä käsitellessään sitä mieltä, että ennenkuin mihinkään varsinaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, tulee niiden pohjana olla tarkka tilasto. Kun meillä ei tällaista tilastoa ole, eikä työväestö mitenkään voi sellaista kustantaakkaan, emme tahtoneet panna paperille turhia haaveiluja, jotka eivät perustu varmaan todellisuuteen. Sentähden rajoituimme ehdottamaan kokoukselle, että se pyytäisi hallitusta asettamaan tätä tarkoitusta varten komitean. Se on asettanut sellaisia pienempiäkin asioita varten, kuten esim. äsken keräämään tilastoa tupakkateollisuustyöväestön oloista. Samoin asetti se aikoinaan komitean sairas- ja tapaturmavakuutusta varten.

Meillä luullaan, että niin suuret yritykset, kuin vanhuudenvakuutus, menevät itsestään. Kun komiteassa pari päivää laskimme, kuinka suuriksi eläkkeet tulisivat, jos esim. kukin täysi-ikäinen työmies suorittaisi mahdollisimman korkean vakuutusmaksun, saimme ne naurettavan pieniksi. Mutta paitsi varoja vaatii vanhuudenvakuutus lujan hallinnollisen koneiston ja paljon kokemusta. Sentähden on komitea ehdottanut vakuutusta ulotettavaksi aluksi ainoastaan teollisuustyöväestöön. Kun tästä on saavutettu kokemusta, voidaan vakuutus ulottaa pakollisena muillekin aloille. Liikuvan työväestön vakuuttamisesta syntyy paljon vaikeuksia, jolta komitea on pelännyt, eikä syyttä.

J. Heitto kannatti sitä valiokunnan ehdotusta, että hallitusta oli pyydetty asettamaan asiaa varten komitean. Mutta väärin on valiokunta menetellyt ryhtyessään jakamaan työväestöä vakuutettaviin ja ei-vakuutettaviin. Jos komiteaan olisi kuulunut maalaistyöväesiöäkin, olisivat ponnat tulleet toisiksi, mutta nyt on komiteassa ollut tälle kansankerrokselle vieraita aineksia, jotka ovat valvoneet vain omia etujaan, kuten komitean mietinnöstä pistää heti silmään. Suomi on maanviljelysmaa. Sentähden täytyy pitää huolta työväkemme enemmistöstä, maalaistyöväestöstä. Maalaistyöväestön liikkuvaisuus ei suinkaan tuota niin suuria vaikeuksia, kuin luulotellaan. Ja itse liikkuvaisuuskin on suureksi osaksi luuloteltua. Maallahan ovat useimmat työssä vuosipalkalla, kun kaupunkilaistyöväestöllä tavallimminkin on vain 14 päivän ylössanomisaika. — Valiokunnan olisi otettava huomioon maalaistyöväestönkin vaatimukset ja ulotettava pakollinen vanhuudenvakuutus koko työväestöön.

V. Pyllkö kannatti valiokunnan ehdotusta, että hallituksen tulisi asettaa komitea tutkimaan ja valmistamaan asiaa. Samalla olisi kysymys otettava vilkkaan keskustelun alaiseksi työväen piireissä. Mutta varojen keräykseen eivät viinaverorahat sovellu, ne kun ovat satunnaisia tuloja. Vanhuudenvakuutuksesta johtuvat menot olisivat otettavat valtion vakituiseen kulunkiarvioon. Valtiolta kyllä riittää varoja sanottuun tarkoitukseen, koska vanhuudenvakuutus toisaalta säästää muita menoja, toisaalta kulkee rinnan menoja säästävien reformien, esim. militarismen supistamisen kanssa.

E. Valpas: Komitea näkyy olleen varova ehdotusta tehdessään, ja siihen sillä lienee ollut syytäkin, sillä onhan tunnettua, etteivät jyrkät ehdotukset mene valtiopäivillä läpi. Mutta siitä huolimatta olen sitä mieltä, ettei sittenkään pitäisi esittää työväestön puolelta pikkuvaatimuksia, vaan olisi purjehdittava täysin purjein. Vallanpitäjät pitävät kylä huolta vaatimusten tinkimisestä. Muistettakoon tapaturmavakuutuslakia, minkälainen täydellinen epäsiikio siitä viimein tuli. Työväen olisi esitettävä täydet vaatimukset vanhuudenvakuutuksen ulotuttamisesta koko työväestöön. Kyllä se sittenkin tulee laiksi tultuaan koskemaan ainoastaan

osaa työväestöstä. — Salinin ehdottamaa varojen hankkimiskeinoa en hyväksy. Viinaverorahojen käyttäminen tähän tarkoitukseen saa osakseen vastustusta raittiusväen taholta. Sillä jos ehdotus menisi lävitse, voisi osa työväestöä ruveta vastustamaan kieltolakia, koska väkijuomain kautta saadaan varoja vanhuudenvakuutukseen. Sitäpaitsে emmehän hyväksy ensinkään välillisiä veroja, kuinka siis täällä ehdotamme sellaisia käytettäväiksi? Vanhuudenvakuutus-kannukset ovat suoritettavia tulo- ja perintöverosta.

Agitatsioonin kannalta on hyvä, että asetamme vanhuudenvakuutusvaatimuksen yleiseksi, sillä siten saamme maalaistyöväestön mukaan. Samoin raittiusväen, jos emme karkoita sitä vaatimalla viinaveroja käytettäväksi tähän tarkoitukseen. (Hyvä!)

V. Löfqvist: Vaikka asiaa on jo ennenkin pohdittu, tuntuu sen käytännössä toteuttaminen suuremmoiselta ja kohtaa tietysti vaikeuksia. Mutta siitä huolimatta on sitä vaadittava. Työväestö on yhtä oikeutettu saamaan vanhuutensa päivät turvatuiksi kuin nykyinen yläluokka, joka nykyään jo sitä nauttii. — Vanhuudenvakuutus olisi myöskin vaadittava yleiseksi. Muutenkin ovat ohjelmavaatimuksemme yleensä kohdistetut etupäässä kaupunkilaistyöväestön tarpeita silmällä pitäen. Maalaistyöväestö loukkautuu ja syystäkin, jos heidän vanhuuttaan ei vaadita turvattavaksi samalla tavalla kuin kaupunkilaistyöväestönkin.

Edustaja Salin ehdotti vanhuudenvakuutuksille 60 vuoden ikärajaa. Tämä on liian korkea. Sillä harvat työmiehet saavuttavat tuon iän. Sentähden olisi ikäraja asetettava alhaisemmaksi. Australiassa se on paikoin 55 vuotta. Se olisi meilläkin sopivampi. Valiokunnan olisi otettava tämä huomionsa. — Vakuufuskustannuksia ei saa asettaa työväestön kannettaviksi, eikä työväestön myöskään pidä ruveta itse puuhaamaan keskinäisiä vanhuudenvakuutus-kasvoja, sillä ne vain viivyttävät tähän asti saavutettujen kokemusten mukaan hallituksen toimenpiteitä. Ellei järjestynyt työväestö olisi ruvennut muodostelemaan kipukasvoja, olisi hallitus aikaisemmin laatinut tapaturmavakuutuslain. Hallituksen on järjestettävä vanhuudenvakuutus, eikä työväestön vähistä varoistaan. Se on hallituksen siveellinen velvollisuus.

Varojen hankkimisen suhteen yhdyn edustaja Soliniin. Raittiusväki ei vastusta väkijuomaveroista saatujen tulojen käyttämistä tähän tarkoitukseen ainakaan siitä syystä, mitä Valpas sanoi. Sillä työväestö ei silti lakkaa vaatimasta kieltolakia. Ja vaikka väkijuomaveroista saadut tulot vähitellen tulevatkin pienemään, pienenee samalla valtion menot muilla aloilla, vankien ja hullujen hoidossa ynnä oikeuslaitoksissa. Tämän säästön voi käyttää vanhuudenvakuutuksen hyväksi.

Asian ajamista varten ehdotan tässä kokouksessa asetettavaksi komitean, joka laatii kysymyksestä tarkan ja yksityiskohtaisen alustuksen ensi puoluekokoukselle sekä levittää sällivälin oikeaa käsitystä asiasta lentokirjasten kautta. Se voi myöskin pyytää hallitusta asettamaan komiteaa, joka kerää tarpeellisen tilaston sekä suorittaa muut valmistukset.

K. F. Hellsten: Ehdotan, ettei tällä kertaa tehtäisi sitovaa päätöstä, vaan asetettaisiin valiokunta tekemään ehdotusta, minkä se sitte toimittaisi puoluehallinnon kanssa valtiopäiville. — Vanhuudenvakuutus on ulotettava myöskin maalaistyöväestöön. Tosin siinä on jonkun verran vaikeuksia työväestön muurfelemisen tähden. Mutta voittamattomia eivät nämä vaikeudet ole. Ja toisaalta on tehdastyöväestö viime aikoina käynyt yhtä muuttelevaksi kuin maalaistyöväestö. Ja löytyyhän työmies esim. silloin, kun siltä on veroja perittäväänä. Miksei sitte silloin, kun on kysymys vanhuudenvakuutuksesta? — Kustannukset olisi suoritettava suoranaisesta tuloverosta ja asetettava valtion maksettavaksi. Työntekijöille tätä velvollisuutta ei voi asettaa, eikä liioin työnantajillekaan. Mitä ikärajaan tulee, niin tuskinpa se, joka on 60 vuoden vanhaksi raatanut työssä, tarvitsee enää eläkettä. Hän on silloin jo niin loppuun kulunut. Ikäraja olisi asetettava 50 vuodeksi. Sanotaan, että se tulee liian kalliiksi. Mutta Suomihan on eläkkeiden luvattu maa, joten sietäisi niistä riittää murunen raatajillekin, jotka rikauden kokoovat.

H. Jalonen: Edustajat Salin, Valpas ja Hellsten ovat mielestäni esittäneet oikeita näkökantoja, joten yhdyn heihin. Mutta vanhuudenvakuutus-kustannuksia ei pitäisi ottaa väkijuomaverosta. Kun ohjelmavaatimuksenamme on ylei-

nen kieltolaki, olisi ristiriitaista vaatia väkijuomafuioja vanhuudenvakuutuksen hyväksi. Vakuutus olisi ulotettava myöskin maalaistyöväestöön. Maalla on paljon 400 markan vuosituloilla eläviä. Kuka paremmin tarvitsee vanhuudeniurvaamista, kuin nämä? — Yhtyi alustukseen siinä, että olisi pyydettävä hallitusta asettamaan komitea asiaa valmistamaan.

J. A. Silander: Ihmettelen kuullessani maamme työväestön kehittyneimmän osan lausuvan, ettei vanhuudenvakuufusta olisi ulotettava maalaistyöväestöön. Maalaisväestön suurin osa on irtolaisväkeä. Heidän on pakko siirtää työvoimaansa paikasta toiseen. Eikä heidän vanhuudestaan kukaan pidä vähintäkään huolta, vaikka he ovat tehneet kovaa työtä 40—50 vuotta yhtämittaa. Kaupungeissa pidetään usein työnantajainkin taholta jonkunlaista huolta aikansa raataneiden työntekijäin toimeentulosta. Sitä paitsi ei työntekijäin tavallinen vanhuudenturva, vaivashoito, lie missään kaupungissa niin huonoa kuin maalla, jossa he myydään jonkun elätettäväksi. Eikö maalaistyöväestö hyödytä yhteiskuntaa yhtä paljon kuin kaupunkilaistyöväestökin? Totta kaikei, ja näin ollen sillä on yhtä suuri oikeus kuin kaupunkilaistyöväestölläkin vaatia vanhuutensa turvaamista.

F. M. Orrela: Komitean mietintö on jotakuinkin hyvin onnistunut, ellei oteta lukuun sitä, että se on sulkenut maalaistyöväestön pois vanhuudenvakuutuksesta. Se on ehdotuksen huono puoli. Maalaistyöväestö on ehdottomasti otettava tässä asiassa mukaan. — Ehkä olisi parasta jo tässä kokouksessa asettaa, kuten hra Hellsten ehdotti, komitea, joka yhdessä puoluehallinnon kanssa tekee asiasta pyynnön hallitukselle. Varoja ei mielestäni saisi kerätä väkijuomaverotuksella, vaan olisivat kustannukset suoritettavat suorastaan tuloverosta. Koska on vanha totuus, että ei oikeuksia ilman velvollisuuksia, olisi osa vakuutusmaksuista pantava työntekijän itsensä suoritettaviksi. Virkamiehetkin maksavat eläkkeistään, samoin voisi työväestö suorittaa jonkun pienen prosentin vakuutuskustannuksista.

J. V. Hellberg: Kokoukselle esitetty komitean mietintö osottaa taantumusta siitä, mihin edellisissä puoluekokouksissa on tässä kysymyksessä päästy. Mietinnössä on

m. m. mainittu, että torpparien ja maalaistyöväestön tulot ovat niin pienet, ettei heidän kannata vähimmässäkään määrässä ottaa osaa vakuutusmaksuihin, ja sentähden heidät suljetaan pois. Heitä ei siis oteta osallisiksi vakuutukseen, koska ovat köyhiä, ja riennetään tukemaan niitä, jotka ovat jo paremmassa asemassa. Ei voi olla tuntematonta valiokunnalle, että teollisuustyöväestö enimmäkseen jo kuuluu pakollisiin sairaus- ja hautauskassoihin, joista he saavat jonkun verran apua. En tahdo sanoa, etteivät he siitä huolimatta tarvitsisi vanhuudenvakuutusta. Mutta ei ole mielestäni oikeudenmukaista, että suuri maalaistyöväestön joukko tahdotaan sulkea tästä osattomaksi. Tällainen menettely on aivan ristiriidassa meidän toimintamme kanssa. Turun kokous jo on tässä suhteessa asettunut oikealle kannalle. Sen päätöksen ensi ponsi kuuluu: „pakollinen, koko maata käsitävä, yleinen vanhuudenvakuutus on ainoa oikea periaate turvaamaan maan vähävaraisen työväenluokan jäseniä” (hyvä!). Kokouksen olisi yhdyttävä hra Salinin ja Valppaan esittämiin periaatteisiin. Ei olisi asetettava komiteaa laatimaan „seikkaperäistä ehdotusta”, kuten täällä on esitetty. Sillä niin „seikkaperäistä” emme ehdotuksesta missään tapauksessa saa, kuinka hyväksi sen laatinemmekin, ettei hallituksen komitea istu paria kolmea vuotta laatimassa „seikkaperäisempää”. Työväestön on esitettävä vain lyhyt vaatimus, jossa selitetään työväestön toivomukset pääpiirteissään. Hallitus ottakoon sitte selkoa, miten asia on järjestettävä. Vanhuudenvakuutus on jo käytännössä siksi monella taholla, että kokemukseen perustuvia tietoja saa aivan helposti. (Hyvä!).

A. Käcklund: Myönnän kyllä todeksi komitean väitteen, että kysymyksen järjestäminen on vaikea. Mutta ei se niin vaikea ole, että olisi täytynyt erottaa maalaistyöväestö siitä osattomaksi. Nyt on tullut maalaistyöväestön olojen järjestäminen päivän polttavaksi kysymykseksi. Jos tämä työväestön osa nyt syrjäytetään, ei se voi olla vaikuttamatta häiritsevästi työväenliikkeen kehitykseen. Sillä vanhuudenturvaamis-kysymys on siksi tärkeä maalaistyöväestölle, ja se osottaa sen suhteen mitä suurinta harrastusta, jonka avulla se saadaan kiintymään työväenliikkeen. — Kysymystä ei ole tarvis enää lykätä komitean poh-

dittavaksi. Se on jo kyllin kypsä esitettäväksi joko hallitukselle tai valtiopäiville. Jos sitä varten asetetaan uusi komitea, tulee se taas ensi kokouksessa esille, eikä asia siitä sanottavasti edisty. Meidän on mentävä eteenpäin ja siis tehtävä esitys kysymyksen toteuttamisesta. — Kustannuksiin ei sovi ehdottaa käytettäväksi viinaverorahoja, koska sellainen menettely olisi ristiriidassa puolueen ohjelman kanssa, missä vaaditaan yleistä kieltolakia.

M. Wuolukka: Olisi toivottava, että ainakin työväenpuolue tyystin lakkaisi puhumasta viinoverorahoista. Ne eivät ainakaan sovi käytettäväksi vanhuudenvakuutukseen, vaikkapa siihen täytyisikin toistaiseksi käyttää tulli- tai muiden välillisten verojen kautta saatuja varoja. — Kokouksen tulisi nyt vain määritellä yleiset periaatteet, joiden mukaan työväestö tahtoo vakuutuksen järjestettäväksi. Käytännölliset sovittelut saadaan kyllä helposti muodostetuiksi näiden periaatteiden ympärille. Mitä ikärajaan tulee, täytynee hyväksyä 60 vuoden ikä. Silloin on työmies jo niin heikontunut, että hän välttämättömästi tarvitsee turvaa jällellä-oleviksi päivikseen. Parempi tietysti olisi vielä alempi ikäraja, mutta se on muissa sivistysmaissa niin korkea, ettei sitä voitane alemmaksi saada. Vakuutus on myöskin saatava yleiseksi, siis ulottumaan maalaistyöväestöönkin, joka sitä tarvitsee kipeämmin kuin kaupunkilaiset. Vaivahoito, heidän ainoa turvansa vanhuuden päivinä, on ainakin maamme pohjoisosissa niin kurjaa, etteivät he sinne mene, vaikka olisivat pakotetut elämään muuten kuinka viheliäisissä oloissa tahansa. (Hyvä!).

F. E. Pettersson: Viinaverorahoja ei pitäisi missään tapauksessa ehdottaa käytettäväksi vanhuudenvakuutuksen, eikä yleensä yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Upottakoon hallitus ne mihin muualle tahansa, mutta ei näihin. Turhaa on sanoa, ettei valtio jaksa suorittaa vakuutuksesta johtuvia menoja. Varoja kyllä on muitakin, jos on tahtoa käyttää. — Vanhuudenvakuutuksen toteuttamista tarkoittava työ olisi lähimpää tulevaisuutta varten kohdistettava kahdelle taholle. Puoluehallinnon tulisi vaatia hallitukselta komitean asettamista ja suorastaan määrätä, kuinka paljon työväestön edustajia — puolet tai vähintään kolmasosa — komiteaan olisi otettava. Näistä edustajista tulisi puolet oila kaupun-

kilais- ja puolet maalaistyöväestöä. Toisaalta olisi taas sillä välin tehtävä työtä tämän kysymyksen selvittämiseksi ja vireilläpitämiseksi.

Anton Huotari: Väkiuomaveroja ei sovi käyttää vanhuudenvakuutukseen. Vakuutus on myöskin saatava käsittelemään ei ainoastaan teollisuus- ja maanviljelys-, vaan koko työväestön. Siitä täytyy tulla yleinen kansanvakuutus, josta tulevat samalla tavalla osallisiksi kaikki kansalaiset, paitsi ne, joilla on vanhuuden päivinä sellaiset tulot, että voivat tulla niillä toimeen. — Ikärajan määrittäminen on myöskin tärkeä. Se voisi olla meillä 55 vuotta. Liian korkeana täytyy pitää 60 vuoden ikää. Useimmat eivät enää silloin vakuutusta tarvitse, ja ne, jotka tarvitsevat, ovat saaneet kärsiä jo paljon kurjuutta, ennenkuin rupeavat saamaan apua. 50 vuoden ikärajaa pidettänee yleensä liian alhaisena, vaikka varsinkin tehdastyöväestössä on jo siinäkin iässä aivan loppuunkulutettuja voimia.

S. J. Forssgren: Alustuksen laatinut komitea on menetellyt väärin ryhtyessään jakamaan työväestöä. Olosuhteet ovat kaikkialla samat. Maalaistyöväestö käy ansiokyvyyttömäksi samoin kuin kaupunkilaistyöväestökin. Paitse maalaistyöväestöä, on valiokunta jättänyt huomioonottamatta kaupunkilaistyöväestöstäkin satunnaisella työllä eläjät, y. m. s. — Vanhuudenvakuutus on saatava yleiseksi. Ikärajaksi on asetettava 55 vuotta. Silloin on työntekijä useissa tapauksissa melkein kuitti. Turun kokouksen ponsi on parempi kuin alustuksen, joten se olisi hyväksyttävä valiokunnassa ja jätettävä puoluehallinnon toimeksi anomuksen tekeminen hallitukselle vanhuudenvakuutuksen aikaansaamisesta.

E. Salin: Tosiaankin huomaa vielä täälläkin, että arkaillaan tämän asian esittämisessä. Pidetään suurena asiana sitä, että vanhoille, ikänsä raataneille vaaditaan avustusta vanhuuden päivinä, aivan kuin se olisi jotakin uutta aurinگون alla. Suomen työväki on tosiaan tullut jumalattomaksi, eli uskottomaksi, ei tunne enää katkismusta eikä virsikirjaa, puhumattakaan raamatun hengen tuntemisesta. Näissähän on jo vaatimuksena: auttaka vanhoja, leskiä ja orpolapsia. Näistä onkin kirkko pitänyt aikoinaan huolta, mutta nyt ne on heitetty omaan varaansa. Eläkööt tai kuolkoot. Tähän menettelyyn kai lienee uskottomuus syynä. Ei niistä

enää muut välitä, kun me uskovaiset ja Saksan keisari, hänkin, kuten tunnettu, uskonnollinen. Hän sanoo: «sosiaalisten vammain parantamiseen on pyrittävä edistämällä positiivisesti työväen menestystä. Paitse tapaturman ja sairauden alaisiksi joutuneita on niillekin, jotka vanhuuden tai invalideetin vuoksi tulevat ansiokyvyttömiksi, täysi oikeus suurempaan huolenpitoon valtion puolelta, kuin heille tähän saakka on osaksi tullut". Tässä on Saksan keisari suuresti oikeassa. Mutta meillä kai ei ilmesfykkään „sosiaalisia vammoja", koska työväestökin arkailee esittää vaatimusta, minä Saksan keisari piti oikeutettuna ja tarpeellisena. Meidänkin hallifusmiesfemme tulisi tehdä sama havaanto, huomata, että jotakin on tehtävä asian parantamiseksi. Ennen oli silläkin taholla tämä mielipide vaikuttamassa. Lähetettiin valtion kustannuksella mies Saksaan tutkimaan vakuutuslaitoksia ja tehtiin tapaturmavakuutuslaki. Nyt kun työväestö on välinpitämätöntä ja arkailevaa, ei hallitukseen välitä sen avustamisesta.

Täällä ovat kaikki puhujat tarrautuneet kiinni siihen, että ehdotin viinaverorahoja käytettäväksi vanhuudenvakuutukseen. Minä hupsu luulin, että nekin ovat kansan rahoja, joita siis voisi käyttää kansan tarpeiksi. Mutta täällä sanotaan: ne ovat herrain rahoja, pistäkööt mihin tahansa tilitämättömäin varojen joukkoon. — Valpas vaatii vanhuudenvakuutuskustannuksia korvattaviksi yleisellä tuloverolla ja vastusti minun ehdotustani. Mutta ehdotukseni tarkoittikin vain varojen osottamista väliaikaisesti, siksi kunnes yhteiseen tuloveroon päästään. Sen tarkoituksena on osottaa, että onhan meillä varoja, jotka aivan ilmeisesti kuuluvat siihen tarkoitukseen, kun meille sanotaan: ei ole rahoja vanhuudenvakuutukseen.

Edustaja Orrela epäili, olisiko muka oikein antaa työväestölle oikeuksia ilman velvollisuuksia, jonka tähden vakuutettujen pitäisi itse suorittaa osa vakuutusmaksuja. Mutta Herknerkin jo myöntää tämän katsantokannan vääräksi sanoessaan: „huo!enpifo ansiokyvyttömistä on koko maan asia ja kustannukset ovat yleisellä verotuksella, varsinkin tulo-, varallisuus- ja perintöverolla hankittavat. Niukan toimeentulon turvaaminen niille henkilöille, jotka ovat joutuneet ansaitsemiseen kykenemättömiksi, on koko yhteiskun-

nan asia, ja varsinkin niiden sen jäsenten, joille nykyinen taloudellinen järjestys on koitunut eduksi".

Vanhuudenvakuutuksen alaa ei olisi rajoitettava ainoastaan työväestöön, vaan vanhuudenvakuutuksesta olisi muodostettava yleinen kansanvakuutus, kuten edustaja Huotari ehdotti. Eihän tiedä, kuka sitä tulee tarvitsemaan nykyisessä yhteiskunnassa, jossa kuka tahaan voi melkein milloin tanaan joutua kaikkia toimeentulon ehtoja vaille. Tämä olisi sitä tärkeämpää, kun ei valtio maksa varakkaillekaan eläkettä muille kuin virkamiehille. Eikä sekään näy olevan tätä nykyä varmaa. Ainakin ovat virkamiehet viime aikoina joutuneet epäilemään, onko heillä eläkettä vai ei. (Naurua). Kun näin on laita, olisi vanhuudenvakuutus ulotettava kaikkiin. Voitaisiin menetellä, kuten Herkner ehdottaa Saksan vanhuudenvakuutusta korjattavaksi. Jokainen, joka ei ruumiinsa tai henkensä voimain vähenemisen vuoksi jaksa ansaita vissiä tulomäärää, saa oikeuden valtion suorittavaan, tätä määrää vastaavaan elinkorkoon. Tämä elinkorko maksetaan silloinkin, kun sen saaja nauttii tuloja muualta, vähennettynä kuitenkin sillä, minkä hän ansaitsee yli paikkakunnan alimman toimeentulomäärän. Jos tämä on esim. 200 mk., ja henkilö ansaitsee 100 mk. sekä saa tuloja muualta 150 mk., on hänen ansionsa 50mk. suurempi alinta toimeentulomäärää, joten hän saa valtiolta vain 150 mk. vuotuisen elinkoron. Siten jäisi hänelle itselleenkin vielä tilaisuutta itsensä huolenpitoon.

Tätä vastaan väitettäneen, että jos työmiehet saavat elinkorkoa, eivät he viitsi tehdä mitään. Virkamiehistä lienevät vallanpitäjät saaneet sellaisen käsityksen, että mennään eläkkeen saatua loikomaan, ei silloin enää viitsi heilua. (Naurua). Tämä on kuitenkin turhaa pelkoa ainakin työväestöön nähden, sillä ei se siten tee. (Hyvä!)

O. Leino ilmoitti Sortavalan työväenyhdistyksen toimivan vanhuudenvakuutusta niin laajaperäiseksi laitokseksi, että siitä annetaan apua ei ainoastaan vanhuudenpäivinä, vaan myöskin nuoremmalla iällä tapaturman tai sairauden sattuessa, sekä kuoleman kohdatessa myöskin mahdollisesti jällelle jääneille leskille ja orvoille.

Kysymys jätettiin valiokunnan käsiteltäväksi.

Valiokunnan mietintö kuului:

„Kysymys vanhuudenvakuutuksesta iäkkäiden henkilöiden pakollisen eläkerahalle panemisen kautta ei ole meillä uusi" lausuu hra Aug. Ramsay alustuksessaan työväenedusfajain kokoukselle Turussa v. 1899. Ja niin se todella onkin. Jo vuonna 1888 asettivat säädyt työväenvakuutuskomitean, joka teki tutkimuksia vanhuudenvakuufuksestakin tapaturma [a sairausvakuutuksen yhteydessä. Tämä vakuutuskomitea ehdotti yksimielisesti, ettei meillä toimeenpantaisi pakollista vanhuudenvakuutusta. Tästä oli seurauksena, että v. 1894 valtiopäivät hyväksyivät nyt voimassaolevan tapaturma-asetuksen, hyläten kokonaan vanhuudenvakuutuksen. Samoilla perusteilla kuin säätyjen asettama työväenvakuutuskomiteakin ehdotti hra Ramsay pakollisen vanhuudenvakuutuksen hyljättäväksi, ja sen sijaan jätettäväksi tämän tärkeän asian yksityisten yritteliäisyyden varaan maassamme. Tämä ehdotus ei saavuttanut v. 1899 työväen edustajakokouksen kannatusta, vaan hylkäsi se sen, ja lausui päätöksensä m. m.:

Että pakollinen, koko maata käsittävä yleinen vanhuudenvakuutus on ainoa ja oikea periaate turvaamaan maan vähävaraisen työväenluokan jäseniä.

Samana kokous kannatti yleisen, koko maata käsittävän pakollisen vanhuudenvakuutus- tai eläkekassan perustamista, jonka hoito tulisi jäämään hallitukselle. — Eläkelaitokseen kuuluisi jokainen 18 vuotta täyttänyt kansalainen sovitun pakollisen, tuloperustukseen sovelletun verotuksen mukaan.

Työväen puoluekokouksessa Viipurissa oli tämä kysymyös uudelleen esillä, tällä erää hra Robert Niemen alustamana, ja ehdotti hän vanhuudenvakuutuslaitoksen puuhaan hetimiten ryhdyttäväksi, pitäen kysymystä melkoisen kypsänä toimeenpantavaksi. Alustaja ehdotti verotuksen vakuutusrahastoon järjestettäväksi siten, että valtio suorittaisi yhden osan, työnantajat toisen osan, ja työntekijät kolmannen osan. Tämä hra Niemen ehdotus sai kokouksen hyväksymisen ja jätettiin asia edelleen kehitettäväksi puoluehallinnolle.

Nyttemmin on tämä tärkeä kysymys uudelleen jätetty puoluekokoukselle ja ovat kysymyksen alustajat hyväksyneet ne periaatteet, joita hra Niemi ehdotti Viipurin edustajakoukselle, kuitenkin poiketen niistä ja viime edustajakouksen enemmistön mielipiteestä, ehdottaessaan, että vanhuudenvakuutus toistaiseksi kokemuksen saavuttamista varten olisi sovellettava ainoastaan teollisuustyöväestöön nähden.

Valiokunta ei ole tätä asiata käsitellessään saattanut yhtyä ainoaankaan tähänastisista ehdotuksista, vaan rohkenen tuoda niistä eriävät näkökantansa puoluekokouksen harkittavaksi.

Valiokunnan mielestä olisi vihdoinkin aika työväestön ja työväenpuolueen ryhtyä erittäin tarmokkaihin toimenpiteisiin tämän kysymyksen perille ajamiseksi. Asia on tehtävä selväksi laajoille kansankerroksille, sen edut ja merkitys saatava sille huomatuiksi; silloin se ryhtyy innolla sitä vaatimaan. Ja mitä yrityksen toimeenpanemiseen hallituksen puolelta tulee, ei suinkaan tarvitse valittaa ainehaston puutetta, sillä siitä löytyy kokemuksia sekä hyvin että huonoihin puoliin nähden Saksassa ja Ranskassa vieläpä osittain muuallakin.

Mitä itse kysymykseen tulee, olisi ehdottomasti pysyttävä samalla periaatteellisella kannalla, kuin työväen edustajakokous Turussa v. 1899: että pakollinen, koko maata käsittävä vanhuudenvakuutus on ainoa ja oikea periaate. Valiokunta ei kuitenkaan katso nimitystä Vanhuudenvakuutus onnistuneeksi ja tarkoitustaan vastaavaksi. Se olisi muutettava Ansiokyvyttömyysvakuutus. Meidän täytyy muistaa, että löytyy työhaaroja, joissa huolellisimmatkaan suojelukeinot eivät suojele työntekijää sairastumasta, ja useasti ennen aikojaan menettämästä työkykyään. Olettakaamme, että hän sairauden tahi muun seikan kautta, jota ei voida sovelluttaa tapaturmavakuutusalaan, jo esim. 40:n vuotisenä menettää työkykynsä. Jos tähän vielä sattuu kuulumatomuus paikallisiin työväen omiin vakuutuslaitoksiin, ei ole muuta neuvoa, kuin turvautua nöyryyttävään vaivaishoittoon. Ehdottomasti olisi valtion siveellinen velvollisuus tätä ennen aikojaan kulunutta ja vanhaksi käynnyttä kohtaan sovelluttaa heti vakuutus sovitujen perusteiden mukaan.

Vanhuudenvakuutus olisi alkava samasta ajasta, kuin

henkirahoin maksu loppuu, siis 60 vuorisena. Valiokunta pitää 70 ikävuotta liian korkeana ja katsoen kuolevaisuus-suhteisiin työväestön ja etuoikeutettujen luokkiin nähden tulisi verrattain harva työmies vakuutuksesta osalliseksi. Valiokunta ei pidä tarpeellisena ryhtyä määrittelemään yksityiskohtaisesti, mitenkä vakuutussuoritus eri ikäaikoina olisi sovellettava. Se tehtävä jääköön vastaisille asiantunteville, joille hallitus jättää lähempien suunnitelmien tekemisen.

Mitä vakuutusrahaston perustamiseen tulee, luulee valiokunta yleisen mielipiteen työväen keskuudessa, joille tämä asia on selvillä, vakaantuneen siihen suuntaan, ettei maksuja ole koottava vakuutetuilta pakkoverotuksella, vaan olisi valtion yksin pidettävä se huolenaan. Kävisi tässä liian pitkäksi motiveerata ne syyt, jonka tähden tätä ehdotamme. Luulemme puoluehallinnolle tulevan tilaisuuden selvittää tätä aikanaan niin hyvin asianomaisille, joille edustajakokouksen toivomus jätetään, kuin myöskin veroja maksaville kansalaisille. Sen verran tahdomme kuitenkin huomauttaa, että varat tähän olisivat koottavat tulo-varallisuus- ja perintöveroilla. Monta pelottaa kentiesi mahdollisen suuret verot, jotka ovat lähimpinä seurauksina tämän vakuutusjärjestelmän voimaan astumisesta, mutta on muistettava, kuinka kauhean suuri rasitus esim. kuntien vaivahoito on maassamme, kuin myöskin, mitenkä epätasaisesti nämä vaivaisrasitukset suhteutuvat eri kunnissa. Luonnollisesti tämä menoerä tulee, ellei kokonaan häviämään, ainakin mitättömän vähiin hupenemaan.

Näiden huomautuksien perusteella ehdotamme puoluekokoukselle:

- 1) Ansiokyvyyttömyys-vakuutus on kiiruuman kautta perustettava hallituksen toimesta.
- 2) Vakuutusrahasto on muodostettava, verotamalla tuloja, varallisuutta ja perintöä.
- 3) Vakuutusmaksuja olisi suoritettava ansiokyvyyttömyyden sattuessa sovittujen perusteiden mukaan, ja eläke aloitettava 60 ikävuodesta alkaen.
- 4 Puoluehallinnon toimeksi jätetään ryhtyä

ponteisiin toimiin asian selvittämiseksi syville riveille.

5) Anomuksen jättämiseksi hallitukselle komitean asettamisesta asiaa tuntevista henkilöistä ehdotuksen valmistamista varten säädylle tässä asiassa.

Eetu Salin	Juho V. Hellberg.	M. Hälleberg.
Reino Drockila.	(sihteeri).	Eva Järvinen.

Päätöskeskustelu oli seuraava:

F. M. Orrela : Muuten yhdyin valiokunnan mietintöön, mutta tahtoisin vieläkin samoin kuin alustavassa keskustelussa teroittaa mieliin, että työväestön olisi sittenkin syytä ottaa osaa vakuutusmaksujen suorittamiseen, pantakoon tämä osa sitte kuinka pieneksi tahansa. Jokainen voi suorittaa esim. vaikkapa vain 1 markan vuodessa. Sen jokainen maksaa mielellään tietäessään, että tämä marka turvaa hänen tulevaisuuttaan. Tämä vähäinen maksu vaikuttaisi kohottavasti työntekijään itseensäkin, kun hän tuntisi, ettei hän nauti eläkettä ilman velvollisuutta, toisten armojalana. Minä en ainakaan tahtoisin ottaa vastaan eläkettä, josta en olisi maksanut ainakin osaa.

V. Löfqvist: Evästyskeskustelussa jo oltiin yleensä sitä mieltä, että ikäraja olisi asetettava 55 vuoteen. Valiokunta on sen kuitenkin asettanut 60 vuoteen. Minä ehdottaisin nyt jo 50 vuotta, käytyäni tänään Forssan tehtaissa. Näittehän siellä heikkoja poikia ja tyttöjä, joiden kasvoista jo voi lukea, etteivät he kestä viidenkääkymmenen vuotiaiksi (oikein 1) sellaisissa oloissa kauhean kolinan ja pölyn keskellä.

Miksi pidetään usein työväestönkin taholta luonnollisena, että työmiehen, joka kuitenkin luo kaiken sen rikkauten, mistä muut kansankerrokset nauttivat, tulee aina jäädä vähemmälle kuin muut, kun on puhetta hänen oikeuksistaan. Herrasmies, joka astuu 25 vuotiaan valtion virkaan, saa 25 vuoden perästä, siis 50 vuotiaana, eläkkeen.

Miksi pitäisi työmiehen saada niukka eläkkeensä vasta 60 vuotiaana, vaikka herrasmies työskentelee verrattomasti edullisemmissä olosuhteissa, kuin hän. Edellinen istuu joi-takuita tunteja päivässä konttorissa tai virastossa, missä ei hänen terveyttään vahingoita pöly, ei epäterveelliset kaasut eikä koneitten huumaava melu. Sittenkin tunnustetaan hänelle lyhempi palvelusaika kuin työntekijälle. Miksi työväestön pitäisi riutua ja kärsiä 10 vuotta pitempi ja pal-joa vaivaloisempi sekä epäterveellisempi työkausi. Jos ikä-rajaksi asetetaan 60 vuotta, on useimmat työväestöstä jo silloin vainajina kärsittyään paljon kurjuutta. Sentähden pa-nen vastalauseen valiokunnan ehdotusta vastaan. Jos jo-takin kansaluokkaa tahdotaan pitää ilman eläkettä hau-taan saakka, niin pidettäköön silloin kaikkia muitakin luok-kia samalla tavalla, mutta jos eläkettä annetaan, niin an-nettakoon se kaikille siten, että se on jokaiselle yhtä edul-linen. (Jatkuvaa hyväksymistä).

E. Valpas pyysi puhevuoroa „konsuli Lihavana" ja kuvaili leikkillisesti sitä katsantokantaa, mikä valtaa poro-porvarilliset työväenliikkeen vastustajat, kun työväestö vaa-tii itselleen oikeuksiakin.

Anton Huotari ehdotti ikärajaa alennettavaksi kokouksen päätöksessä 55 vuoteen.

K. H. Lust vaati ikärajaa alennettavaksi 50 vuodeksi.

D. A. Merinen yhtyi edustaja Orrelaan siinä, että työntekijäinkin olisi maksettava osa vakuutusmaksuista. Sa-moin olisi kuntain suoritettava siitä joku osa, joten ei koko maksuvelvollisuus olisi valtion kannettavana. Kuntien vel-vollisuus kustannuksiin pakottaisi nämä pitämään parempaa huolta terveydenhoidosta. — Ikäraja olisi asetettava 55 vuodeksi.

M. Sievänen: Valtio suorittakoon koko kustannukset. On paljon laitoksia, joista ei ole hyötyä ihmiskunnalle. Niitä voidaan rajoittaa, jolloin kyllä saadaan varoja van-huudenvakuutukseen. Ikärajaksi olisi asetettava 55 vuotta. K. F. Hellsten kannatti 55 vuoden ikärajaa.

V. Pyllkkö: Ikärajaksi olisi asetettava 55 vuotta. Huo-mautti edustaja Löfqvistiie, että tehtaalaisten kuihtuneeseen ulkomuotoon ja huonoon terveyteen sekä elämän lyhyteen on myöskin suurena syynä liian pitkä työpäivä. Sitä ly-

rientämällä voidaan saada tässä suhteessa aikaan paljon parannuksia. — Turhaa on vanhuudenvakuutuskustannuksia varten ehdottaa määrättäväksi eri veroja. Ne voidaan ottaa suorastaan samoista veroista, joista muutkin valtion menot suoritetaan.

H. J a l o n e n : Tahtoisin kysyä niiltä, jotka vaativat määrätyn ikärajan asettamista, mistä henkilö, joka esim. 45 vuoden vanhana tulee raihnaiseksi ja työhön kykenemättömäksi, saa apua, kunnes on saavuttanut 55 vuoden iän? Apu on suoritettava siis siitä asti, kun ansiokyvyttömyys alkaa. Maksut ovat asetettavat valtion kannettaviksi.

O. E. L i n d e m a n puolusti ikärajan alentamista, koska jo 50 vuotiaat usein ovat vaivaihoidon turvissa.

Seth Heikkilä: Edustaja Orrela on täällä vedonnut periaatteeseen: ei saa myöntää oikeuksia ilman velvollisuuksia. Tuo vaatimus on kyllä oikea, mutta se on liian kulunut tässä kohden käytettäväksi, niin paljon sitä on käytetty väärin, pantu aina lisää velvollisuuksia niille, joilla jo entuudestaan on kaikki velvollisuudet. Työntekijät kokoavat koko ikänsä pääomia. Näistä on vanhuudenvakuutuskustannukset suoritettava, eikä koetettava vielä niitäkin kiskoa työntekijälle tulevista pienistä murusista. Mutta onneksi ei valiokunta ole tarkoittanutkaan, että työntekijät todella tulisivat saamaan eläkkeitä. Näin tänään tehtaissa pienen, kutistuneelta vanhukseksi näyttävän olennon. Kun kysyin, sanoi hän olevansa 17 vuotias. Se tulee, yhtä vähän kuin monet muut, vaatimaan eläkettä. — Tosi asia on, että melkein kaikki 50 vuotiaat joutuvat muuallakin paitse edellisen puhujan viittaamalla paikkakunnalla vaivaistaloon. Valiokunta ehdottelee eläkettä 60 ikävuodesta alkaen. Olisihan tuo mukavaa, jos pääsisi eläkkeelle, oltua 10 vuotta vaivaistalossa. (Naurua). Työntekijäin keski-ikä on 32 72 vuotta. Ei ole siis pelkoa, että valtiolle karttuu liikaa syöpäläisiä, vaikka eläke myönnettäisiinkin jo 50 ikävuodesta alkaen. Maksujen asettaminen vaikkapa vain osaksiin työntekijäin suoritettavaksi on tykkänään hyljättävä, sillä heillä on jo kyllältä velvollisuuksia, ja eläke on näitä velvollisuuksia seuraava oikeus, josta ei ole tarvis kahteen kertaan maksaa. (Hyvä!)

E. S a l i n : Näyttää kuin kokouksen mielestä olisi täällä

liiksi aikaa, koska muutamat edustajat tai ei-edustajat katsovat sopivaksi ruveta laskemaan leikkiä meidän vakavasta työstä. — Komitea koetti ehdotusta laatiessaan pitää silmällä sitä, mitä voidaan saada, siks se asetti ikärajan 60 vuodeksi. Saksassa ja Ranskassa maksetaan eläkettä vasta 70 ikävuodesta alkaen, siis kokonaisia 10 vuotta myöhemmin. Meillä on tähän mukava juriidinen lähtökohta siitä alkaen, kun valtiokin tunnustaa henkilön vanhaksi ja lopeuttaa henkirahojen perimisen.

Valiokunnan ehdotusta vastustaneet puhujat ovat tuoneet sen kumoamiseksi esimerkkejä täältä Forssasta. Me emme ole tarkoittaneet ehdotusta yksinomaan tätä paikkakuntaa, vaan koko maata varten. Eikä minua yhtään horjuta täällä esitetyt mahtipontiset puheet ja tunteisiin vetoamiset siitä, ettei valiokunta ole ikärajaa alentanut. Ehkäpä ikärajaksi olisi asetettava 25 tai peräti 17 vuotta, koska edustaja Heikkilä on tänään tehtaassa nähnyt senkin ikäisen vanhuksen. Kun vakuutukselle on ehdotettu nimeksi ansiokyvyttömyysvakuutus, pitäisi siitäkin jo käydä selville, että 20 vuotta vanhempi henkilö alkaa työkyvyttömyyden kohdatessa saada vakuutusta. 60 ikävuodesta alkaen saavat eläkkeen kaikki siihen ikään ehtineet. Valiokunnassa oli kyllä puhetta alustavassa keskustelussa ehdotetusta 55 vuoden ikärajasta. Eräs tämän kokouksen arvossapidetty jäsen sanoi: jos alennatte ikärajan siihen, niitätte kokouksessa suuren kunnian. Me emme huolineet tästä kunnian, vaan harkitsimme asiaa järjen eikä tunteen kannalta. Nyt täällä on edustaja Löfqvist niittänyt tämän kunnian ja suosion, vedotessaan tunteisiin, vaatiessaan ikärajaa alennettavaksi.

A. Rissanen: Totta on, että tehdastyöväestö harvoin elää päälle 50 vuoden. Mutta jotta saataisiin sovintoa aikaan, yhdyn minäkin kannattamaan 55 vuoden ikärajaa. Mutta sitävastoin olisi mielestäni asetettava vakuutetuillekin osa vakuutusmaksuista suoritettaviksi. Sanotaan, että vaivaismaksut saadaan lakkaamaan vanhuudenvakuutuksen kautta. Täytyyhän työväestön maksaa nyt vaivaismaksujakin, miksei siis vakuutusmaksuja, vaikka ne olisivat vähän kalliimpiakin. Jos ei vakuutetuille itselleen aseteta

minkäänlaisia vakuutuksesta johtuvia velvollisuuksia, ei tämä kokouksen päätös tule ikinä menemään läpitse.

K. J. Suomi kannatti 50 vuoden ikärajaa.

S. J. Forssgren kannatti 55 vuoden ikärajaa. Työntekijöille ei olisi asetettava vakuutusmaksuja kannettaviksi. Jos asetettaisiin niin pieni summa, ettei se rasittaisi, kuten esim. ehdotettu 1 mk., olisi se naurettavaa. Summa ei riittäisi sen hakemiskustannuksiin. Sitä periessään tuhlaavat viranomaiset 10 markkaa. Varat vanhuudenvakuutukseen ovat hankittava suoranaisen valtion tuloveron eikä erityisverojen kautta.

J. Ropponen kannatti 55 v. ikärajaa ja vakuutusta valtion kustannuksella.

J. Heitto: On pidetty mietinnössä ehdotettua ikärajaa liian korkeana. Mutta ei ole otettu huomioon, että työkyvyttömyyden sattuessa voidaan eläke myöntää jo kuinka varhain tahansa, ikä ei silloin tule kysymykseen. Jos tämä pidetään mielessä, voidaan mietintö hyväksyä sellaisenaan. Ikärajaa on täällä kyllä helppo alentaa, mutta siten tehdään päätös, jonka toteuttamisesta ei ole tovoakaan, ja sitä olisi vältettävä. — Vakuutuskustannukset olisi jaettava valtion ja kuntain suoritettaviksi. Kunnat voisivat maksaa esim. sen osan, minkä he käyttävät vaivaishoitoon. — Keskustelussa on jäänyt huomioonottamatta vaatimus, että valtio sallisi työväestön valitsemain edustajain ottaa osaa komitean töihin. Sitä olisi kannatettava.

A. Sjöholm kannatti muissa suhteissa valiokunnan ehdotusta, mutta vaati ikärajaa alennettavaksi 50 tai ainakin 55 vuoteen.

D. Korhonen kannatti 55 vuoden ikärajaa ja edustaja Orrelan vaatimusta, että työväestöllekin olisi asetettava joku osa maksuvelvollisuutta. Sitä on vastustettu muka sillä syyllä, että periminen käy vaikeaksi. Mutta se on aivan turhaa pelkoa, sillä on kyllä keinoja, joiden avulla nämä vaikeudet voitetaan.

L. Leino kannatti vakuutettujen omaa maksuvelvollisuutta. Valiokunnan ehdottama ikäraja ei ole liian korkea. Toveri Löfqvistin väite virkamiesten eläkkeistä on väärä, sillä on niitä, jotka pääsevät eläkkeelle vasta 63 vuo-

den ikäisinäkin. Ehdotettu 55 vuoden ikäraja on liian alhainen. Valiokunnan mietintöä olisi kannatettava.

J. H. J o k i n e n : Ikäraja voidaan pysyttää 55 vuodessa. Katselin kyllä tehtaissa työskenteleviä ja näin siellä paljonkin esimerkkejä aikaisesta kulumisesta, joten ei eläkkeen saanti 50 ikävuodestakaan alkaen näytä kadehittavalta. Mutta on otettava huomioon, että nykyisiä kurjia oloja voidaan paljonkin parantaa lyhemmän työpäivän ja korkeamman palkan sekä siitä seuraavan paremman ravinnon avulla.

J. K e m p p a i n e n : Valiokunnan työ on onnistunut ja siihen voivat kaikki yhtyä. Ikärajasta väittelemisen on ennen aikaista, sillä ehditään vielä pitää toinenkin puoluekokous, ennenkuin vanhuudenvakuutus toteutuu, ja siksi kyllä mielipiteet selviävät.

O. L e i n o yhtyi vakuutusmaksujen suhteen Orrelaan, että osa niistä olisi asetettava vakuutettujen itsensä suoritettaviksi. Ikäraja olisi alennettava 50 vuoteen.

D. A n g e r i a s kannatti edustaja Orrelaa siinä, että myöskin vakuutettujen olisi suoritettava osa vakuutusmaksuista. Valiokunnan ehdottama ikäraja on liian korkea. Sitä ei saa asettaa suuremmaksi 50 vuotta.

P. S u t t e l i n kannatti valiokunnan mietintöä muissa suhteissa, vaan vaati ikärajaa alennettavaksi 55 vuoteen.

A. S t e n b a c k a yhtyi valiokunnan lausuntoon.

K. L e h t i n e n vaati ikärajaa alennettavaksi 55 vuoteen. Yhtyi muissa suhteissa valiokunnan mietintöön.

J. V. H e l l b e r g : Edustaja Orrelan vaatimus vakuutusmaksujen siirtämisestä vakuutettujenkin suoritettaviksi tuntuu omituiselta. Hän puolustaa vaatimustaan sillä, että ei olisi myönnettävä oikeuksia ilman vastaavia velvollisuuksia. Eikö työväestöllä jo ole edustaja Orrelan mielestä riittävästi velvollisuuksia? Eikö hän ole huomannut toimitetuista tilastollisista laskuista, kuinka paljon jokainen työmies hyödyttää, rikastuttaa sitä maata, jossa hän elää, ja kuinka suuren tappion hän tuottaa, siirtäessään työvoimansa maasta pois. Eräs Norjalainen on laskenut, kuinka arvokas 20 vuotias työmies on sille kansalle, jonka jäsenenä hän on. Paitse omia tarpeitaan luo hän joka vuosi kansalleen 3,000 markan varallisuuden. Eikö sellaisella kan-

san hyvinvoinnin kartuttajalla ole oikeutta odottaa, että hän tämän velvollisuutensa täytettyään saisi väistyä hieman leppäämään vaivoistaan, saisi vanhuutensa päivinä pienen palkkion siitä suuresta hyödystä, mikä hänestä on maalle ollut.

Eilen ollessamme tehtaan puistossa ihailimme sen kau- niita kukkasia, siellä olevia sieviä työnjohtajain ja virka- miesten asuntoja. Samalla näimme myöskin työväestön asuntoja, joiden portaanpäissä pienet lapsukaiset leikkivät puuvillakoltauissaan. Siellä ei näkynyt ainoatakaan kukkais- ta, ei vihertävää nurmea. Ajattelin: kuinka paljon tämä Forssan työväestö on saanut aikaan luodessaan kaiken tuon komean kauneuden, ja kuinka vaatimaton se samalla on, kun on kysymyksessä sen omat mukavuudet. Se on työnsä yliarvona luonut suuret koneet, komeat tehtaot, vieläpä saanut aikaan sen, että herrat Helsingistä voivat tulla tän- ne kerran vuodessa leikkaamaan kuponkeja, pistäen voitto- osinkona taskuunsa tuhat, kaksituhatta ehkäpä 50 tuhatta markkaa — kuinka suuren summan kulloinkin, sitä en tie- dä, se on liikesalaisuus.

Huomatessani ja muistaessani tämän en voinut valio- kunnan kokoukseen saavuttuani vaatia, että työntekijän olisi vielä kaiken tämän lisäksi luovutettava ennestäänkin pienistä tuloistaan erityinen vero omaksi vaatimattomaksi eläkkeekseen. Työntekijä on oikeutettu, jopa velvollinenkin huomauttamaan vallassa-olijoille, kuinka suuren yliarvon hän joka vuosi luo kansalleen, ja hänellä on kieltämätön oikeus jo tämän nojalla vaatia apua ja turvaa vanhuutensa päiviksi. Sen hän on elämänsä työllä täydellisesti ansainnut.

Valiokunnan jäsenet olisivat puolestaan valmiit myöntä- mään eläkkeen vaikka 40 ikävuodesta alkaen sille, joka suorittaa elämäntyönsä kuluttavissa tehtaissa, mutta mei- dän on huomattava, että emmehän me ole määrääväinä ryhmänä. Meidän on otettava se, mitä saamme. Ja olisihan kieltämätön ja suuri parannus nykyoloihin verraten, jos sai- simme työkyvyttömyysvakuutuksen 20 ikävuodesta sekä eläk- keen 60 ikävuodesta alkaen. — Minä puolestani en kuiten- kaan jyrkästi vastusta suurempiakaan vaatimuksia. (Innok- kaita hyvä-huutoja).

V. Löfqvist: Useilta tahoilta on täällä kokouksessa

huomautettu, että 50 vuoden ikäraja on liian alhainen. Onpa sanottu, etteivät virkamiehemmekään saa niin nuorina eläkettä. Tosiasia on kuitenkin, että virkamiehiä on, jotka voivat saada eläkkeen siinäkin iässä, vaikka saanevat jotkut vasta 63 vuotiainkin. Se riippuu siitä, että viimeksimainitut ovat myöhään alkaneet työnsä, astuneet vanhempina virkaansa.

Edustaja Salin on puolustanut valiokunnan ehdottamaa korkeaa ikärajaa sillä, että Saksassa ja Ranskassa maksetaan eläkettä vasta 70 ikävuodesta alkaen. Mutta on otettava hyöskin huomioon se, että työpäivä on näissä maissa lyhempi ja olosuhteet yleensä edullisemmat, joten tyväestö siellä elää vanhemmaksi. Ja ei kai meidän tarvinne ottaa esimerkiksi niitä huonoja puolia, mitä muiden maiden työvänvakuutuksessa ilmenee. Australiassa suoritetaan vanhuudeneläke jo 55 ikävuodesta alkaen. — Täällä on puolustettu korkean ikärajan hyväksymistä myöskin sillä syyllä, että ei alhaisempaa saada. Se on kyllä hyvin mahdollista, mutta ette saa 8 tunnin työpäivääkään lähimmässä tulevaisuudessa. Siitä huolimatta pidämme sen ohjelmassa, koska se on oikeutettu vaatimus. Samoin 55 vuoden ikäraja. — Edustaja Orrelan ehdotus vakuutuskustannusten siirtämisestä tyväestön suoritettavaksi on tykkänään hyljättävä.

K. Lindfors kannatti 55 vuoden ikärajaa ja vastusti Orrelan ehdotusta vakuutettujen osanotosta vakuutusmaksujen suoritukseen.

T. V a r t o puolusti 55 vuoden ikärajaa.

F. M. O r r e l a : Pitkistä, kauniista esitelmistä huolimatta en voi luopua kannasta, että vakuutettujen itsensä olisi myöskin suoritettava joku pieni osa vakuutuskustannuksista. Sen he kyllä voivat tehdä, koska nainen nykyäänkin maksaa 50 p., mies 1 mk. vaivaismaksuja, jotka vakuutuksen voimaan tultua tulevat häviämään. Tätä periaatetta kannatan sitä varten, että anomuksesta olisi tuloksia. Virkamiehet maksavat kaikki itse pienistäkin palkoista. Mikseivät työmiehet samoin? (Melua). — Kyllä lopetan, jos ei minua tahdota kuulla, mutta sellainen on vakaumukseni. Mitäpä turhista haaveista, ellei niillä ole toteutumismahdollisuutta.

Kun päätöskeskustelu oli lopussa, äänestettiin ensin valiokunnan mietinnön ja ikärajaa koskevain muutosehdotusten välillä. Huutoäänestyksessä voittivat jälkimäiset. Kun 50 vuoden ikärajaa puolustaneet eivät vaatineet äänestystä, vaan tunnustivat 55 vuoden kannattajat enemmistöksi, tuli tämä ikäraja kokouksen päätökseksi.

Huutoäänestyksessä valiokunnan ja edustaja Orrelan ehdotusten välillä vakuutusmaksujen suorittamisesta voitti valiokunnan ehdotus valtavalla enemmistöllä.

Kokouksen päätökseksi tuli siis.

1. Pakollinen, koko maata käsittävä ansiokyvyttömyysvakuutus on ainoa ja oikea periaate turvaamaan maan vähävaraisen työväenluokan jäseniä.

2. Ansiokyvyttömyysvakuutus on kiiruuman kautta perustettava hallituksen toimesta.

3. Vakuutusrahasto on muodostettava, verottamalla tuloja, varallisuutta ja perintöä.

4. Vakuutusmaksuja olisi suoritettava ansiokyvyttömyyden sattuessa sovitujen perusteiden mukaan ja eläke aloitettava 55 ikävuodesta alkaen.

5. Puoluehallinnon toimeksi jätetään a) ryhtyä ponteisiin toimiin asian selvittämiseksi syville riveille, b) jättää hallitukselle anomus asiaatuntevista henkilöistä muodostetun komitean asettamisesta valmistamaan säädyille ehdotusta tässä asiassa.

6. Tapaturmavakuutuskysymys.

Tapaturmavakuutuskysymykselle, jonka Viipurin kokous oli lykännyt tämän kokouksen käsiteltäväksi, oli alustuksen laatinut K. F. Hellsten (katso liite sivu 68).

Kysymys lykättiin ilman keskustelua vakuutuskysymysvaliokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Komitea on käsitellyt kysymystä tapaturmavakuutuksesta

ja yhtyy täydellisesti kysymyksen alustajaan siinä, että ase-
tus nykyisessä asussaan ei vastaa tarkoitustaan, vaan olisi
hallituksen puolelta kiireimmiten ryhdyttävä parannuspuu-
hiin.

Ehdotamme siitä syystä, että puoluekokous

pitää voimassa olevaa tapaturmavakuutus-
asetusta monessa suhteessa puutteellisena, jos-
ta syystä puoluehallinnon on käännettävä halli-
tuksen puoleen pyynnöllä, että samalla kuin
ryhdytään työkyvyttömyysvakuutusta valmiste-
lemaan, samalla otettaisiin myöskin tapaturma-
vakuutuslaki perinpohjaisen tarkastuksen alai-
seksi.

Reino Drockila.
Eva Järvinen.

Eetu Salin.

M. Hälleberg.
J. V. Hellberg.
(sihteeri).

Tämä mietintö hyväksyttiin keskustelutta kokouksen pää-
tökseksi.

7. Työttömyyskysymys.

Kysymykselle: „Mihin toimenpiteisiin puoluekokous kat-
soo tarpeelliseksi ryhtyä, että yhä uusiintuva työttömyys
saataisiin ajoissa ehkäistyksi?" oli M. H ä l l e b e r g laati-
nut alustuksen (katso liite sivu 10).

Kysymys lykättiin ilman keskustelua vakuutus-kysymyksiä
käsittelevään valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Kysymyksessä: Mihin toimenpiteisiin puoluekokous kat-
soo tarpeelliseksi ryhtyä, että yhä uusiintuva työttömyys
saataisiin ajoissa ehkäistyksi? ehdottaa arv. alustaja m. m.
ponnen toisen osan 1:ssä kohdassa: että lain määräämä
pakollinen työttömyyden vakuutus on saatava toimeen. Va-
kuutusmaksuista suorittaa 2/3 valtio ja 1/3 vakuutetut itse.

Valiokunta, käsitellessään tätä kohtaa kysymyksestä, tu-
li siihen päätökseen, että meilläkin olisi jo aika hallituk-

sen puolelta ryhtyä tälläkin alalla turvaamaan kansalaisia kamalaa työnpuutetta vastaan, perustamalla sitä varten vakuutusrahasta. Kuitenkin pidämme ehdotusta siksi vähän tunnettuna, ettei siitä saata seikkaperäistä ehdotusta hallitukselle jättää, vaan olisi mielestämme puoluehallinnon pyydettävä hallitusta jättämään tämänkin kysymyksen pyydetylle hallituksen vakuutuskomitealle.

Ehdotamme siis:

Puoluehallinnon tulee kääntyä hallituksen puoleen anomuksella työttömyysvakuutusrahaston perustamisesta ja että asia sitä ennen valmistellaan hallituksen asettamassa vakuutuskomiteassa.

Mitä tämän kysymyksen muihin ponsiin tulee, yhtyy valiokunta niihin, täydellisesti vakuutettuna, että ne huomioon otettuina ja käytännössä toteutettuina tulevat ehdottomasti paljon vaikuttamaan työttömyyden ehkäisemiseksi. Kuitenkin olisi ensimm. osan 1 :seen kohtaan lisättävä sanat »saada" jotta kohta kuuluisi kokonaisuudessaan: Työpäivän lyhentämiseen 8:tuntiseksi on entistä enemmän pantava huomiota ja saada se laissa määrätyksi. Toisen osan ensi kohta ehdotetaan näin kuuluvaksi: Lain määräämä pakollinen työttömyyden vakuutus saatava toimeen. Vakuutusmaksun suorittaa valtio.

Reino Drockila.
Eva Järvinen.

Eetu Salin.

M. Hälleberg.
Juho V. Hellberg.
(sihteeri).

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin keskustelutta, joten kokouksen päätökseksi tuli:

Työttömyyden poistamisen varmin keino on yksityisomaisuuteen perustuvan tuotantojärjestelmän muuttaminen koko kansan yhteisomaisuuteen perustuvaksi yhteistuotannoksi. Tämän päämäärän saavuttamiseksi on jokaisen työttö-

myyden poistamista tahtovan tarmokkaasti työskenneltävä, että se pian toteutuisi.

Väliaikaisina keinoina ehkäisemään työttömyyden syntymistä hyväksyy kokous:

1. Työpäivän lyhentämiseen 8:tuntiseksi on estistä enemmän pantava huomiota ja saatava se laissa määrättyksi;
2. Yli- ja yötyötä on sallittava ainoastaan poikkeustapauksissa;
3. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin tuntipalkka on laissa määrättävä.

Työttömyyden lieventämiskeinoina hyväksytään seuraavat:

1. Lain määräämä pakollinen työttömyysvakuutus on saatava toimeen. Vakuutusmaksun suorittaa valtio.
2. Puoluehallinnon tulee kääntyä hallituksen puoleen anomuksella vakuutusrahaston perustamisesta ja että asia sitä ennen valmistellaan hallituksen asettamassa vakuutuskomiteassa.
3. Ammattiyhdistykset saavat perustaa työttömyyskassoja, missä se vain on mahdollista;
4. Kunnallisia työnvälitystoimintoja on perustettava ja kerättävä tilastoa työttömyydestä;
5. Kun yksityiset eivät tarjoa riittävää työansiota, on kunta sekä valtio velvolliset toimeenpanemaan yleisiä töitä ja maksamaan riittävän alimman tuntipalkan;
6. On perustettava maanviljelyssiirtoloita täysin kooperatiiviselle pohjalle ja saatava niille valtion kannatus kuoletuslainan muodossa.

8. Työnvälitystoimistot.

Kahdentoista yhdistyksen kannattamana oli kokouksen käsiteltäväksi ehdotettu kysymys valtion kannattamain työnvälitystoimistojen perustamisesta kaupunkeihin ja maalaiskuntiin. Kysymykselle oli puoluehallinto pyytänyt alustajaksi opettaja A. H. Karvosen Helsingistä. Hän oli lupautunutkin siihen. Mutta puoluekokoukseen lähettämässään kirjeessä hän ilmoitti, ettei hän ollut parhaalla tahdollakaan voinut lupaustaan täyttää, kun hän oli sairastunut pitkäliseen tautiin. Kumminkin oli hän lähettänyt kokoukselle käytettäväksi painettuja asiaa käsitteleviä selontekoja. Tämä sekä kysymyksen alustava käsitteleminen lykättiin ilman keskustelua valiokuntaan.

Valiokunnan laatima mietintö oli seuraava:

Valiokunnan lausunto kysymyksessä: Katso taanko tarpeelliseksi ja työväestölle hyödylliseksi, että valtion kannattamina työnvälitystoimistoja perustettaisiin kaikkiin maalais- ja kaupunkikuntiin?

Tämä monessa suhteessa työväelle tärkeä kysymys, joka nostettiin jo v. 1896, on vihdoinkin monen vaiheen ja valmistelun jälkeen kehittynyt niin pitkälle, että työnvälitystoimisto jo on olemassa Helsingissä kunnan toimesta ja kannattamana, ja joissakuissa muissa kaupungeissa parhaallaan kyseen alaisena. Kysymyksen tärkeyttä todistaneekin, että tälle puoluekokoukselle 12 yhdistystä on kannattanut asian esille ottamista.

Valiokunta asiaa käsiteltyään tuli siitä yksimielisyyteen, että alotetut yritykset ovat ilolla tervehdittävät ja saavutetut kokemukset kehottavat maamme työväestöä kaikkialla, missä se suinkin on mahdollista, kehottamaan kunnallishallintoja ryhtymään niiden perustamiseen. Kuitenkin olisi niitä perustettaessa ehdottomasti otettava huomioon ne edellytykset, joiden kautta saadaan sekä työväen että työnantajain täydellinen luottamus niihin. Tämä luottamus riippuu siitä, että toimistot pysyvät ehdottomasti puolueetomi-

na riitaisuuksien syntyessä työmiesten ja työnantajien välillä, että ne toisin sanoen eivät ryhdy toimittamaan työväkeä liikkeisiin, jotka ovat työlakon tahi työnsulun kautta työvoimien tarpeessa. — Samoin olisi ehdottomasti työnvälitystoimistojen hallintoihin valittava yhtä monta työntekijää kun työnantajaa. Ellei alusta pitäen pyritä tällaiselle keskinäisen luottamuksen perusteelle, eivät toimistot tule tärkeässä tehtävässä onnistumaan. Tämän perusteella ehdotamme seuraavat ponnet puoluekokoukselle:

Työväen puoluekokous lausuu toivomuksenaan:

1 :si. Että kaupunki- ja sellaisiin maalaiskuntiin, joissa on suurempia työliikekeskuksia, perustetaan kunnan ylläpitämiä työnvälitystoimistoja; näitten toimistojen hallinnossa tulee aina olla työntekijät ja työnantajat tasaväkisesti edustettuina.

2:si. Puoluekokous kehottaa työväestöä sellaisilla paikkakunnilla, joissa työnvälitystoimistoja pidetään tarpeellisina, tekemään kunnan hallinnolle anomuksia niitten perustamisesta,

3:si. Työväen edustajain valitseminen on jätettävä paikallisten työväenjärjestöjen tehtäväksi.

M. Hälleberg.
M. Kulmala.

J. Kemppainen.

Juho V. Hellberg.
J. E. Lillnix.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin keskustelutta kokouksen päätökseksi.

9. Pisin sallittu työpäivä ja alin palkka.

Kysymyksen: „Olisiko tuleville valtiopäiville tehtävä esitys pisimmän sallittavan työpäivän ja alimman tuntipalkan määräämisestä lain kautta?” oli alustanut J. A. Salmi (katso liite sivu 16).

Evästyskeskustelu oli seuraava:

A. Huotari: Kysymyksen ehdotin minä Viipurin työväenyhdistyksen kokouksessa otettavaksi puoluekokouksen ohjelmaan. Aioin ottaa sen alustaaksenikin, mutta muiden toimieni ohessa se jäi tekemättä. Lausun kysymyksen johdosta nyt muutaman sanan.

Työpäivän pituus ja työpalkan suuruus ovat seikkoja, jotka sangen syvästi koskevat työväestöä. Niistä riippuu sen henkinen ja aineellinen hyvinvointi. Jos työpäivä on pitkä, kärsii siitä työntekijän sekä henkinen että ruumiillinen kehitys. Pitkä työpäivä käy niin raskaaksi ja rasittavaksi, ettei työntekijä enää välitä henkisistä pyrkimyksistä. Samoin on yleensä todistettu, että siitä kärsii aineellinen hyvinvointi. Pitkä työpäivä ja nälkäpalkat käyvät aina käsikädessä. Maaseuduilla on työpäivä pisin ja palkat huonoimmat. Meillä ovat palkat yleensä alemmat, kuin ulkomailta ja myöskin työpäivä pitempi. Vaikka olomme ovatkin tässä suhteessa alhaisella kannalla, voidaan ne saada paremmiksi, jos on tahtoa ja harrastusta, ja jos työväestö jotakin tekee sen hyväksi. Ulkomailta on kokemuksia, kuinka paljon on voitettu, kun työväestö on innokkaasti ponnistellut lyhemmän työajan hyväksi. On olemassa jo lakeja, jotka määräävät pisimmän sallitun työpäivän. Sveitsi on astunut ensi askeleen tässä suhteessa ja säättänyt pisimmäksi sallituksi työpäiväksi 11 tuntia. Vaikka laissa onkin jonkun verran rotanreikiä — se kun sallii erityisistä pyynnöistä pitempiäkin työpäiviä — on se kuitenkin parannusaskel. Itävallassa määrää niinikään laki työpäivän 11 tuntiseksi. Sikääläiset ammatintarkastajat ovat erittäin kehuneet, että tämä määräys on suuresta merkityksestä työväen kehittymiselle. Vaikka laki määrääkin pisimmäksi työpäiväksi 11 tuntia, on erityisillä työaloilla menty kokolailla ohi tämän määräyksen ja saatu työpäivä 8-tuntiseksi. Kirjapainoalalla esim. on työaika yleensä hyvinkin lyhyt. Niinpä ammatintarkastajat mainitsevat vuodelta 1897, että 43 tehdaslaitoksesta 42 % käyttää lyhempää kuin lakimääräistä 11 tunnin työpäivää. Australiassa on myöskin voimassa laissa määrätty pisin sallittu työpäivä. Onpa Venäjälläkin määrätty kaivoksia varten IIV2 tunnin työpäivä, ja jos osa työstä suoritetaan yöaikaan, saa työaika olla korkeintaan 10 tuntia. Pohjoisamerikan Yhdysval-

Joissa ei tosin ole koko maalle yleistä lakia työpäivästä, mutta sensijaan on sen eri valtioissa tätä koskevia lakimääräyksiä voimassa. Niinpä on työpäivä useissa valtioissa säädetty 8-tuntiseksi. Paljon on etenkin niitä valtioita, joissa työpäivä kaikissa kuntien ja valtion töissä on 8 tuntia.

Samaan suuntaan olisi meidänkin pyrittävä. Mutta meillä on, kuten tunnettua, työpäivä vielä usein kaupungeissakin 11 jopa 12 tuntinen. Mitä ikäviä seurauksia tästä on työväestölle, on yleensä tunnettua. Senvuoksi on työväestö yleensä pyrkinytkin lyhentämään työpäiväänsä, ja työväen järjestymisen avulla on tässä saatukin parannuksia aikaan, joten työpäivä useilla aloilla jo on 10-tuntinen. Mutta sen ohella ovat paljonkin pitemmät työpäivät yleisiä. Maaseuduilla esim. on työpäivä luonnottoman pitkä, nousten usein 14 jopa 16 tuntiin. Ei ole tarvis selittää, mitä tällainen työpäivä vaikuttaa työntekijän sekä terveyteen että henkiseen kehitykseen.

Työpäivän lyhentämiskysymys on huomattu niin tärkeäksi, että sille on alettu osottaa huomiota valtiomiestenkin taholta. Niinpä Saksan valtiokansleri puolusti 1890 vuoden valtiopäivillä pisimmän sallitun työpäivän säätämistä teollisuusaloilla. Siellä on erityisillä aloilla käytännössä 8-tuntinen, jopa 6-tuntinen ja gummitavaratehtaissa 5-tuntinen työpäivä. — Täten on pitkän työpäivän vaarallisuus — se kun lyhentää työntekijän ikää ja huonontaa työkuntoa, muista varjopuolista puhumatta — yleensä tunnustettu ja ryhdytty epäkohtaa korjaamaan.

Alinta työpalkkaa ei tosin vielä ole missään valtiossa erityisillä laeilla määrätty, mutta Englannissa ja Amerikan Yhdysvalloissa saavutettu kokemus osoittaa, että alin työpalkka-määräys kyllä voi tulla toteutetuksi käytännössä. Sen ovat nimittäin saaneet käytäntöön näissä maissa suuret työväenjärjestöt. Samoin sen voisi toteuttaa valtion määräämänä, ja se olisi toteutettava, jottei työväestö olisi tykkänään työnantajan mielivallan alaisena. Vapaata työsopimusta on aikoinaan paljon ylistetty ja ylistetään vieläkin porvarillisella taholla. Mutta sopimuksen vapaudesta on enemmän vahinkoa kun hyötyä, sillä niissä kallistuvat edut aina työnantajan puolelle. Sentähden olisi tässäkin suhteessa ryhdyttävä korjauksiin.

Toivoisin, että meidänkin maamme työväestö ryhtyisi innolla puuhaamaan asian toteuttamiseksi, sillä kysymykset ovat meidänkin maamme työväestölle peräti tärkeitä. Meillä olisi vaatimuksiin nähden mielestäni käytävä keskitetiä. Jos työpäivä tulisi liian lyhyeksi, voisi se estää lain vaikutusta, koska lakiin jää reikiä, joista voidaan pujahtaa kiertämään sen määräyksiä. Meidän olisi sovitettava vaatituksemme ajan ja olojen mukaisiksi sekä tyydyttävä vaatimaan aluksi lakimääräistä 10 tunnin työpäivää. Palkan suhteen olisi mielestäni yhdyttävä alustajaan ja vaadittava alimmaksi palkaksi maalla 2 ja kaupungeissa 3 markkaa. Kolme markkaa kaupungeissa samoin kuin 2 markkaa maalla on tosin muutamin paikoin liian pieni, mutta toisaalta se on harvaanasutuilla seuduilla liian suuri, joten se olisi määrättävä kunkin paikkakunnan oloja silmälläpitäen. Mutta toistaiseksi voi vaatituksen esittää sellaisenaan. Kyllä siitä tingitään pois, ennenkuin se laiksi tulee.

Valiokunnan huomioonotettavaksi ehdotan seuraavat ponnet:

että pisin sallittu työpäivä maassamme olisi saatava toistaiseksi 10 tuntiseksi;

että erityisillä ammattialoilla, jotka tutkimusten kautta on huomattu terveydelle vaaralliseksi, on erikoisesti määrättävä vielä lyhempi työpäivä;

että ylityö on sallittu ainoastaan erityisellä luvalla, silloin kuin töiden jouduttaminen sitä ehdottomasti vaatii, mutta siitä työstä maksettakoon vähintään 50 pros. korotettu palkka;

että lain olisi astuttava käytäntöön kaikkialla maassa viimeistään 5 vuoden kuluessa hyväksymispäivästä, mutta valtion ja kuntain töissä heti vahvistuksen saatua.

A. Käcklund: Työväenliikkeellä on kaksi polttavaa kysymystä, toinen äänioikeus ja toinen normalityöpäivä. Niitähän on joka vuosi toimitetuilla kävelyretkillä esitetty tärkeimpinä vaatituksinamme, ja normaali työpäiväkysymystä on sanomalehdissä ja esitelmissä jo niin paljon käsi-

telfy, ettei kysymykseen voi muuta kuin vastata yksimieli-
sesti myöntäen.

Me olemme ottaneet ohjelmaamme vaatimuksen 8 tun-
tisesta työpäivästä. Tässä puhutaan työpäivän lyhentämi-
sestä 10 tuntiin. Mitä järkeä siinä on, että vaadimme ohjel-
massa 8 tuntista työpäivää, mutta pyydämme samalla lakia
10 tuntisesta. Vaadittakoon vaan 8 tuntista, kyllä vallassa-
olijat korottavat sen 10 tuntiin. (Hyvä). — Kysymys on polt-
tava toisessakin suhteessa. Nykyisen liikepulan aikana on
kyllä teetetty lyhempiäkin työpäiviä kuin 8 tuntia, mutta
palkka on ollut sen mukaan. Jotta ei näin kävisi 8 tuntisen
työpäivän kanssa, on vaadittava myöskin alin sallittu palkka
laisa määrättäväksi. Tässä ei kuitenkaan sovi vaatia samaa
palkkaa kaikkialle. Elinehdot ovat Etelä-Suomessa kalliim-
mat kuin pohjoisosissa maata, kaupungeissa ja isoissa työ-
keskuksissa kalliimmat kuin maaseuduilla. Alimman palkan
sovittelussa voi siis syntyä jossakin määrässä vaikeutta,
mutta siitä huolimatta on vaadittava olosuhteiden mukaista
alinta tuntipalkkaa lain kautta määrättäväksi kaikkialle.

D. A. M e r i n e n : Kysymyksestä tuskin kannattaa tehdä
anomusta, sillä sitä eivät porvarilliset valtiopäivät hyväksy.
Heidän etunsa ovat ristiriidassa meidän etujemme kanssa.
Anomuksia voidaan tehdä vasta sitte, kun yleinen ääni-
oikeus on saavutettu. Siihen siis olisi kaikki työ kohdistet-
tava. — Turun kokouksen jälkeen kirjoitti toimittaja Mäkelä,
että entisten, työväenyhdistyksiin perustettujen puhujaseu-
rojen sijaan olisi perustettava kuunteluyhdistyksiä, koska
jo osataan kokouksissa puhua liikaakin. Samaa huomaa
tämän kokouksen monista puhevuoroista, joissa ei kuiten-
kaan monessakaan tule mitään uutta esille. Puhujain olisi
sellaisissa tapauksissa ja yleensä enemmän kuin tähän saak-
ka lyhyesti kannatettava lähintä mielipidettä, tarvitsematta
sitä moneen kertaan kertoa.

H. J a l o n e n vastusti edellistä puhujaa anomuksen teon
jättämisessä. Jos ei milloinkaan mitään yritetä, ei koskaan
mitään saavutetakkaan. Pyyntö on tehtävä, vaikkei siitä
olisikaan tulosta. Mitä työpäivän pituuteen tulee, olisi teol-
lisuustyöväesföille vaadittava 8 tunnin työpäivää. Mutta
maanviljelystyössä vallitsevat paljoo terveellisemmät olosuh-
teet, joten siinä voitaisiin toistaiseksi tyytyä 10 tuntiseen
työpäivään.

J. Heitto: Anomus on tehtävä jo siitäkin syystä, että vallassa-olijat voivat muutoin uskotella työväestön olevan tyytyväistä oleviin oloihin. Se on jätettävä jo ensi valtiopäiville ja sitte uudistettava, kunnes se saadaan toteutetuksi. Työpäivän pituuteen nähden olen samalla kannalla kuin edellinen puhuja. Se on teollisuusaloilla määrättävä 8 tuntiin, mutta maalaistyöväestölle 10 tuntiin. Työ teollisuuslaitoksissa on niin paljon vaikeampaa, että 2 tunnin ero ei riitä sitä korvaamaan. — Lainmääräämä alin palkka on myös saatava aikaan. Kuntien ja valtion viroissa on aina sama palkka hakijan paljoudesta huolimatta. Työmiehen palkka vain laskee sen mukaan, paljonko paikan hakijoita on tarjona. Se ei ole oikein. Kun on huono aika, varoittaa porvarillinen sanomalehdistö, ettei kuntien eikä valtion suinkaan pidä maksaa töissään suurempia palkkoja, kuin yksityiset näkevät hyväksi maksaa, eikä siten ryhtyä kilpailemaan näiden kanssa. Näin ei kehoiteta menettelemään virkamiesten palkkojen suhteen. Kun kaikki ovat työntekijöitä ja kaikkien on eletävä, on työntekijöille turvattava elämisenmahdollisuus samalla tavalla kuin muillekin.

D. Korhonen: Ihmettelen, miksi maalaistyöväestön työpäivää tahdotaan pitää pitempänä kuin teollisuustyöväestön. Joka tuntee maalaistyöväestön olot, tietää, että heidän työpäivänsä on yhtä rasittava kuin teollisuustyöväestönkin. Ja vaikka itse työpäivän pituus olisi samakin, tulee maalaistyöväestön työpäivä itse asiassa pari tuntia pitemmäksi kuin teollisuustyöväestön, sillä pitkät matkat ja valmistuminen vaativat usein tunnin ajan, jopa enemmänkin. Sanotaan, että 8 tuntinen työpäivä ei riitä maanviljelystöissä kiireinä aikoina. Jos ei riitä, niin teettäkööt työnantajat sellaisissa hätätiloissa ylityötä. Työntekijät kyllä suostuvat siihen. — Alimman palkan suhteen on huomattava, päinvastoin kuin täällä on väitetty, että elämä maalla tulee väliin kalliimmaksikin kuin kaupungeissa. Alimmaksi palkaksi olisi määrättävä maalle 2 mk. päivältä ja ylityöstä 50 p. tunnilta, kun sellaista tarvitaan, ja työpäivä vaadittava niin maalaisille kuin kaupunkilaisillekin 8 tuntiseksi.

Heikki Lindroos: Kysymys pisimmästä työpäivästä ja alimmasta palkasta on, kuten sanottu, mitä tärkeimmästä merkityksestä työväestölle. Tiedämmehän jokainen,

kuinka lamauttava pitkä työpäivä on työväestön sekä henkisel­le että aineelliselle hyvinvoinnille. Pitkä työpäivä vai­kut­taa, että pysytään vieraina kaikille niinhysin henkisille kuin aineellisillekin harrastuksille. Kun työpäivä on lyhyt ja palkka edes jonkunlainen, on harrastuskin heti vireämpi. On useilta tahoilta väitetty, ettei työpäivää muka voida ankarana kilpailun tähden lyhentää; on myöskin sanottu, että meidän työväkemme on saamatonta työn suorituksessa, saamattomampaa kuin muualla. Jos näinkin olisi, niin ke­nen se on syy? Meillä tehdään kiusallisen pitkiä työpäiviä alhaisilla palkoilla. Silloin ei työn suoritus voi olla sen parempaa. Meidänkin maamme kehitys viittaa, että missä on lyhempi työpäivä ja korkeammat palkat, siellä vallitsee myöskin paremmat olot ja siellä on tuotanto kehittyneem­pää. Saman huomaamme vielä selvemmin, jos menemme länteenpäin. Vaatimus ei siis ole edullinen yksinomaan työväen kannalta, vaan se on eduksi myöskin valtiolle ja työnantajille. Jos he älyäisivät asian oikein, yhtyisivät he tässä suhteessa meihin. Mutta sitä he eivät tee. Siispä on heistä huolimatta ihmisellisten olosuhteitten vaatiminen sen kansankerroksen huolena, jonka hartioilla yhteiskunnan taakka raskaimmin lepää.

En käsitä, miksi täällä vielä puhutaan kymmentuntisesta työpäivästä. Tahdotaanko kulkea kravun askelilla? Kymmentuntinen työpäivä on jo lähellä toteutumistaan. Mitä siitä siis enää pyytelee? On vain jyrkästi vaadittava 8 tunnin työpäivää. — Alimman palkan suhteen en osaa varmaa markkalukua sanoa. Se riippuu sekä oloista että henkilöistä, heidän sivistyskannastaan. On tehtävä tarkempia laskuja, ennenkuin sitä voidaan tarkalleen määrätä. Minä puolestani ehdottaisin 3 markkaa alimmaksi palkaksi sekä maalla että kaupungissa. Sekin palkka on mielestäni pikem­min vähä kuin paljo.

Maria Kulmala: On selvää, että valtiopäiville on tehtävä anomus pisimmästä työpäivästä ja alimmasta pal­kasta. Täällä on ehdotettu maalaistyöväestölle 10 tuntista ja kaupunkilaisille 8 tuntista työpäivää. Tällainen menet­tely näyttää hullunkuriselta. Miten voi alustuksessa esittää vähempää, kuin ohjelmassa? Kaikille on vaadittava yhtä pitkästä työaika. Ei maalaisilla ole sen pitempi vuorokausi

kuin kaupunkilaisillakaan, siis työpäiväkin on saatava samaksi. Tuskin hallituksen taholta enää kovin vastustetaan pisimmän työpäivän määräämistä, koska se on jo ryhtynyt hankkimaan tietoja siitä, mitä haittoja liian pitkästä työpäivästä on. — Työpäivän yhteydessä on myöskin saatava alin paikka määrätyn. Tampereen tehtaissa on viime talvena tehty 44 tunnin työviikkoja; silloin on työntekijälle jäänyt vapaa-aika ollut erinomaisen hyvä, mutta palkka on ollut työtuntien mukainen.

E. Hillman yhti edelliseen puhujaan. Anomus olisi tehtävä hallitukselle mahdollisimman pian.

J. E. Lillnix: En ole ennen tiennyt olevan kahta lajia työväestöä, joille tarvittaisiin kummallekin erilainen lainsäädäntö. Lain tulee tietysti olla yhtäläisen kaikille työntekijöille, koko kansalle. Se on ollut periaatteena kaikkien maiden köyhälistön pyrkimyksissä, ja niin tulee olla meilläkin. — Yhti edustaja Lindroosiin ja kannatti anomuksen tekoa mahdollisimman pian.

K. V. Karvonen: Maalaistyöväestö ei ole tyytyväinen 10 tunnin työpäivän anomukseen. Sillä on jo orjan merkki kyllin näkyvissä. Suurtuotanto valtaa alaa niin maalla kuin kaupungeissakin? Kaikille työläisille on vaadittava yhtäläinen työpäivä. Miksi me osotamme olevamme jälellä niistä, joiden olemme moittineet olevan jälellä meistä? Äskeiset yleiset työpäivänlyhennysyritykset maalaistyöväestön keskuudessa eri osissa maata osottavat, että sielläkin ollaan selvillä työpäivänlyhennyksen tärkeydestä. Siellä ei tulla enää tyytymään siihen, että pyydämme heille 10 tuntista päivää. (Hyvä).

A. Mäkelin: Olen henkilö, joka on myynyt 6 kertaa nahkansa, s. o. ollut renkinä. Olen myöskin tehnyt työtä tehtaissa ja tiedän, ettei työllä ole suurtakaan erotusta raskauteen nähden. Ei saa erottaa työväestön keskuuteen eri luokkia hankkimalla toisille suurempia etuja. Työpäivä on vaadittava 8 tuntiseksi sekä maalais- että tehdastyöväestölle. Meidän on ajettava työväestön vaatimuksia, kun ne ovat oikeutetut, kaikessa laajuudessaan, huolimatta siitä, menevätkö ne lävitse, vai eivätkö mene. (Hyvä).

A. Palmroos: Kaikki ovat täällä rajoittaneet vaatimuksensa yksistään maalais- ja tehdastyöväestöön. Mutta

kukaan ei näy muistavan sitä osaa työntekijöitä, jotka usein saavat tehdä 20 tuntiakin vuorokaudessa, nimittäin käsiyöläisparkoja. On naisneulojattaria esim., jotka jotenkin säännöllisesti tekevät 16 tuntisia päiviä. Anomusta tehdessä on otettava huomioon koko työväestö, ja kaikille vaadittava erotuksetta 8 tuntinen työpäivä. — Palkan suhteen yhtyi puhuja edustaja Lindroosiin, puolustaen alimmaksi vaatimukseksi 3 markkaa.

J. A. S a l m i n e n : Edustaja Käcklund on sanonut minun alustuksessani vaatineen maalaistyöväestölle kymmentuntista työpäivää. Samoin jotkut muut. En minä täältä alustuksestani löydä sellaista vaatimusta. Minä päinvastoin olen kannattanut ja kannatan kaikkialla kahdenkisantuntista työpäivää ja katson, että olisi jo aika ryhtyä sitä valtiopäivillä ajamaan. Kun aikoinaan vaadimme kymmentuntista työpäivää, sanottiin: työväkemme on niin kehittymätöntä, ettei se kykene kilpailemaan ulkomaiden työväestön kanssa työn suorituksessa, eikä sille voida myöskään myöntää yhtä lyhyttä työpäivää. Samaa sanotaan tietysti nyt. Mutta ei meidän työväestölle ole edes tarjottu kehittymisen tilaisuutta. Ja toisaalta kuuluu esim. Amerikasta, että sinne muuttaneet suomalaiset ovat parhaita työntekijöitä, mitä löytyy. — Mitä sitte tulee alimman palkan määräämiseen, puhutaan alustavanani olleessa kysymyksessä alimmasta tuntipalkasta. Kun laskin, kuinka suureksi se tulisi noudattamalla esittämiäni vuosipalkkoja, tuli se niin pieneksi, etten kehdannut sitä esittää vaadittavaksi. Ja kuitenkin löytyy maalla paljon sellaisia henkilöitä, joiden vuosipalkka ei nouse 500 markkaan, samoin kaupungeissa henkilöitä alle 800 markan vuosituloilla.

J. C e d e r q v i s t : Huonot ovat palkat maalaisfyöväestöllä, kuten kysymyksen alustajakin myöntää. Olen taksoituslautakunnan jäsenenä ollut tilaisuudessa tutustumaan niihin. Paljon on sellaisia, joiden tuloista ei voi panna äyriä. Lukuisan joukon ei nouse edes 400 markkaan. Alin vuositulo maalla olisi määrättävä vähintään 600 markkaan. Työpäivä olisi aluksi vaadittava 8 tuntiin ja kaikille samanlaisiksi. Myöhemmin sitä voidaan vaatia lyhemmäksikin, kun tuotanto kehittyy. Nykyjään jo tekevät höyrykoneet 200,000 hevosvoiman työn, joka vastaa tuhannen miljoonan työmie-

hen työtä, ja edistys tietysti kulkee yhä eteenpäin. Tämä edistys on saatava hyödyttämään työntekijöitäkin, ja sen se voi lyhemmän työpäivän muodossa.

A. Stenbacka yhtyi edellisen puhujan ja edustaja A. Mäkelinin esittämiin mielipiteisiin.

T. Varto yhtyi edustaja Lindroosiin. Koko työväestölle on vaadittava yhtä pitkää työaika ja yhtä suuri alin palkka.

D. Angerias: Työpäivän lyhennyksestä on aina jauhettu yhtä ja samaa juttua, tulematta sen parempiin tuloksiin. Olisi jo aika saada vanhoja päätöksiä toteutetuiksi, ftytkin tällä hetkellä on maassamme paljon työvoimia loikomassa työnpuutteen tähden. Lyhemmän työpäivän käyttäntöontultua voidaan heillekin saada työtä riittämiin. Valtiopäiville on toimitettava jyrkkä vaatimus 8 tunnin työpäivästä ja 50 pennin alimmasta tuntipalkasta kaikille työntekijöille erotuksetta. Jos pakolla vaaditaan, on vaatimukseen pakko suostua.

Eva Järvinen: Monen puhujan lausunnoista täällä on käynyt ilmi se yleinen luulo, että maalaistyöväesfö tulee toimeen vähemmällä kuin kaupunkilaistyöväestö. Kyllähän se tuleekin, mutta millä keinoin? Jos kaupunkilaistyöläinen supistaa sivistys- y. m. vaatimuksensa yhtä pieniksi, kuin maalaistyöväestön on täytymys tehdä, niin tulee sekin toimeen jotenkin vähillä. Maalaistyöläisen vuoteena on lautaloita ja siinä olkia, peitteinä kelvottomia räjäsyjä. Kesällä he nukkuvat aitassa, talvella yhteen tungettuina yhteisessä tuvassa. Ruokana on kala, hyvin usein ainoastaan suola-vesi, hapan leipä ja hapan kalja. Surku tulee heidän asemaansa, kun on ollut sitä näkemässä tai saanut itse kokea. Korjauksia siinä kipeästi tarvitaan. Huonoimmissa oloissa olevaahan ensiksi on autettava, ja sitä pariaatetta noudattaen on etupäässä pidettävä silmällä maalaistyöväestön etua. Kahdeksantuntinen työpäivä ei ole heille sen mahdotomampi kuin kaupunkilaisillekaan. Sanotaan kyllä, että maanviljelystöissä toisinaan tarvitsee olojen pakosta tehdä pitkiäkin työpäiviä. Voi niin sattuakin, mutta työväestö tyytyy kyllä tällaisissa tapauksissa tekemään pitkänkin työpäivän, jos järkevä isäntä selittää tai osottaa heille ylityön tarpeellisuuden. Jos kaupunkilaistyöväestölle vaaditaan ja saadaan suurempia etuja kuin maalaistyöväestölle, on sel-

vää, että siirtyminen kaupunkeihin, jota nyt jo valitetaan, tulee kasvaan sitä suuremmaksi, mitä suurempi eroavaisuus on vallalla työehdoissa. Siten kiertyy epätasaisista vaatimuksista johtuva vahinko kaupunkilaistyöväestön niskaan. Sentähden on kummakin asemaa parannettava samalla tavalla. Alin palkka on vaadittava kaikkialla yhtäläiseksi. Tämä vaatimus on paras keino irtolaistyöväestön aseman parantamiseksi. Jos alin palkka saadaan kaikkialla kolmeksi markaksi, on tämän kansankerroksen asemanparantamiskysymys ratkaistu. Kun on kysymys pisimmän työpäivän ja alimman paikan määräämisestä, niin silloin älköön puhuttako eri työläisryhmistä erillisine tarpeineen, vaan vaatimukset ulotettakoon kaikkiin ruumiillisen työn tekijöihin! (Hyvä huutoja).

J. A. Silander: Teollisuus- ja maalaistyöväestön välille on koetettu vetää tarkkaa rajaa tässä kysymyksessä. Mutta se on väärin. Teollisuustyöväestöliä on maalaistyöväestöön verraten jo ennestään suuria etuja. He voivat esim. käyttää lapsensa työssä siitä asti kuin laki sen sallii. Sitä ei voi maalaistyöläinen. Kukapa huolisi hänen lastaan työhön muualle, kuin korkeintaan paimenpojaksi, Näitä teollisuustyöväestön etuja ei olisi enää lisättävä, vaan olisi kaikkiin ulotettava samat määräykset.

Y. Mäkelin: Minä panen vastalauseen sitä tapaa ja niitä perusteita vastaan, joita alustaja on käyttänyt, vaatiessaan lain määräämää alinta palkkaa. Hän vaatii alimmaksi palkaksi kaupungeissa 800 ja maalla 500 markkaa siitä syystä, että samat summat ovat sensuksena äänioikeuslakiehdotuksessa. Onko hän tullut ajatelleeksi, mille kaltevalle pinnalle hän tämän vaatimuksen kautta asettuu? Hän on sen kautta periaatteessa hyväksynyt sensuksen. Vaikka alimmaksi vuosituloksi hyväksyttäisiin 3,000 mk. vuositulot, ei varallisuussensusta voi hyväksyä. — Ponsia laadittaessa tahotoisin myös ehdottaa huomioonotettavaksi erään huomauttamatta jääneen seikan. Normaalityöpäivää ja alinta palkkaa vaadittaessa on puhuttu ainoastaan niistä eduista, mitä nämä toimenpiteet tuovat työväestölle. Mutta on otettava huomioon, että niistä on etua myöskin koko yhteiskunnalle. Ne ovat omiaan vakaannuttamaan liikeelämää ja poistamaan

niitä kiusallisia häiriöitä, joista se nyt kärsii. Sen on tilasto selvästi todistanut eri maista.

Täällä on sanottu, ettei 8 tunnin työpäivää koskevasta anomuksesta ole käytännöllistä hyötyä nykyään. Ei siitä olekkaan, mutta siitä huolimatta on ensi valtiopäiville jätettävä tätä koskeva anomus, koska sillä on merkitystä agitatsioonikeinona.

M. Sievänen: En käsitä, mitä varten koetetaan tehdä eroa työmiehen ja työmiehen välillä. Laki on saatava sama kaikille, jotka tekevät hyödyllistä työtä. Alimmaksi palkaksi on vaadittava kaikille, kuten edustaja Lindroos ehdotti, 3 markkaa, ja pisimmäksi työpäiväksi 8 tuntia. Kyllä herrat pitävät huolta siitä, ettei työpäivä pääse pilan lyhyeksi menemään. (Naurua).

P. Suttelin: Tiedän kokemuksesta, ettei 3 mk. alin päiväpalkka ole suinkaan liikaa. Vaatimus siitä sekä 8 tunnistesta pisimmästä sallitusta työpäivästä on ulotettava kaikkiin työntekijöihin. Sama laki vaadittakoon kaikille.

E. Perttilä: Työpäivä on vaadittava yhtäläiseksi kaikille maalla ja kaupungissa, miehille ja naisille. Palkka samoin. (Hyvä!)

Kun alustava keskustelu oli lopussa, lykättiin kysymys valiokunnan harkittavaksi.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Valtiopäiväesitysvaliokunta on työpäivän pituuden määrittämisessä pysynyt ohjelmamme periaatteen pohjalla. Alimmasta tuntipalkasta ei voitu tehdä esitystä, koska tilastollisia tietoja työväestön asumus-, palkka- ja elantosuhteista puuttuu. Ottaen huomioon alustuksessa ja alustavassa keskustelussa lausutut mielipiteet, esittää valiokunta työväen puoluekokoukselle seuraavat ponnet:

Puoluekokous pitää välttämättömänä, että ensi tuleville valtiopäiville on tehtävä esitys pisimmän sallitun (maksimaali-) työpäivän ja alimman (minimi-) tuntipalkan määräämisestä maassamme sellaisen lain kautta, joka säättää:

- 1) että pisin sallittu työpäivä maassamme on kaikille täysi-ikäisille työntekijöille sukupuoleen katsomatta 8 tuntia;

2) että erikoisilla ammattialoilla, jotka tutkimusten kautta ovat huomattavasti terveydelle vaarallisiksi tahi muuten enemmän voimia kuluttaviksi, on erikoisesti määrättävä vielä lyhempi työpäivä;

3) että hallitus ryhtyy hankkimaan tilastollisia tietoja työväestön asunto-, elanto- ja palkkasuhteista eri paikkakunnilla; työväen järjestöille on myönnettävä tilaisuus antaa lausuntonsa tästä tilastosta, jonka perusteella voidaan määrätä alin tuntipalkka.

4) Ylityö olkoon sallittua ainoastaan erikoisella luvalla silloin, kuin töiden jouduttaminen sitä ehdottomasti vaatii, mutta tästä työstä maksettakoon vähintään 50:llä prosentilla korotettu palkka.

5) Lain on astuttava käytäntöön kaikkialla maassa viimeistäänkin viiden vuoden kuluessa hyväksymispäivästä, mutta valtion ja kuntain töissä heti vahvistuksen saatua.

6) Lähemmät toimenpiteet esityksen perille viemisestä jätetään puoluehallinnon tehtäväksi.

J. A. Salminen.
H. Lindroos.

Anton Huotari,
(puheenjoht.)

A. Käcklund.
Hilja Pärssinen,
(kirjuri).

Kun valiokunnan mietintö oli luettu, huomautti valiokunnan jäsen

A. Huotari: Evästyskeskustelussa lausuttiin kyllä jotenkin yleisenä toivomuksena, että alin päiväpalkka olisi säädettävä 3 markaksi. Mutta se ei sovi kaikkialla eikä kaikissa oloissa. Sentähden on valiokunta tyytynyt ehdottamaan, että hallitusta pyydetäisiin keräämään tilastoa, jonka nojalla alin palkka voitaisiin lähemmin määritellä.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin ilman keskustelua kokouksen päätökseksi.

10. Palo-, henki- ja tapaturmavakuutuslaitosten perustaminen työväestön kesken.

Ohjelman kysymykselle 15 b) „Eikö Suomen työväestön olisi jo aika mitä pikemmin ryhtyä puuhaamaan omia palo-, henki- ja tapaturmavakuutuslaitoksia?” oli puoluehallinto pyytänyt alustajaksi hra K. O. T a n n e r i n, joka oli toimeen suostunutkin, vaan jättänyt alustuksen lähettämättä. Kysymys lykättiin keskustelutta valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Vakuutusvaliokunnan lausunto kysymyksen johdosta koskeva: Palo-, henki- ja tapaturmavakuutuslaitosten perustamisesta työväestön keskuuteen.

Tähän suuntaan meneviä ehdotuksia ja harrastuksia esiintyy useasti maamme järjestyneen työväestön keskuudessa. Sekin, että kysymyksen keskustelun alaiseksi ottamista on ehdottaneet 14 eri yhdistystä, todistaneen parhaiten, että jotain nurinkurista on olemassa nykyisen vakuutusliikkeen ja köyhälistön välillä. Joskin valiokunta tunnustaa yrityksen tarpeen vaatimiksi ja uskoor että niistä hyvin järjestettyinä koituisi paljon varsinkin taloudellista etua työväelle, ei valiokunta kuitenkaan katso aikaa sopivaksi ryhtyä puolueena näitä suuremmissa aikeita toteuttamaan. Ehdotetut yritykset ovat sitä laatua, ettei niiden onnistumiseen riitä tarkimmatkaan säännöt eikä ohjeet, vaan niiden onnistumisen edellyttäjinä on yksistään vähitellen saavutettu kokemus. Tämä kokemus taasen saavutetaan parhaiten, jos työväenyhdistykset tahi paikalliset järjestöt, jotka luulevat omaavansa onnistumisen edellytyksiä, ryhtyvät perustamaan pienempiä sellaisia laitoksia paikallisia tarpeita varten. Ohjeena voitaisiin palovakuutusyrityksissä hyvällä syyllä käyttää maalaispaloyhdistysten sekä muiden samanlaatuisten etupäässä keskinäiselle pohjalle rakennettujen liikkeiden sääntöjä. Henkivakuutus yritysten suurena apuna voisivat olla Ruotsin työväen- ja raittiusyhdistysten ja varsinkin viimemainittujen laajat tällaiset yritykset. Joka tapauksessa pitäisi tällaisten yritysten alkaa yksityisestä alotteesta, ja jos

niiden alkuunpanijoina olisi puolueeseen kuuluvat varmat yhdistykset, olisi siitä samalla takeita, että yritykset kehittyisivät sosiaalidemokraattisen hengen elähyttäminä tosihyödyllisinä laitoksina.

Valiokunta siis ehdoittaa että:

1 :si. Puoluekokouksella ei ole mitään sitä vastaan, että järjestyneen työväestön keskuuteen perustetaan palo-, henki- ja tapaturmavakuutusyhtiöitä.

2:si. Kuitenkin olisivat ne ainakin toistaiseksi perustettavat yhdistysten tahti paikallisten järjestöjen alotteesta, ja

3:si. ne olisivat ehdottomasti järjestettävät puolueen periaatteiden mukaiselle keskinäisen avunannon perusteelle.

Reino Drockila.
Eva Järvinen.

M. Hälleberg.

Eetu Salin.

J. V. Hellberg.
sihteeri

Valiokunnan ehdottamat ponnet hyväksyttiin ilman keskustelua kokouksen päätökseksi.

11. Tilattoman työväestön aseman parantaminen.

Ohjelman 12 kysymykselle: „Kuinka voitaisiin tilattoman työväestön asemaa parantaa ja sitä kiinnittää maanviljelykseen, sekä mitä olisi valtion ja kuntain tehtävä, jotta torjuttaisiin työttömyyttä maanviljelystyöväestön keskuudessa?" oli alustuksen laatinut keittiönomistaja Kössi Koskinen Tampereelta (katso liite sivu 58).

Kysymyksen johdosta syntyi seuraava alustava keskustelu:

T. Tainio: Kysymyksen alustaja Kössi Koskinen on alustuksensa perusteluissa tehnyt auttamattomia virheitä. Hämmästyin täydellisesti sitä lukiessani. Alustaja on aset-

tunut siinä samalle kannalle kuin porvarillinen sanomalehdistö kymmenkunta vuotta sitte (hyvä!) eikä sosiaalidemokraattisen puolueen jäsenen kannalle. Hän sanoo oikein harvennettuna alustuksensa ensi sivulla: „Suurimpana syynä ja oikeana pääjuurena irtolaisen huonoon tilaan on sivistyksen puute ja osaksi siitä johtuva, osaksi myöskin luontoperäinen huolettomuus ja velttous." Jos alustaja olisi läsnä, kysyisin häneltä, mistä hänellä on todistuksia siihen, että tilattomat ovat huolimattomia ja velttoja? Jos irtolaisesta tulee senaattori, ei hän ole huolimaton ja veltto; samoin ei, jos hänestä tulee kuppilanomistaja. Silloin hän osottaa toimeliaisuutta ja neroa (hyvä!) Sitte alustaja jatkaa: „hän välittää tuskin ollenkaan tulevaisuudestaan". Omituista väkeä ne irtolaiset! Eivät välitä, vaikka nälkään kuolisivat! Sellaista toivottomuuden, epätoivon välinpitämättömyyttä voi kyllä olla, mutta sitä ei alustaja tässä ole tarkoittanut, sillä hän selittää tämän välinpitämättömyyden seuraavasti: „säästää ja eteenpäin ponnistella hän ei osaa suhteellisesti edullisissakaan tilaisuuksissa, eikä säästöjään parhaalla tavalla eduksensa käyttää". Missä ovat nuo suhteellisesti edulliset tilaisuudet, jolloin irtolainen voisi säästää 25 pennin tai vaikkapa 1 m. 25 p. päiväpalkasta, kun hänellä on työtä sen lisäksi kentiesi vain puoli vuotta. Hurjat tuhlarit, kun tuhlaavat koko 25 pennin päiväpalkkansa, eivät säästä, mielettömät, (Hyvä) eivätkä käytä säästöjään edullisimmalla tavalla! Jos minä olisin irtolainen, käyttäisin 25 pennisen parhaalla tavalla ostaakseni ryyppyn. Sillä se olisi noissa kurjissa oloissa ainoa ilo. Mutta Kössi Koskinen kai arvelee, että heistä pitäisi tulla kapitalisteja, kun saavat 10 markkaa vuodessa pankkiin.

Alustaja jatkaa kuvaustaan: „aatteista, aatetovereista, työväenliikkeestä ja sen ihanteista välittää hän viisi". Kummallista, kun eivät nuo irtolaiset, jotka eivät ole koskaan saaneet käydä koulua eivätkä voi hankkia kirjallisuutta, kun eivät he ole kohonneet aikansa sivistyksen kukkuloille! (Naurua). Miten he voivat välittää „aatteistaan", kun he eivät niitä tunne? Se on tietämättömyyden välinpitämättömyyttä. Laitettakoon ne heille tunnetuiksi, niin kyllä he niistä välittävät. Sitäpäitse vaaditaan henkilöltä koko joukko pohjasivistystä, ennenkuin työväenaatteen voi käsittää niin, että

se antaa elämälle sisältöä ja tyydytystä. Ja mistäpä irtolainen olisi itseksensä kurjissa oloissa eläen voinut sellaisen pohjasivistuksen hankkia.

Alustaja jatkaa: »irtolaiset vaikeuttavat senkin työväen-osan tilaa, joka ponnistelee asemansa parantamiseksi, menen työhön minkälaisilla ehdoilla tahansa, välittämättä ensinkään siitä, ovatko ne ristiriidassa työväestön yhteisten etujen ja pyrkimysten kanssa". Asia on valitettavasti siten, mutta se ei ole irtolaisten syy. Suurteollisuus houkuttelee heitä parempia palkkoja tarjoamalla suuriin työpaikkoihin. Syntyy sitte kriisi, joka viskaa heidät maantielle. Silloin he ovat nälän pakottamina valmiit rikkomaan lakkoja ja toimimaan ristiriidassa työväestön yhteisten etujen kanssa. Mutta näin ei tee yksinomaan maalaisirtolisto, vaan muutkin järjestymättömät. Eikä syy ole heidän, vaan onnettomain yhteiskunta-olojen, joiden alaisina he elävät. — »Irtolaisesta ei ole pitempiaikaiseen ponnistukseen jonkun päämäärän hyväksi", jatkaa alustaja. „Hän on sekä taloudellisessa että yhteiskunnallisessa suhteessa jotenkin kykenemätön omaa etuansa valvomaan, ja siinä on todellinen syy hänen huonoon asemaansa". Samat sanat sanottiin koko työväestöstä porvarillisessa sanomalehdistössä muutamia vuosia sitte. Mutta järjestynyt työväestö on näyttänyt, etteivät nämä väitteet pidä paikkaansa. Samoin tulee maalaistyöväestökin tekemään, jähka se kehittyy. Nyt niiden täytyy olla maantieritareina, etsiä työtä, mistä suinkin saa. Työttöminä aikoina heidän täytyy syödä mahdolliset säästöt ja sitte taas etsiä työtä. Heidän »pitempiaikaisena ponnistuksenaan" on se, etteivät kuolisi nälkään. He eivät ole osanneet »valvoa etujansa", kun eivät ole olleet järjestyneitä. Nyt he alkavat järjestyä suuremmilla paikkakunnilla, ja meillä on myös jo tuoreita esimerkkejä siitä, että he myöskin alkavat osata vaatia etujansa. Tänä kesänä on ollut useita maalaistyöväestön lakkoja, ja siinä on usein järjestymisen ensi askel. Kaupungeissakin on usein käynyt niin, että ensin on syntynyt lakko, joka on herättänyt siihen osallisten keskuudessa yhteistuntoa, ja sitte vasta on muodostunut ammattiyhdistys.

Kun alustaja ensin latelee tällaista pötyä, pitäisi hänen saada sille joku auktoriteetti tueksi. Hän sanoo: »että asiantaita on näin muuallakin maailmassa, sitä todistaa parhaiten

eräs Karl Kautskyn väite, kun hän sanoo: «kartanon renkiä on vaikeampi saada kääntymään sosialistiksi kuin hänen isäntäänsä». Minä en ole nähnyt tuota lausuntoa, vaan rohkenen kuitenkin epäillä, onko hän käyttänyt sitä tuossa merkityksessä. Jos niin on, ei se lainkaan pidä paikkaansa, vaan on lausuja yhtä paljon väärässä kuin Kössi. Minä otan kääntääkseni rengin viikossa sosiaalidemokraatiksi, mutta hänen isäntäänsä en vuodessakaan, sillä hänen kaikki etunsa ovat tykkänään ristiriidassa sosiaalidemokratian kanssa. (Hyvä!)

Sitte sanotaan alustuksessa edelleen: „tällaisen kansanaineksen aseman parantaminen on perin vaikea tehtävä. Nostaa sitä, ken ei itse tahdo nosta, on sangen kiittämätöntä työtä. Sellaisen yrittäminen ei siis ole tarpeellista, tuskinpa suotavaakaan”. — Tuskin on suotavaa, että koetamme parantaa maalaistyöväestön oloja, se kun on niin laiskaa ja tuhlaavaista! Ja sitäpaitse on tämä työ epäkiitollista! Täällä kai kaikki tekevät työtä kiitollisuuden vuoksi. Tunneetaanhan ne kiitokset, mitä tästä työstä saadaan. (Hyvä!) Samoin on ollut teollisuustyöväestön laita. Vastahakoista sekin on ollut asemansa parantamisyriityksille. Näistä yrityksistä on Koskisen arvelun mukaan lähimpänä seurauksena se, „että monesta irtolaisesta kuolettaisiin sekin viimeinen yksityisen yrittelijäisyyden kipinä, joka mahdollisesti heissä vielä on jällellä”. Jos heissä siis vielä jotakin olisi jällellä, niin sekin sammuisi, kun heitä autettaisiin! (Naurua). Onkohan tämä alustus sosiaalidemokratian laatima! (Ei! ei kun poroporvarin!) — Päinvastoin käy, kun Koskinen ennustaa: tuo vähäinen kipinä voi paisua summattomaksi liekiksi, polttavaksi tuleksi, jota ei voi kukaan vastustaa! (Hyvä!)

Alustaja jatkaa mielettömiä väitöksiään sillä, ettei irtolaisilla ole minkäänlaista haluakaan päästä oman pikkutilan omistajaksi. Se on suora valhe. Irtolaisten hartaimpana toiveena on päästä oman maatilun omistajaksi. Hallitus on viime aikoina ryhtynyt heitä auttamaan näissä pyrynnöissä. Mitä varten se sen on tehnyt, kun ei heillä itsellään ole haluakaan, sen tietänee selittää Kössi. On ikävää, että täytyy hyvää ystävänsä rääkätä tällä tavalla, mutta ei auta. Pikkuviljelijät ne suurimman osan maatamme viljele-

vät ja ovat viljelleet. Nyt ei heillä Koskisen väitteen mukaan ole siihen haluakaan.

Koskinen jatkaa: „Työttömyydestä ei maaseudulla kesäiseen aikaan saata olla puhuttakaan, päinvastoin on ole-massa työväen puutetta. Palkatkin ovat suhteellisesti kohonneet viime vuosikymmeninä”. (Naurua). Kuhmoisista oli äsken tietoja, että siellä tehdään työtä 15 pennin päiväpalkoilla. Mutta saattaa olla, että ovat tehneet ennen halvemmalla, joten palkka on sielläkin kohonnut. (Naurua). Maalaistyöväestön paikat eivät ole kohonneet suhteellisesti muiden kanssa, vaikka elämänvaatimukset ovat kohonneet. Minikätähden näin on käynyt, sen selittää Kössi johtuvan irtolaisten välinpitämättömyydestä ja laiskuudesta. Sitäpaits ei maanviljelyksemme nykyisellä kannallaan ollen kykene hänen mielestään sanottavasti korkeampia palkkoja maksamaan. Hi tiedä Kössi paremmin kuin minäkään, paljonko se kykenee maksamaan. Mutta se ainakin on varma, ettei ole pakko maksaa 15 eikä 25, eipä edes 75 pennin päiväpalkkoja. Jos taloansa oikein viljelee, kannattaa työmiehelle maksaa talon ruuassa talvella 1 markka. Kesällä kannattaa maksaa työntekijälle 2 mk. 50 p.—3 mk. Olen maksanut kesällä työmiehilleni 2 mk. 50 p. Naapurini sanovat: se ei kannata, se tekee konkurssin. Mutta tiedän itse, että voitan ainakin sata prosenttia, ehkä enemmän. (Naurua). Kyllä työmiehelle kannattaa maksaa, kun vaan on halu ja osaa maksaa.

Sitte Koskinen selittää, että kunta ja valtio voivat ainoastaan epäsuorasti vaikuttaa maanviljelyksen kehitykseen. Maalaistyöväestö voisi kyllä hänen mielestään pakottaa maanviljelijöitä edistämään tuotantoa, mutta sitä ennen se tarvitsisi sivistystä ja käytännöllisiä tietoja. Siis pitäisi tuon Kössin mielestä huonon, huolettoman, velton ja kykenemättömän irtolaisen kyetä maanviljelijän opettajaksi ja pakottaa häntä edistämään tuotantoa! Siinä on järkeä. (Naurua). Irtolaisten, työväestön tulisi kouluttaa tilallisia! Ja sitävar-ten olisi heille hankittava ammattitietoja. Se on häpeämätön vaatimus. Maanviljelijät itse tarvitsevat sivistystä ja käytännöllisiä tietoja, ennenkuin kykenevät täyttämään tehtävänsä ja hoitamaan tilansa. Heiltä niitä on vaadittava. — Alustaja tuo myöskin esiin sen tärkeän tiedon, että maanviljelystyöväellä on työnpuutetta yksinomaan talviseen ai-

kaan. Se on totta, mutta silloin se kestoakin 7—8 kuukautta kerrallaan! (Hyvä!)

Kössi vaatii vielä edellisten lisäksi, että irtolaisille olisi opetettava käsitöitä. Sitä varten tietysti, että he osaisivat opettaa sitä isännille. (Naurua). Siellä, että minä olen, pitää isännän osata käsitöitä ja opettaa niitä työväelleen.

Kokoukselle esitetty pitkä alustus on läpiläpeensä yhtä järkevä. — Alustaja väittää, ettei irtolaisten lisääntyminen ole seurauksena suurviljelyksen valloituksista, vaan että maanomaisuudella on meillä näyttäytynyt olevan enemmän taipumusta jakautumaan kuin kokoutumaan. Hän ei todista pienimmälläkään tavalla tätä väitöstään. Ei minullakaan tosin ole suoranaisia todistuksia tätä väitöstä vastaan, mutta kun maatiloja keräytyy suurissa määrin metsäyhtiöitten käsiin, lisääntyy irtolaisia, ja hyvin todennäköistä on, että samaa lisääntymistä olisi huomattavissa seurauksena suurviljelyksen edistymisestä, jos siitä olisi tilastollisia numeroita käytettävissä.

Mutta katsokaamme edelleen. Kössi selittää: „Irtolaisuuden lisääntymisen syynä on etupäässä se, että maanviljelys on tarvittavaan työvoimaan verraten tullut tuotfavaisemmaksi kuin ennen muinoin". Hän vaati äsken, että irtolaisten pitää oppia tekemään enemmän ja parempaa työtä, ja sanoo nyt, että kun he ovat oppineet, on se syynä irtolaisten lisääntymiseen. (Naurua). Tässä väitteessä on perää siinä merkityksessä, että samassa määrässä kuin kehitys edistyy, samassa määrässä irtolaisuus lisääntyy.

Alustaja selittää seuraavassa lauseessaan: „Vaikka maan väkiluku on tuntuvasti lisääntynyt, niin maanviljelys näyttää kuitenkin voivan vielä supistaakkin sitä työvoimaa, joka tarvitaan tuottamaan elintarpeita maan väestön elättämiseksi." Ei lainkaan voi sanoa, että näin on. Jos tarvittavain elintarpeitten määrä lasketaan nykyisen kulutuksen mukaan, voi tämä väitös pitää paikkansa. Mutta jos se lasketaan siten, että jokainen saa syödä vatsansa täyteen, ei se pidä paikkaansa. Voi sanoa, että ainakin puolet Suomen kansaa elää ravinnon suhteen puutteellista elämää. Niiden tavallisena ruokana on ainoastaan leipää, kuorittua maitoa, kalaa, jopa pottua. Jos elintarpeitten määrään lisätään lihaa, makkaraa, j. n. e., niin ei työvoimaa päästä supistamaan. Päinvas-

toin sitä olisi silloin tarvis lisätä. Tuotanto olisi siinä ta-pauksessa saatava 5—6 kertaa suuremmaksi. Jos näin teh-täisiin, ei työvoima jäisi joutilaaksi. Se tulisi käytetyksi kan-san elinehtojen parantamiseen, kuten pitäisikin. Mutta Kössi on toista mieltä. Hän jatkaa: „väestön siirtyminen maanvil-jelyksestä teollisuusaloille ei ole siis semmoisenakaan mikään huolestuttava ilmiö, päinvastoin se osottaa maanviljelyksen edistystä”. (Naurua). Se osottaa maanviljelyksen edistystä, kun sen työvoimat siirtyvät teollisuuden palvelukseen ja tilat jäävät viljelemättä. Tosiasia on kuitenkin se, että harvassa on niin pientä tilaa, ettei se tarjoaisi työtä 5—6:lle miehelle. Vaikka pantaisiin maamme koko kansa raatamaan maan-viljelykseen, olisi tilaa enemmän kuin kylliksi.

Kössi jatkaa: „työvoimain siirtyminen pois maanviljelys-alalta osottaa, että maanviljelyksen taito on niin paljon kohonnut että se ei enää kaipaa työvoimiakaan yhtä paljon kuin ennen, saadakseen aikaan saman tuloksen”. Niin pal-jon on maanviljelys kohonnut, että pellot jätetään ojitta-matta ja hoitamatta, arvellen: kyllä se kasvaa. Maanvilje-lijämme eivät yleensä huomaa, että maa kyllä voidaan saa-da kasvamaan, jos siitä pidetään hyvää huolta. Tilat hoide-taan enimmäkseen peräti huonosti ja alkuperäisellä tavalla. Saa sitä sitte valittaa, että maanviljelys ei kannata.

Seuraava alustajan väitös kuuluu: „Tässä ei ole kuiten-kaan erehdyttävä luulemaan, että tuotannon lisääntyminen olisi maanviljelyksessä tapahtunut samalla tavalla kuin teol-lisuudessakin, nimittäin koneitten ja suurtuotannon avulla. Päinvastoin maanviljelyksen tuotannon kohoutuminen on tähän asti melkein kokonaan tapahtunut ruumiillisen työn ja pientuotannon aloilla; koneilla on tässä edistymisessä ollut mitättömän pieni ansio”. Tykkänään järjetöntä on väit-tää, ettei niittokoneen, hevosharavan, puima- y. m. koneit-ten käyttöön ottaminen ole vähentänyt työvoimain tar-vetta maanviljelyksen alalla. Jos näitä koneita ei olisi, oli-sivat työpalkat kesällä paljon korkeampia. Koneet ovat vai-kuttaneet tässä aivan samoin kuin teollisuusalalla. Kuta enemmän koneet lisääntyvät maanviljelysalalla, sitä enemmän tulee työttömiä, se on päivän selvä asia.

Yhtä perusteeton on Kössin seuraava väite: „Yleensä eivät maanviljelyskoneet kykene korvaamaan ruumiillista

työtä. Niiden käyttämiseen ryhdytään etupäässä sellaisissa olosuhteissa kun on vallitsemassa korvaamaton puute ihmisellisestä tai eläimellisestä työvoimasta". Maanviljelyskoneita ei oteta käyntäntöön, kuten hän väittää, sentähden, että olisi korvaamaton puute ihmis-työvoimasta, vaan siitä yksinkertaisesta syystä, että työ niitä käyttäen tulee halvemmaksi.

En viitsi jatkaa enää. Kössin aluksesta löytyy toinen toistaan pahempia mielettömyyksiä ja perättömiä väitteitä kuinka paljon tahansa. (Vilkasta hyväksymistä).

H. J a l o n e n : Edustaja Tainio on monessa suhteessa lausunut julki minunkin mielipiteeni kysymyksenalaisesta asiasta. Tuon vain esille pari yksityiskohtaa alustajan väitösten kumoamiseksi. Hän sanoo, ettei maanviljelijäin kannata maksaa parempia palkkoja työväelleen. Minä olin äsken tilaisuudessa näkemään Fiskarssin tehtaan muonarengin papereita. Hän oli tehnyt vuoden kuluessa 280 työpäivää. Hänen palkkansa oli 325 mk. Muonamiehellä oli 8:henkinen perhe. Palkasta tuli siis jokaisen henkilön osaksi *Wii* penniä. Onko todellakin niin, ettei suurviljelyksessä kannata maksaa tuon parempia palkkoja työntekijälle? — Toinen silmiinpistävästi perätön väite aluksessa on se, ettei yhtenä irtolaisuuden lisääntymisen syynä olisi suurviljelyksen lisääntyminen. Tähän löytyy tuhansia esimerkkejä Suomesta. Köyhälistö on saanut tilusten takamailta torpanaloja. He ovat raataneet korven pelloksi joko kirjallisen tai suullisen sopimuksen nojalla. Kun raataja kuolee, luulisi hänen jälkeläistensä olevan isänsä työn laillisia perijöitä. Mutta niin ei ole. Tilanomistaja sanoo tarvitsevansa lisätä viljelyksiänsä ja liittää torpan tilaansa. Nykyaikaisen järjestelmän sanotaan vaativan tällaista liittämistä. Ja silloin joutuvat raatajan perilliset lisäämään irtolaisten laumaa. — Nyt keskusteltavana olevaan kysymykseen: „kuinka voitaisiin tilatoman väestön asemaa parantaa", on ainoa vastaus: siten, että toteutetaan puolueohjelma. Ennen ei heidän asemansa pysyvästi parane. Sentähden on pontevasti pyrittävä toteuttamaan ohjelmaamme.

M. V. V u o l u k k a : Ajan säästämiseksi yhdyin täydellisesti edustaja Tainion väitteisiin. Kajoan ainoastaan muutamaaan kohtaan. Alustaja otaksuu, että irtolainen voi parantaa asemansa, jos hänellä on erinomaisia persoonallisia

ominaisuuksia, jotka mielellään kehittyvät ahtaissa oloissa. Todellisuudessa on asia aivan päinvastoin. Irtolaisen elämä ei voi kehittää eläjässään tarmoa. Luulen, että alustaja on alustusta kirjoittaessaan ajatellut vain omaa itseään, joka erinomaisten sattumain avulla on muutamissa vuosissa kohonnut kymmenien tuhansien omistajaksi. — Perätön on myöskin hänen väitteensä, ettei irtolaisilla olisi haluakaan parantaa asemaansa. Heissähän on melkein poikkeuksetta vireillä harras halu omistaa maata. Sitä todistavat muun muassa myöskin nuo itsepintaisesti yhä uudistuvat maanajakohuhut. — Koskinen väittää, että irtolainen saa maata aivan helpolla, kun haluaa. Sekään ei ole totta. Tiedän esimerkin, kuinka ei Peipohjassa voida saada pientä tonttimaata alle 30—50 mk. vuotuista vuokraa. Samanlaista on melkein kaikkialla muuallakin. Kaikkialla vallitsee sama ristiriita, että viljelemätöntä viljelyskelpoista maata on kyllä runsaastikin, mutta sitä ei anneta viljelijöille kohtuullisillakaan ehdoilla viljeltäväksi. — Ikävää on, että peräti tärkeä irtolaisuuskysymys on puoluekokoukseen saanut näin huonon alustuksen.

A. Palmroos yhtyi edellisiin.

V. Pylkkö ehdotti irtolaisuuskysymysten ponsiksi:

1. että suurviljelysmaita varsinkin omistajain muuttuessa olisi valtion ostettava pakkoluovutuksella maattomain viljeltäviksi.
2. että kruununtiloista jaettaisiin pienempiä maapalstoja samaan tarkoitukseen.
3. että tilattoman väestön rahastosta myönnettäisiin korottomia lainoja näiden maiden viljelemiseksi.
4. että erityisiä maanviljelysneuvoja olisi riittävästi hankittava.
5. että olisi saatava aikaan laki, joka kieltäisi saha- y. m. tehdaslaitoksilta maatilojen anastuksen.

J. A. Silander yhtyi edustaja Tainioon, surkutellen Kössi Koskista, että hän on kysymykselle sellaisen alustuksen laatinut.

L. Leino yhtyi edustaja Tainioon, ehdottaen lisäksi, että Kössi Koskista ei tunnustettaisi enää sosiaalidemokraattiksi, vaan puolueen vastustajaksi. (Vilkasta hyväksymistä, joku ei-huuto).

O. E. Lindeman yhtyi Tainion esittämiin muistutuksiin. Irtolaisväesfön asemaa ei voida parantaa muutoin kuin ottamalla maa valtion huostaan. Jos irtolaisia koetetaan kiinnittää torppiin, on se tilallisten, vaan ei irtolaisten aseman parantamista. Sillä siten heille pidetään tarjona halpaa työvoimaa korvauksena maista, joita he eivät itse voi viljellä. — Kannatti alustajan suhteen edustaja Leinon ehdotusta.

E. Hillman yhtyi edustaja Tainioon.

O. Mäkinen kannatti Tainion ja Vuolukan mielipiteitä.

K. F. Hellsten: Maalaisköyhälistön asemaa ei voida täydellisesti parantaa, ennenkuin saavutetaan yleinen äänioikeus. (Hyvä!) He elävät todellakin kurjissa oloissa. Ei heillä ole varmuutta työstä, ei asumuksien pysymisestä, kun kontrahdit ovat enimmäkseen suullisia. Olen ollut tilaisuudessa näkemään oikeusjutun, jossa torpanomistaja ei voinut näyttää, miten hänen huoneensa olivat joutuneet tilanomistajan maalle. Tällaista voi tapahtua, kun tilanomistajat eivät suostu tekemään kirjallisia sopimuksia. — Kun Talousseura on kutsunut tilanomistajia kokoon keskustelemaan työpäivän lyhennyksestä, ehdotan, että puoluekokous valitsisi valionkunnan, joka esittäisi tuolle tilallisten kokoukselle irtolaiskysymyksen oikeassa valossaan. Vaikka siitä ei johtuisikaan suoranaisia tuloksia, voisi siitä kuitenkin olla jotakin hyötyä. (Ehdotusta kannatettiin).

V. Löfqvist: Olen samaa mieltä kuin edustaja Hellsten siinä, että tilaftomain aseman parantamiseen on yleinen äänioikeus ensimmäinen ja välttämätön ehto. Sen hyväksi on siis saatava valtava agitatioon aikaan. Agitatioonitarkoituksessa olisi kysymys myöskin esitettävä Talousseuran kutsumalle tilallisten kokoukselle. — En yhdy ehdotettuun Kössi Koskisen sulkemiseen pois puolueesta. Mies on silminnähtävästi puhunut vakaumuksesta, ja sellaista on kunnioitettava. Jokainen, joka kohoo kapitalistiksi, joutuu samanlaisen katsantokannan muutoksen alaiseksi. Niin vielä käy Tainionkin. (Tainio: odotappas!)

M. Sievänen : Tainio on tuonut alustuksesta esiin vain varjopuolet. Ehdottaisin, josko lienee lapsellista, että puoluehallinto pyytäisi valtiopäiviltä toimenpiteitä sen suhteen, kun eivät ne, joilla kyllä on viljeltävää maata, anna sitä viljeltäväksi niille, joilla olisi halua viljellä. Valtion olisi pakkolunastuksella otettava haltuunsa tiloja ja annettava niitä palstoina vuokralle viljeltäväksi, riistämättä vuokra- maksua enemmän kuin kohtuullisen koron.

J. Torvelainen : Säälittää, että edustaja Tainio pääsi ruoskimaan Kössi Koskista niin perusteellisesti, mutta toisaalta täytyy kummastella, että mies, jota on pidetty innokkaana työväenasiain ajajana, on kyhännyt tuommoisen alustuksen. Siinä on niin paljon nurinkurista, ettei kaikkii ehdi kajota. Koskettelen vain muutamiin kohtiin.

Alustaja väittää, että irtolaiset ovat kykenemättömät ja haluttomat parantamaan asemaansa, ja tukee väitöstään Kautskyn lauseella, että kartanon renkiä on vaikeampi saada kääntymään sosialistiksi, kuin hänen nytkijäänsä. Jos kartanonrengit kääntyvät hitaasti socialisteiksi, riippuu se siitä, etteivät he koskaan ole päässeet haistamaankaan, mitä socialismi on. Mutta jos he pääsevät siitä selville, niin kyllä he kääntyvät. Minä olen ollut tilaisuudessa tutustua Kroatian oloihin. Siellä, jos missään, on väestö ollut alhaisella kannalla. Sitä on pidetty tykkänään kykenemättömänä parantamaan asemaansa. Viimeaikoina se on kuitenkin kyennyt parantamaan palkkojansa hämmästyttävän suuressa määrässä yhteenliittymisen avulla. Se on kyennyt hankkimaan itsellensä pienviljelyksiä jotenkin yleisesti. Ja niin on, että pienviljelijät ne vastaisuudessa tulevat neuvomaan suurtilallisillekin, miten maata on hoidettava. Suurviljelijäin tunnuslauseena on tähän saakka ollut, kuten eräs heistä itse sanoi: „maa on antanut meille sen, mitä olemme syöneet, metsät sen, mitä olemme juoneet, meidän on ollut hyvä olla". Mutta nyt ovat pienviljelijät hankkineet itsellensä sellaisen hyvinvoinnin, että suurviljelijäin alkaa käydä kateeksi, varsinkin kun heidän tärkein tulolähteensä, metsä, ehtyy.

Aivan tuulestatemmattu on alustajan väite, ettei irtolaisella ole haluakaan parantaa asemaansa. Hänen pitäisi jos-

kus joutua minun kanssani matkoille, niin kyllä hän huomaisi toista. Kenen kyytimiehen kanssa tahaan rupeaa juttelemaan, aina huomaa hänessä syvimmällä vaatimuksen päästä oman tilkun omistajaksi. Tämä on niin yleistä ja huomattavaa, että ken väittää toisin, se valehtelee. Ja kuinka voisi muutoin olla, kun toimeentulo on niin ahdasta? Eräs metsäherra kertoi minulle, että esim. tervanpoltossa, jota Pohjanmaan takalistoilla paljon harjoitetaan, ei päiväpalkka pääse nousemaan 20 penniä korkeammalle, vaikka ei ter- vaksille laskettaisikaan mitään arvoa.

Alustuksesta voisi poimia kuinka paljon tahaan perätömiä ja todistamattomia väitteitä sekä ristiriitaisuuksia. Toinen paikka siinä lyö toista korvalle: se on niinkuin karjalainen sanoo: lörpön lörpön saat selkääsi. Klassillinen on alustajan seuraava lause: «lukuunottamatta muutamia tasan- koseutuja on Suomen maaperä enimmäkseen vuorista ja mäkidistä, jota sen lisäksi vielä pirstaa monet järvet, suot ja kivikot". Sentähden on maamme Koskisen mielestä erittäin sopiva pikkuviljelykselle. Hän kai luulee, että vuoret, suot, kivikot ja kanervikot ovat pikkuviljelijäin luvattuja seutuja. (Naurua).

Kössi Koskinen väittää, ettei maanviljelijäin keskuudessa ole samanlaista kilpailua kuin teollisuudessa. Tämä väitys ei pidä paikkaansa. Mitä on maanviljelijä muuta kuin teollisuudenharjoittaja. Sama kilpailu vallitsee heidän keskuudessaan. He kilpailevat kuten feollisuudenharjoittajafkin siitä, kuka halvimmalla voi tuottaa, kuka parhaite voi käyttää edukseen tuota erittäin tuottavaa torpparivoimaa. — Kössi Koskinen sanoo, että maanviljelijäin välinen kilpailu on siveellistä kilpailua. (Naurua). Katsokoon maanviljelys- työssä raataneita, miltä he näyttävät. Kurjia, kuihtuneita, pattijäsenisiä ja vaivaisia olentoja he ovat, eivätkä suinkaan todista, kuten alustaja väittää, että kilpailu olisi maanvil- jelystyöväestölle «suoranaisiksi hyödyksi".

Koskinen väittää myöskin, että maanviljelyksessä on kaikkialla havaittavissa taipumus muuttua yhä enemmän käsityön kaltaiseksi. En tiedä, mistä hän on tällaiseen väitökseen saanut aihetta. Tosin Hollannissa harjoitetaan sen- tapaista viljelystä ja hoidetaan paljon kukkia. Näiden vil-

jeleminen kannattaa siellä, mutta meillä vie halla perunatkin, saatikka kukkasat. (Naurua).

Alustaja väittää edelleen, että kun viljelys paranee, voi köyhäkin verrattain helposti päästä maatilkun omistajaksi ja sillä loistavastikin elää. Miten se on mahdollista? Eläkökö loistavasti kivikoilla, jotka silloin vielä ovat viljelemättä? Ja sivulla 64 hän vakuuttaa oikein kursiveerattuna, että irtolaisella on yhä vieläkin mahdollisuus menesiyä itsenäisenä ja omintakeisena maanviljelijänä, kun hän vain täyttää nykyajan maanviljelijälle asettamat edellytykset. Mitkä edellytykset? Afäärikykykö, jota alustaja vaatii? Kyllä alustajan pitäisi enemmän taivaltaa sydänmailla katsomassa oloja ja elämää. Silloin katsantokantakin muuttuisi.

Kössi Koskisen mielestä on maa Suomessa vielä niin halpaa, että sitä saa melkein ilmaiseksi ulkomaan oloihin verraten. Muistuu tässä mieleeni aivan tuore asiaa valaiseva esimerkki. Eräässä torpassa Ilmajoella on eräällä suuriperheisellä miehellä noin 15 tynnyrinalan maat. Hän tekee näistä taloon 250 työpäivää. Kontrahtia ei ole. Talot vaihtavat hyvin usein omistajia. Ei siis ole takeita siitäkään, ettei työpäiviä vielä lisätä, tai ajeta tykkäänään pois torpasta. Onko maa siis helppoa? Ei suinkaan, vaan se on päivästoin kallista. Maan kalleus on vaikuttanut sen, ettei viljely enää kannata.

Irtolaisväen aseman parantamiseksi ehdottaa alustaja toisessa ponnessaan tuon vanhan plaastarin: olisi pantava toimeen talvikursseja. Ne eivät asiaa korjaa. Mitä hyötyä siitä on, jos aivan oppimattomia irtolaisia — sillä niistähän tässä on kysymys — vedetään kuuntelemaan selityksiä tuomaskuonasta ja muista sellaisista. Korkeintaan he näkevät niistä kummallisista unia. Toisin on maalaistyöväestöä autettava. He kaipaavat aineellista ja tuntuva apua.

H:ra Hellstenin ehdottaman lähetyksen valitsemista olisi kannatettava. Mutta sitä ei pitäisi lähettää Talousseuran kokoonkutsumaan kokoukseen, joka käsittää maanviljelijöitä ainoastaan Turun ympäristöltä, missä eivät nämä olot muutenkaan ole räikeimmät. Sensijaan olisi asiassa käännyttävä maatalous- ja maanviljelysseurojen edustajain kokouksen puoleen. Se pidetään joka vuosi, ja kun kokouksessa on edustajia kaikkialta yli maan, herättäisi asia siellä suurem-

paa huomiota ja leviäisi laajemmalle. (Hyväksymistä).

Anton Päiviö: Valtio ja kunnat, etenkin valtio, voisi tehdä paljon tilattoman väestön aseman parantamiseksi, jos vain olisi siihen halua. Pikkuviljelijät eivät mitenkään voi saada viljelyksi soita ynnä muita sellaisia maita, jotka kyllä ovat viljelykelpoisia, mutta vaativat aluksi suurempia varoja, kun heillä on uhrata. Näihin tarvittaisiin valtion avustusta. Ja se voisi avustaa, jos tahtois, koska se voi maksaa suuria eläkkeitä virkamiehille ja uhrata siitossonnin ostoon 45,000 markkaa (huuto.- eiköhän ole tarkoitus sanoa 4,500?) Niillä rahoilla voisi jo auttaa monta tilatonta, jos se oivallettaiisiin tai olisi hyvää tahtoa.

A. Käcklund: Kysymys maaiastyöväestön aseman parantamisesta on sängen tärkeä ja vaatii vastausta. Koskinen, jota on täällä jo niin runsaasti ruoskittu, etten tahdo sitä enää jatkaa, ei ole vastannut alustettavanaan olleeseen kysymykseen. Siihen löytyy kuitenkin vastaus puolueohjelman 3:ssa kohdassa, ja sen toteuttamiselle taas keino yleisen äänioikeuden hankkimisessa. Meidän olisi vain saatava irtolaiset itse ajamaan asiaansa. Olisi pantava toimeen laaja agitatio maaiastyöväestön keskuudessa. Ei riitä yksin se, että asiasta kirjoitetaan sanomalehdissä ja puhutaan täällä. — Koskista on ehdotettu suljettavaksi pois puolueesta. Sitä minä en tahdo. Hänelle on täällä annettu läksy, joka riittää kääntämään häntä parannukseen ja hyväksi puoluetoveriksi (huutoja: odottakaa!)

K. J. Suomi kannatti edustaja Hellstenin ehdotusta, siliä hra Torvelaisen muutoksella, että kysymys lähetettäisiin maanviljelysseurojen edustajain kokouksen käsiteltäväksi.

Anton Huotari: Olen kysymyksen alustuksen suhteen samaa mieltä kuin hrat Tainio ja Torvelainen. Yhdyn myöskin edustaja Hellstenin ehdotukseen sekä niihin, jotka ovat puolustaneet äänioikeusasian innokasta ajamista keinona irtolaisväestön aseman parantamisessa. Väittäessään, että maa on meillä niin halpaa, että sitä saa melkein ilmaiseksi, ei alustaja ole ottanut huomioon, että meillä on myöskin irtolaisten taloudellinen asema toinen kuin ulkomailla. Siellä ovat maaiastyöväestön palkat paremmat, joten maakin voi olla kalliimpaa. Meillä on maa palkkoihin verraten hyvinkin kallista. — Puolueohjelman vaatimuksia silmälläpitäen

ei ole toivottavaa, että yksityisomistusta maahan laajennetaan. Päinvastoin olisi kaikki maa saatava valtion haltuun, joka sitä sitten vuokraa viljelijöille. Olisi siis valiokunnan muodostettava sellainen ponsi, että maita koetettaisiin saada yhä enemmän valtion omaisuudeksi, eikä yksityisten.

K. H. Lu s t: Tunnen tyydytystä Kössi Koskista kohtaan siitä, että hän on saanut aikaan tässä kysymyksessä terveellisen leikkauksen, joka olisi jäänyt ehkä tekemättä, jos hänen alustuksensa olisi paremmin onnistunut. Kysymys on niin tärkeä, että on hyvä jo alustapitäen tulla siitä mahdollisimman selville. — Keskustelussa on jäänyt syrjään yksi tärkeä syy irtolaisen huonoon asemaan. Se on nykyinen palkkaussääntö, jota paremmin voisi kutsua orjan säännöksi. Se pakottaa köyhälistön myymään nahkansa kaikkein huonoimpana työaikana, muista puutteista puhumatta. Valiokunnan olisi tämän kysymyksen yhteydessä otettava harkittavaksi, eikä palkkaussääntö olisi saatettava perusteellisen korjauksen alaiseksi.

F. M. Orrela : Kössi Koskista on täällä ruoskittu ottamatta laisinkaan huomioon lieventäviä asianhaaroja hänen alustuksensa puolustukseksi (naurua). Hän on saanut nämä alustuksessa esiintyvät tulokset parin vuoden kokemuksesta palstatilan omistajana. Edustaja Tainio on tosin tuonut esiin asiallisia huomautuksia hänen alustuksensa alkupuolta vastaan. Mutta siellä esiintyviä mieltelmiä ei saisi arvostella liian ankarasti. Ei kukaan ole käynyt käsiksi hänen ponsilauseisiinsa. Ehdotan, että valiokunta ottaisi ne huomioon. Samoin olisi otettava huomioon hra Hellstenin ehdotus asian lähettämisestä maanviljelysseurojen edustajain kokoukseen. Valiokunnan olisi myöskin pantava huomiota agitatioonin irtolaisväestön keskuudessa. Siinä suhteessa olisi eduksi, että puoluehallinto jakaisi ilmaiseksi kysymystä käsittelevää kirjallisuutta maalaistyöväestölle.

J. Heitto : On vahinko, että kokouksessa on käytetty koko tämä aika Koskisen pohjustuksen ruoskimiseen. Ponsiin ei sensijaan ole kukaan kajonnut eikä uusia ehdottanut. Työväen aatteen kulmakivenä on yksityisomistuksen poistaminen. On ristiriidassa puolueohjelman kanssa vaatia maanomistusta pikkutilallisille, kuten täällä on tehty. Meidän on maalaistyöväestökysymyksessä laadittava ohjelma, joka on

sopuinnussa puolueperiaatteiden kanssa, jottei sitä tarvitse taas ensi kokouksessa parsia. Siis on hallitukselta vaadittava, että se ryhtyy tilaisuuden sattuessa lunastamaan haltuunsa maita ja luovuttamaan näitä viljeltäviksi. Sen on myöskin laitettava viljelyskelpoisia maita viljelykuntoon, mutta niitä ei saa jättää yksityisten lunastettaviksi. Sensijaan voidaan viljelysoikeus antaa perintöoikeudella. Jos joku laskee viljelyksensä rappiolle, vasta sitte voidaan hänet syrjäyttämällä ottaa tilukselle uusi viljelijä. Tällainen menettely on työväenaatteen mukaista, mutta ei palstatilojen hankkimisen kannattaminen. — Valtio on käyttänyt satojatuhansia teollisuuden edistämiseksi. Se ei ole yhtä tarpeellista, kuin maalaistyöväesfön aseman parantaminen työväenaatteen mukaisesti. Jos näin meneteltäisiin, poistuisi työttömyys. — Valiokunnan olisi käsiteltävä kysymystä hutilottomatta, jotta se saisi aikaan hyvät ponnet, ettei samoja kysymyksiä tulisi esille joka kokouksessa, kuten on tämän kysymyksen laita. Jos ei luulla kysymyksestä saatavan tällä keralla valmista, niin siirrettäköön se avonaisena ensi kokoukseen ja valmistettakoon hyvin. Valmistus annettakoon henkilölle, joka tuntee kysymyksen, eikä sellaiselle, kuin nyt on annettu (hyvä).

M. Hä tinen : Alustaja ei ole katsonutkaan olevan syytä ryhtyä toimiin suuren maalaistyöväesföluokan kohottamiseksi. Sitä se kuitenkin kipeästi kaipaa. Ponsiksi olisi hyväksyttävä vilkas agitatiooni maalaisväestön keskuudessa. Valtiota olisi pyydetävä ryhtymään soiden kuivaukseen ja viljelemättömien tilojen oston. Täten saamansa tilukset tulisi sen luovuttaa viljelijöille viljeltäviksi, ei omistettaviksi. — Maalaistyöväesfön aseman parantaminen talvikurssien tai muiden sellaisten parannusyritysten avulla ei merkitse mitään.

J. Ropponen yhtyi edustajain Tainion ja Hellstenin mielipiteisiin.

A. Rissanen: Alustajaa on kokouksessa ankarasti ruoskittu ja totta onkin, että hänen alustuksensa on täynnä virheitä ja huonoja puolia. Maalaistyöväesfön aseman huonouden syy ei ole heissä itsessään, kuten alustaja väittää. Sen syynä ovat yhteiskunnalliset olot. Me olemme perehtymättömiä maalaistyöväesfön oloihin, ja sentähden tulee

meidän saada agitatsioonin kautta heidät valveille, itse valvomaan etujansa ja vaatimaan parannuksia. Ponnnet, joita tässä asiassa teemme, tuskin onnistuvat niin, ettei niihin tarvittaisi muutoksia. — Valiokunnan olisi laadittava aivan uusi alustus ja siinä pantava erityinen paino agitatsioonille irtolaisten keskuudessa, jonka alustaja on kokonaan jättänyt ottamatta huomioon.

K, V. Karvonen: Alustus on niin virheellinen ja alarvoinen, että se olisi mielestäni jätettävä tykkänään pois pöytäkirjasta. Ne, jotka eivät osaa asiaa punnita, saavat siitä, jos se julkaistaan puoluekokouksen pöytäkirjassa, aivan harhaanvieviä mielipiteitä. — Puhuja yhtyi alustuksen arvostelun suhteen edustaja Tainion mielipiteisiin.

D. Korhonen oli samaa mieltä kuin edustaja Käcklund, ettei alustajaa pitäisi erottaa puolueesta, vaikka hänen alustuksessaan onkin paljon pötyä.

E. Salin: On niitä pässinpäässä hyviäkin paikkoja, ja niin on Kössissäkin. Mutta kun Tainio toi esille alustuksen huonoja puolia, laulaa nyt koko huone samaa. Tainio ei jaksanut käydä koko alustusta läpi, siitä johtuu se, ettei siinä nyt nähdä muuta kuin syntiä. Koskinen tunnustaa ponsistaan, ettei hän tahdokaan niitä sellaisina hyväksytyiksi. Hän sanoo 5:nessä kohdassa, että niissä esitetyt vaatimukset olisivat sopivaan muotoon muovailtuina hyväksyttävät ohjelman maatalousvaatimusten joukkoon. Kössi ui aina vastavirtaan, niin tässäkin. Hän on tahtonut vain herättää alustuksellaan keskustelua tästä tärkeästä asiasta, ja siinä hän ainakin on onnistunut. Asia on tosiaan niin tärkeä, että se on, kuten alustaja alustuksensa lopussa siteeraa Bebeliä, sosiaalidemokraattisen puolueen elämäkysymys.

Tässä on nyt pari tuntia jauhettu asiaa, mutta ei ole ryhdytty laatimaan maatalousohjelmaa, kuten olisi pitänyt. Kössi Koskinen on jo saanut tarpeeksi selkäänsä, joten huomio olisi kiinnitettävä vain maatalousohjelmaan. Tässä suhteessa olisi mielestäni hyväksyttävä pohjaksi Tampereen ja Piispalan yhdistysten ehdotukset. Jos valiokunta voi liittää niihin jotakin lisäksi, niin sitä parempi.

Täällä on ehdotettu, että valtiota olisi nyt jo vaadittava ostamaan pakkoluovutuksella tiloja. Se lienee vielä liian aikainen vaatimus. Valtiolla on jo paljonkin maata. Ne ovat

ensin laitettavat viljelyskunfoon ja jaettavat viljeltäviksi. Sitte vasta on aika ryhtyä uusia ostamaan. — Pispalan ja Tampereen yhdistysten ehdotuksen 6.s kohta: „Valtioapua on saatava kuntien uutisviljelystä tarkoitettaville toimenpiteille, samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla”, olisi puettava voimakkaampaan muotoon. Meillä olisi valtio saatava avustamaan maanviljelystä puolueohjelman vaatimusten mukaan. Irtolaisväestöllä on, päinvastoin kuin Koskinen väittää, halua omistaa maata. Meidän katsantokantamme on tämän omistuksen suhteen toinen, kuin heidän. Sifävarfen olisi heidän keskuuteensa järjestettävä agifafsiooni valaisemaan tätä kysymystä. Rissanen, ylioppilasmies, moittii täällä Koskista siitä, että hän on tykkänään jättänyt huomioonottamatta niin tärkeän keinon tilattoman väestön kohottamisessa kuin agitatsioonin. Koskinen sanoo selvästi 4:ssä ponnessaan: „ti!atonfa väestöä on sivistettävä ja tiefopuolisesti kasvatettava”. Sehän sisältää suoran vaatimuksen agitatsioonin. Mutta sitä ei Rissanen ole huomannut. — Agifatsioonifarkoituksessa olisi maalaisfyöväestölle levitettävä helppotajuista kirjallisuutta ilmaiseksi. Olisi jaettava maatalouskysymysfä valaisevaa lentokirjasta muutama sadantuhannen kappaleen painos. Se kyllä kannattaa paremmin kuin agitaattorien lähettäminen. (Hyvä!) Samaa agifafsioonikeinoa olisi käytettävä muihinkin puoluekysymyksiin nähden.

J. V. H e l l b e r g : Valaistakseni kysymystä kerron pari aivan tuoretta, äsken matkoilla ollessani huomaamaani esimerkkiä. Ruovedellä pyysin eräästä mökistä ruokaa. Leipä oli erittäin hyvää. Kysyin, onko se itse tehtyä, vastattiin, että on, mutta venäläisistä jauhoista. Ihmettelin, kuinka ostate ulkomaista viljaa, eikö sitä riitä läheisistä suurista taloista omille torppareille. Vastaus kuului, ettei köyhän kannata syödä oman maan viljaa. Kaikki mökkilläiset täällä syövät Venäjän viljaa. Heidän palkkansa on niin huono, etteivät he jaksa ostaa viljaa, mitä itse ovat viljelleet. Samaan aikaan huutavat maanomistajat suojelustulleja. — Samalla matkalla jouduin maalaiskäsityöläisten pariin. Palsatiloja tunnuttiin haluavan yleisesti. Kai niitä täällä myöskin helposti saa, arvelin. Kuulin silloin ihmeekseni, että niiden saaminen on päinvastoin vaikeaa, vaikka maata on,

ja se on viljavaa. Eräs käsityöläinen, joka oli palstan saanut, oli hoitanut tiluksensa siten, että sai tynnyrialasta 3 tynnyriä enemmän viljaa kuin emätilalla. Tämän kuuli isäntä — eikä ollut ensinkään tyytyväinen. Seuraavana vuonna sai käsityöläinen maasta vielä yhtä tynnyriä enemmän. Se oli liikaa, isäntä otti palstan itselleen. Sitä hän ei kuitenkaan jaksanut viljellä, ja nyt se kasvoi miehenmittaista vesakkoa. Isännän ilkeys ja kateus ei sallinut käsityöläisen saada maasta hyötyä, vaan jätti sen mieluummin tykkänään hyödyttömäksi. Tämä esimerkki ei ole poikkeus. On päinvastoin yleistä, että maanomistajat eivät kateudesta anna torpparien asettua mailleen, vaan antavat niiden ennemmin olla viljelemättä.

Kun irtolaisten voimat maalla ovat loppuunkulutetut, koettavat ainakin jotkut Tampereen ympäristön kunnat ovelaa keinoa päästä heitä hoitamasta. Kunnanesimies antaa vanhuuttaan hädätellylle torpparille tai muuten työkyvyttömäksi joutuneelle matkarahat. Tampereelle, sanoen: siellä sinun on paljoo parempi tulla toimeen perheesi kanssa kuin täällä. Kun olet siellä pari vuotta joten kuten, saat paljoo suuremman avun kuin meiltä. Mutta ole nuo 2 vuotta hiljaa, muuten häätävät sinut tänne takaisin. Tällaisia tapauksia sattuneepaljon. Ei ole pitkä aika siitä, kun Tampereelta lähetettiin 9-henkinen perhe takaisin kotiseudulleen. Mies tunnusti kunnanesimiehen menetelleen ylläkerrotulla tavalla. Moni on sen tunnustanut puolittain, vaikka useimmat lienevätkin pitäneet asian salassa. Nyt on Tampereella täytyntä ryhtyä valvomaan, etteivät maalaiskunnat lähetä loppuunkuluttamiensa työvoimia sinne elätettäväksi. — Mitä muutoin tulee alustuksen ponsiin, olisi niihin liitettävä vaatimus 8 tuntisesta työpäivästä. (Hyvä).

E. H o k k a n e n : Maalaistyöväestön maan saanti on niin vaikeaa, että valtion olisi välttämättömästi otettava se asiakseen. Mutta vallanpitäjät näkyvät tähänastisista toimenpiteistään päättäen auttavan mieluummin suurtilallisia kuin köyhiä. Niille annetaan, joilla jo on entiseltään.

Leo Leino: On ehdotettu, että valtio ottaisi maita huostaansa ja antaisi ne vuokralle. Mutta tällaisesta menettelystä on surkeita esimerkkejä Pohjanmaalta. Sentähden on koko vuokrajärjestelmä vaadittava pois, ja sen si-

jaan pyrittävä saamaan kullekin omia palstatiloja. Ponsiksi ehdottelen seuraavat:

Valtion omistamat asumattomat tilukset ovat annettavat irtolaisista muodostuneiden osuuskuntien viljeltäviksi.

Kaikki valtion ja kuntain hallussa olevat maataloustuotanto-alat ovat annettavat osuuskuntien käytettäviksi.

Valtion ja kuntain olisi ostettava pakkohuutokaupoista sekä muuten tiloja ja annettava niitä viljeltäviksi irtolaisista muodostuneille kooperatiivisille yhdistyksille.

Alustava keskustelu loppui tähän, ja kysymys lähetettiin valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Ohjelma- ja maatalousohjelmavaliokuntain yhteisessä kokouksessa tarkastettiin ehdotukset maatalousohjelmaksi ja hyväksyttiin kokoukselle ehdotettaviksi seuraavat ponnet:

1) Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2) Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella.

3) Pakollisesti myytäviksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivannot ovat arvioitavat ja otettavat arvatushinnasta valtion omiksi.

4) Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat.

5) Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joitten jäsenet itse viljelevät maata.

6) Valtioapua on annettava etupäässä pikuviljelystä tarkoittaville toimenpiteille. Samoin

kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla.

7) Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttöoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

8) Metsästyks- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

9) Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10) Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

Forssa, 19 p. elok. 1903.

T. Tainio.	J. K. Kari.	Y. Mäkelin.
Eetu Salin.	O. Mäkinen.	J. A. Silander.
D. A. Merinen.	Edvard Hokkanen.	Evert Hokkanen.
		J. P. Holopainen, (sihteeri).

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti kokouksen päätökseksi sillä toimittaja E. Valppaan ehdottamalla lisäyksellä, että

11. Palkollissääntö on lakkautettava.

Kokouksen päätös liitetään ohjelmaan puolueen maatalousohjelmaksi.

12. Puolueen suhde puoluelehtiin.

Kysymykset 20: „voiko puolue omistaa puoluelehtien osakkeita, se kun ei ole juriidinen persoona” ja 21: „eikö olisi myönnettävä puolueelle ja yhdistyksille oikeus äänestää puoluelehtien osakeyhtiöitten kokouksissa omistamansa osakeluvun mukaan?” oli johtava komitea puoluehallinnon ehdotuksesta (katso liite sivu 94) ottanut kokouksen ohjelmaan. Kysymykset lähetettiin keskustelutta valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Tarkastusvaliokunnan käsiteltäväksi on siirretty asia, joka kysyy tarkkaa juridilista tutkimusta, nimittäin Työväen sanomalehti o.-y. johtokunnan epäilyksen johdosta syntynyt kysymys: „onko työväenpuolue oikeutettu omistamaan osakkeita ja niillä äänestämään, se kun ei ole juriidinen persoona?” ja „olisiko myönnettävä puolueelle ja yhdistyksille oikeus äänestää näiden osakeyhtiöitten kokouksissa omistamansa osakeluvun perustuksella?”

Koska valiokuntaan ei kuulu juriidista henkilöä, katsoo se näin ollen ei olevansa pätevä antamaan sitovaa selitystä mainitulle kysymykselle. Mutta koska puoluehallinto on kokoonpantu laillisesti vahvistettujen sääntöjen pohjalla seisovista yhdistyksistä, olisi lehtien annettava tälle juriidinen tunnustuksensa.

Valiokunta ehdottaa puolueen päätökseksi:

1) Että eteenpäinkin on noudatettava Viipurin kokouksen samasta asiasta antamaa päätöstä.

2) että puoluehallinto puolueen keskuudessa tunnustetaan juriidisella pohjalla toimivaksi hallinnoksi.

3) Että työväen sanomalehtiosakeyhtiöt muodostakoot, jos mahdollista, sääntönsä sellaisiksi, että puolue ja liittohallinnot tulisivat oikeutetuiksi äänestämään niiden kokouksissa osakeluvun perustuksella.

K. Lindfors.
F. M. Orrela.

V. Laitinen.
A. Gröhn.

Mimmi Kanervo.

Päätöskeskustelu oli seuraava:

K. F. H e l l s t e n : Olen ennenkin huomannut, että meidän puolueessamme ollaan liian piintyneitä laillisiin muutoihin. Oikeudenmukaista on, että puolue voi omistaa puoluelehtien osakkeita, vaikka se ei olekkaan juriidinen persoona. Tämä muodollisuushan on pieni asia.

Y. M ä k e l i n tahtoi valiokunnan ehdotuksesta poistettaviksi sanat „että puoluehallinto tunnustetaan juriidiseksi persoonaksi”, koska se ei ole puoluekokouksen määrättävissä.

R. D r o c k i l a : Tuntuu kummalliselta, että puoluelehden johtokunta voi asettua niin epäröivälle kannalle, kuin „Työmiehen” johtokunta on tehnyt. Onko meillä mahdotonta saada suurempaa yhteistoimintaa aikaan puoluelehtien ja puoluehallinnon välillä? Työmiehen johtokuntaa olisi jyrkemmin huomautettava tästä asiasta.

F. M. O r r e l a : Asia ei ole pieni, kuten on sanottu, vaan päinvastoin suuri. Siitä riippuu paljon, eikä päättäminen ole täällä meidän tehtävä. Lehdille on lausuttava toivomus, kuten mietinnössä ehdotetaan, että ne muuttaisivat sääntönsä sellaisiksi, että puolue saisi oikeuden äänestää osakeluvun perustuksella.

E. V a l p a s : Minun mielestäni ei Drockilalla ole syytä kummastella „Työmiehen” johtokunnan menettelyä tässä asiassa. Johtokunta ei ole tahtonut millään tavalla estää puoluehallintoa omistamasta osakkeita, ei myöskään rajoittaa sen vaikutusta lehtiin. Asialla on puhtaasti juriidinen pohja. Muissa maissa ei esim. ammattiyhdistyksille ole aina myönnetty juriidisen persoonan luonnetta. Meillä se on tunnustettu. Mutta siitä ei ole tietoa, tunnustetaanko sama puoluehallinnolle. Se riippuu tykkänään viranomaisten käsityksestä. Jos ei tunnusteta, merkitsee se sitä, että jokainen osakeyhtiökokouksen päätös, joka on tehty puoluehallinnon edustajan läsnäollessa, on mitätön. Asia on tässä suhteessa ainakin epävarma. Sentähden tuntuu omituiselta, että yhdistykset ja ammattiosastot, jotka ovat laillisia osakkeenomistajia, siirtävät osakkeitansa puolueelle. Olisi hyvä, jos jokaisella maassamme olevalla ammattiyhdistyksellä olisi ainakin yksi osake kussakin puoluelehdessä. Nyt on jo puoluelehtien osakkeita porvarien käsissä. Sentähden olisi hyvä saada sääntöihin sellainen muutos, että yhdistykset saisivat äänes-

tää osakeluvun mukaan. Tai olisivat lehdet muutettavat osuuskuntien haltuun. Silloin köyhien omistusoikeus niihin olisi turvattu. Kokouksen tulisi tässä suhteessa antaa menetelyohjeita.

Anton Huotari: Viipurin kokous lausui toivomuksen, että puoluehallinnolle annettaisiin jotenkin suuri valta puoluelehtien foimittajia valittaessa. Ellei puoluehallinnolle tunnusteta oikeutta omistaa lehtien osakkeita, tehdään Viipurin kokouksen päätös tyhjäksi. Sentähden olisi valiokunnan mietintö hyväksyttävä kokouksen päätökseksi. Muutoin jää puoluehallinnon valta sanomalehtien suhteen hyvin niukaksi.

J. Heitto: Valiokunnan mietintö olisi hyväksyttävä lausuntona, minkä puoluekokous voi antaa. Me emme voi tässä kysymyksessä määrätä, vaan on määräämisvalta sanomalehtien osakkeiden omistajilla. Niille voimme lausua toivomuksena valiokunnan ehdotuksen.

Valiokunnan edelläoleva mietintö hyväksyttiin kokouksen päätökseksi.

13, Ammattijärjestö-kysymys.

Kysymykselle ei ollut painettua alustusta, kun alustajaksi pyydetty ja lupautunut hra Salin oli matkustanut ulkomaille eikä siten ollut ehtinyt alustusta laatimaan.

Alustava keskustelu oli seuraava:

E. Salin: Puoluehallinto antoi aikoinaan kysymyksen minulle alustettavaksi. Se jäi, kun matkustin pois maasta. Arvelin, että Tainio, joka juuri lähtöni aikana nautti valtion elatusta, alustaisi kysymyksen. Muita hänenkin eläkkeensä oli niin lyhytaikainen, ettei hän ehtinyt sitä tehdä. Alustuksen asemasta lausun nyt tästä kysymyksestä muutaman sanan.

Kun ammattijärjesfökysymys oli aikoinaan esillä Turun kokouksessa, sanottiin vaikuttavalta taholta ammattijärjestön perustamista vastaan, että tulee odottaa, kunnes ammattiliitot ja järjestöt ovat kehittyneet, sitte vasta voidaan perustaa yleinen ammattijärjestö. Sanoin silloin jo, että ammatti-

liike ei tule edistymään, vaan taantumaan. Nyt se on taantunut. Siihen ei tarvita enää todistuksia. Tämä on tapahtunut sen vuoksi, että yksityiset ammattiosastot olivat liian heikon johdon alaisina. Ne ovat tehneet virheitä ja kadottaneet luottamuksensa. Nyt on ammattijärjestön perustaminen liian myöhäistä. Nyt täytyy kehittää osastoja ja liittoja, ennenkuin ammattijärjestöä voidaan saada toimeen. Jotakin olisi näiden hyväksi tehtävä, sillä kuluu kauan, ennenkuin ne omasta voimastaan voivat kohota. Siihen tarvitaan ulkopäin tulevaa sysäystä.

Suurin syy nykyjään vallitsevaan lamautumistilaan on siinä, ettei ammattiyhdistyksiä ole meidän maassamme alunpitäinkään perustettu siinä tarkoituksessa, mitä ammattiyhdistyksellä nyt ymmärretään. Ne ovat perustetut Vrightiläiseen suuntaan, lieventämään ja sovittelemaan työntekijän ja työnantajan välisiä riitaisuuksia. Olihan Helsingissä suutarien a.-yhdistyksessä esillä tärkeänä kysymyksenä saat-taa edesvastaukseen nahkureita siitä, että he myyvät jalkineita (naurua), ja toimittaa pois passitta olevia kilpailijoita.

Nyt on ammattiyhdistysten tehtävänä kiihoittaa luokk-taistelua, saada työntekijät liittymään yhteen ja vaatimaan asemansa parannuksia. Sillä ilman vaatimuksia ei parannuksia saavuteta. Tämän ovat ammattiyhdistyksetkin huomanneet ja ruvenneet vaatimaan, mutta he ovat vaatineet liijan kovasti ja lyöneet päänsä seinään. Niin on käynyt esim. Helsingin suutareille ja muurareille. Tämä on tapahtunut sentähden, että ei ole ollut ketään, joka olisi heitä neuvonut.

Sitäpäitse on ammattiyhdistysten lainauksen syynä, ettei niillä ole rahaa. Pitäisi olla rahaa niin paljon, että se vetäisi jäseniä puoleensa, jotta heitä ei tarvitsisi tukasta kiskoa yhdistykseen. Englannin ammattiyhdistyksiin tuppautuu jäseniä puoli väkisin niin paljon, että johtomiehet ovat pulassa, kun eivät voi ottaa. Miksi näin käy? Siksi, että siellä ovat ammattiyhdistysten jäsenmaksut suuret. Täällä sanotaan, että ei tule jäseniä, kun jäsenmaksu on 25 penniä kuukaudessa. Sitä pitäisi muka alentaa. Ja lienehän niitä sellaisiakin ammattiyhdistyksiä, joiden jäsenmaksu on 15 penniä

kuussa. Kirjaltajilla se on korkein, nousten kuukaudelta 1 mk. 75 p. Mutta heidän liittonsa onkin parhaite järjestynyt.

Englannin järjestyneet maksavat ammattiyhdisfyksiinsä 1 shillingin tai 1 mk. 25 p. viikossa, ja siitä huolimatta pyritään niihin väkisin. Minkätähden? Siksi että hyvän englantilaisen ammattiyhdistyksen jäsen on turvattu melkeinpä Jumalaakin vastaan (naurua) — ei se tosiaankaan kuole yhtä pian, kuin ammattiyhdistykseen kuulumaton. Useat Englannin ammattiyhdistykset maksavat jäsenilleen sairasapua 10 shillinkiä viikossa 26 viikkoa, sitte vielä 5 shillinkiä niitä seuraavina 26 viikkona. Jos jäsen kuolee, saavat jälkeensä jääneet kokonaista 300 markkaa. Silloin voi työmiehenkin haudata herroiksi, jopa niin komeasti, että saa sanomalehtireferaatinkin. (Naurua). Vaimon kuollessa maksetaan tästä summasta puolet. Silloin ei akkaväkikään Jukkaa ammattiyhdistykseen kuulumista vastaan kuten täällä. Täällä ne sanovat: mitä siellä yökausia istut, kun ei siitä ole mitään hyötyä. Ja oikeassa he ovatkin, mitä hyötyyn tulee. (Naurua).

Englannin ammattiyhdistykset maksavat jäsenilleen myöskin työttömyysapua vuoden paikkeille. Ensimmäisiltä 14 viikolta 10 shillinkiä, sitte vähemmän. Ammattiyhdistyksen jäsen ei siellä tarvitse koskaan lähteä pyytämään kapitalistilta työtä, eivätkä työnantajat uskalla siellä kuten meillä käyttää huonoja aikoja hyväkseen alentaakseen työntekijänsä palkkoja. Sillä kestäväthän he palkkataistelussa ainakin vuoden.

Jos meilläkin olisi vallalla se katsantokanta, että ammattiyhdistykseen tulee maksaa ennenkuin niiltä vaaditaan, niin ne rupeaisivat kukoistamaan huolimatta eri aloilla vallitsevasta työttömyydestä. Kun ammattiliike kasvattaa jäsenistään sosiaalidemokraatteja, toivoisin, että puoluehallinto ryhtyisi nyt, kun ei ammattijärjestöä vielä voida puuhata, levittämään kaikilla sopivilla keinoilla sitä käsitystä, että ammattiyhdistysten on saatava jäsenmaksunsa korkeiksi. Sifte voivat ne saada jotakin aikaankin. Olisi myöskin harkittava, olisiko ehkä puoluehallinnon yhteyteen asetettava eri henkilö pitämään huolta ammattiyhdistysten herättämisestä tehokkaampaan toimintaan. Sillä, kuten jo sanoin, ne eivät herää ilman ulkoapäin tulevaa lykkäystä. Ammattiyhdistysten kasvattavan vaikutuksen ovat tunnustaneet ulko-

maiden etevät työväenmiehet, kuten Burns, Tom Mann jopa Marxkin. Liebknecht sanoo: „kaikki tunnustamme ammattiyhdistysten merkityksen, mutta vastustamme sitä, että niitä pidetään päätarkoituksena”. Poliitiselle liikkeelle on pantava meilläkin pääpaino. Ammattiyhdistysliike on pidettävä siitä erillään.

T. Tainio: Olen ammattijärjestökysymyksen suhteen samalla kannalla kuin Salin. Aikoinani minäkin puolustin ammattijärjestön perustamista, mutta nyt se on tarpeeton ja mahdoton laitos. Sille ei saada kannattajia, eikä siihen ole kykeneviä ja halukkaita henkilöitä. Kysymys ammattijärjestöstä on suotta vaadittu tähän kokoukseen. Kysymys on ammattiyhdistysten itsensä herätettävä. Nyt ne eivät kykene pitämään ammattijärjestöä pystyssä, vaikka sellainen perustettaisiinkin. Niiden on ensin kehityttävä. Ensimmäinen tehtävä on ammattiyhdistysten järjestäminen tykkänään uudestaan. Sitte vasta voidaan puhua ammattijärjestöstä. Ehkäpä olot paranevat tässä suhteessa piankin. Minä toivon suuria työnostajain liitolta. Kyllä se puristaa työntekijöitä niin, että he heräävät.

Nykyään käsittää ainoastaan harva henkilö edes, mitä ammattijärjestön pitäisi tehdä ja toimia. Kun puoluehallinto koetti saada ammattiyhdistyksiä viime kseenä edustetuksi Stuttgardin kansainvälisessä ammattijärjestöjen kongressissa, ei maamme ammattiyhdistyksiltä keräytynyt edes matkaravoja tähän tarkoitukseen, vaikka jokaisen osaksi tuleva summa ei olisi ollut suuri. Ne eivät siis halunneetkaan yhteyteen ulkomaiden taistelutoveriensa kanssa. Ne ovat niin auttamattoman välinpitämättömiä.

Väliaikaisena toimenpiteenä ehdotan, että asiaaharrastavista henkilöistä, vaikkapa eri kaupungeissa asuvista, muodostettaisiin valiokunta, jonka tulisi kerätä eri maiden ammattijärjestöjen sääntöjä, hankkia tarkkoja tietoja niiden toiminnasta, ja jos mahdollista, lähettää mies itse paikalle tutkimaan niiden työtapoja. Vähemmänkin tärkeään uhrautaan varoja, ja ammattijärjestö on ainoa keino, jonka avulla työpäivä voidaan lyhentää ja työpalkat pitää niin korkealla, ettei niiden ääreen kuole. Komitean tulisi sitte antaa seuraavalle puoluekokoukselle tutkimuksiinsa perustuva ehdotus ja lähettää lausuntonsa painettuna asiakirjana kaikille

ammattiyhdistyksille, jotka ovat valiokunnan toimintaa kannattaneet. (Hyvä!)

F. M. Orre la : Helsingissä on koetettu ylläpitää paikallista ammattijärjestöä, mutta se ei ole menestynyt. Se on nyt nukkumaisillaan. Jotakin olisi tehtävä, ja minä puolestani kannatan edellisen puhujan ehdotusta.

R. Drockila : Asian valaisemiseksi kerron kokoukselle ruotsalaisen ammattijärjestön kokoonpanon pääpiirteet. Siellä on järjestön perustuksena yksityiset ammattiyhdistykset. Ne ovat liittyneet ammatittain yhteen koko maata käsittäviksi ammattiliitoiksi. Niiden yläpuolella on lopullisena renkaana „maajärjestö". Sitä ennen on paikallisena järjestönä «työväen kommuuni", johon ovat liittyneet sekä ammatillisesti että poliittisesti järjestäytyneet kullakin paikkakunnalla. Ruotsin ammattijärjestö on kehittynyt alhaalta ylöspäin. Meillä on tahdottu alkaa ylhäältä, ja se on ollut erehdys. Meillä ei tarvita ammattihallintoa, kun liittotalinnotkin ovat niin veltoja, etteivät vastaa yksinkertaisia kirjoja, eivätkä edes saa veroja perityksi.

Jos mieli saada ammattijärjestöä meillä menestymään, on ryhdyttävä työhön alusta alkaen. Ensin on saatava ammattiyhdistykset kuntoon, sitte yleiset liitot ja paikallisjärjestöt samalla paikkakunnalla olevain ammattiyhdistysten kesken. Sitte vasta voidaan ruveta puhumaan ammattijörjesföhallinnosta. Ennen kaikkea täytyy korottaa ammattiyhdistysten jäsenmaksuja, jotta yhdistykset voisivat saada jotakin aikaan. Nyt katsotaan melkein hyvänteoksi, kun liitytään ammattiosastoon, vaikka pitäisi olla päinvastoin. Tahtoisin laskea erittäin puoluelehtien toimittajien sydämelle, että he selittäisivät jäsenmaksujen korotuksen tarkeyttä. Nyt on vähäistenkin jäsenmaksujen periminen niin veltoa, ettei niitäkään tahdota saada kerätyiksi. Rahastonhoitaja ei tule saapuville kokoukseen, tai jos tulee, on hän unhottanut kirjat tai jäsenliput kotiin. Ylöskantojärjestelmää ei tunneta. Tämä on jo sellaista velttoutta, että sitä ei saa jatkua. Muutos on saatava aikaan aivan perinpohjaisesti, jos tahdotaan saada ammattijärjestöä pystyyn. (Hyvä!) — Tainion ehdotus miehen lähettämisestä ulkomaille on hyvä joskus tulevaisuudessa, vasta sitte, kun ensin on saatu yhdistykset uudestaan luoduiksi.

A. K ä c k l u n d : Ammattijärjesfökysymys on käynyt polttavaksi nyt, kun työnantajat järjestyvät. Miten työntekijät voivat vastustaa heidän pyrintöjensä, ellei ole ammattijärjestöä? Nyt kun työväenyhdistyksiä jo on yli maan, on meidän koetettava saada samoin syntymään ammattiyhdistyksiä, sekä sitte niille liittoja. Nykyiset liitot ovat lamassa ja nukkuvat. Työnantajain liitto pakottaa meitä ryhtymään tähän tehtävään nyt heti. Lisäksi siihen, mitä Drockila kertoi Ruotsin ammattijärjestöstä, tahdon mainita, että sillä on ollut viime vuonna tuloja jäsenmaksuista 232,259 kruunua. On huomattava, että siellä on ammattiyhdistysten jäseniä vielä paljon järjestön ulkopuolella, kun työnantajat ovat saaneet aikaan erityisen hajoittavan järjestön. Nykyjään on ammattijärjestössä jäseniä 31,570. Näkyy siis, että jäsenmaksut ovat jotenkin suuret. Sama järjestö on saman ajan kuluessa maksanut suojelukseksi sulunalaisille työntekijöille 244,076 kruunua. Jos meillä tahdotaan joskus päästä huomattaviin tuloksiin, on meidän ensi työnä ryhtyä innokkaasti puuhaamaan ammattiyhdistysten ja liitojen herättämiseksi.

V. P y l k k ö : On surkeaa, että täällä vastustetaan ammattijärjestön perustamista. Tahdotaan ensin saada ammattiyhdistykset kuntoon, mutta miten ne saadaan? Ei ole kyllin siinä, että otaksutaan työnantajain liiton herättävän ne. Se voi herättää ne vasta sitte, kun on jo liian myöhäistä. Sentähden olisi täällä asetettava komitea järjestämään asiaa ja vilkastuttamaan ammattiyhdistysten toimintaa.

J. A. S a l m i n e n : Ammattijärjestöä ei voida nykyhetkellä saada pystöön, eikä sitä vielä tarvitakaan, siksi heikot ja lamassa ovat ammattiyhdistykset. Suurin syy niiden heikkouteen on, että ne eivät voi turvata jäseniään. Kun jäsenet huomaavat tämän, kääntävät he yhdistyksille selkensä. Ammattiyhdistystemme jäsenmaksut ovat yleensä liian pienet. Sitäpaitsä ovat yhdistykset pilhotut niin pieniä aloja käsittäviksi, että monet ryhmät eivät jaksakaan kannattaa liittohallintojansaakaan. Olisi harkittava, voisiko tämä kokous ehkä myöntää varoja sille ammattiyhdistysalalle, joka ottaisi vilkkaan toiminnan eloonherättämisen ja ammattiyhdistysten järjestämisen sydämen asiaksi, ja toimisi siihen suuntaan, että yksi ala saataisiin järjestetyksi suureksi ja

lujaksi liitoksi. Siten olisi esim. kaikki rauiafyöntekijät saavat yhdeksi liitoksi, samoin puutyöntekijät ja nahkathyöntekijät. Näin menetellen syntyisi ainoastaan kymmenkunta tai kaksitoista liittoa liittohailintoineen. Mutta ne olisivat sitä vahvemmat ja voisivat pontevammin toimia. Kun työnantajat ovat muodostaneet oman liittonsa, on työntekijäin ryhdyttävä mahdollisimman pian lujittamaan järjestönsä edellämäinnittuun suuntaan. Tämän lujittamisen ensi ehtona on, kuten jo alussa viittasin, että jäsenmaksut korotetaan mahdollisimman suuriksi.

j. H. Saaristo: Totta on, että ammattiyhdistykset ovat sitkeästi nukkuneet. Mutta ne ovat herätettävät, vieläpä mahdollisimman pian. Kysymykseen on pantava suurta huomiota. Ja kun yhdistykset on saatu vilkastumaan ja muodostumaan liitoiksi, on ammattijärjestö saatava aikaan. Olisi parasta jättää asia erityisen komitean ajettavaksi.

K. F. Hellsten: Nykyisiä nukkuvia ammattiosastoja ei saada hereille millään. Ne ovat porvarillisen yhteiskunnan lapsia, jotka ovat saaneet alkunsa nykyisistä työnantajain liiton kannattajista ja hommaajista. Jos mieli ammattiyhdistysten toimintaa saada elpymään, ovat ne järjestettävät uudelleen. Totta on kyllä, että uusille ammattiosastoille on vaikea saada vahvistusta, mutta sitä ei tarvitaakaan. Työntekijät muodostakoot itse lain itsellensä. — Minä olen myöskin ammattiosaston puheenjohtaja. Mutta se ammattiosasto ainakin on käynyt niin porvarilliseksi, että hävetää, vaikka se ennen oli vilkkaimpia. Olen väliin ajatellut, että lieneekö siihen syytä minussa. (Salin: on kyliä!) Mutta samoin on käynyt rautatyöntekijäin ammattiyhdistyksen. Se oli aikoinaan suurin Turussa, vaan nyt ei käy kokouksissa kuin kymmenkunta jäsentä. Ja sen mukaista on toimintakin. Ammattiyhdistykset eivät saa aikoinaan vastatuksi edes niitä pieniä kysymyksiä, mitä työnantajat ovat niille tehneet työntekijäin oma in ehdotusten johdosta. Mutta kyllä työnantajain liitto herättää työväestönkin liittymään. Olen samaa mieltä kuin Salin, että agitatioonia varten olisi toimitettava pieniä ilmaiseksi jaettavia lentokirjasia. Kysymyksen ammattijärjestön perustamisesta saa lykätä tykkänään tuonemmaksi. Matkara hojen myöntämistä vastustan, sillä niitä ei tarvita. (Hyvä!)

Anton Huotari: Pienet maksut ne pitävät ammattiyhdistyksiä lapsen kengissä. Vaan nyt ne alkavat jo tässä suhteessa herätä. Rauta- ja metallityöntekijäin liitto ehdottaa jäsenmaksuja korotettavaksi 12 markkaan ja muitakin korjauksia järjestöön. Jos muut liitot seuraavat samaa esimerkkiä, voi niiden elpymisestä olla toiveita.

A. Palmroos: Todistuksena siitä, että suuret jäsenmaksut eivät pelota pois yhdistyksistä, kuten usein luullaan, vaan päinvastoin ovat omiansa pidättämään jäseniä niissä, on Turun räätälien ammattiosasto. Sen jäsenmaksu on 16 mk. vuodessa. Mutta siihen kuuluukin nykyään 85 % kaupungissa olevista työntekijöistä ja loput liittyvät jäseniksi ennen pitkää. — Ammattiyhdistysten järjestämisen suhteen yhtyi puhuja edustaja Salmiseen.

Maria Kulmala: Suuret jäsenmaksut hyödyttävät kyllä, sen kaikki käsittävät. Sillä niiden vastineena voivat ammattiyhdistykset tehdä jotakin jäsentensä hyväksi, mikä pienten jäsenmaksujen vallitessa on mahdotonta. Mutta jäsenmaksun suuruudellakin on rajansa. Sillä on vaikea nykyisestä 5—6 markan viikkopalkasta suorittaa korkeita maksuja. — Yhtyi edustaja Hellsteniin.

E. Perttilä: Puuseppien ammattiosastossa Helsingissä oli jäsenmaksu ennen 6 mk. vuodessa. Silloin oli osastossa jäseniä sängen niukasti. Mutta kun jäsenmaksu korotettiin 15 markkaan, lisäytyi osaston jäsenluku vuoden ajalla 200 %. Selvempää todistusta suurten jäsenmaksujen paremmuudesta ei tarvita.

M. Hälleberg: Täällä ollaan liian toivottomia ammattiyhdistysten suhteen. Ne ainakin Helsingissä muodostavat melkein koko työväenliikkeen. Ne ovat tosin Englannin ammattiyhdistyksiin verraten heikkoja, ja järjestelmä on löyhä. Mutta siihen on muitakin syitä, kuin mitä täällä on tuotu esiin. Niinpä Englannissa esim. vaaditaan jäseneksi pyrkijältä toverien antama todistus siitä, kykeneekö hän ansaitsemaan alimman tariffipalkan. Ellei sellaista todistusta ole, ei hän pääse jäseneksi. Täten kuuluu Englannin ammattiyhdistyksiin vain valioväkeä. — Mitä tulee ammattijärjestön perustamiseen, olisi puoluehallinnon käännyttävä kaikkien paikallisjärjestöjen ja liittojen puoleen kysymyksellä, pitävätkö he ammattijärjestön perustamisen tarpeell-

sena, ja jos pitävät, ryhtykööt toimiin kutsumaan ammattijärjestön perustavaa kokousta. (Hyvä!)

D. Korhonen yhtyi edelliseen. Vastusti miehen lähettämistä ulkomaille.

Kysymys lykättiin valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Ammattijärjestö-valiokunta ehdottaa arv. kokouksen lausuttavaksi:

1) Suomeen perustettavaan ammattijärjestöön voi kuulua työväenpuolueessa ja sen ulkopuolella olevia osastoja, yhdistyksiä ja liittoja.

2) Olisi suotava, että ammattiosastot ja -yhdistykset itse, heti kun olosuhteet sallivat, yhtyisivät ammattijärjestöksi; sen kuntoon saamiseksi kehottaa kokous olevien liittohallintojen neuvottelemaan keskenään ja ammattiosastojen kanssa, keräämään tietoja perustamismahdollisuuksista ja järjestymistavoista, sekä, sitte kun mahdollista, perustamaan sen.

3) Puoluehallinnon pyydetään toimittamaan ylläsanotunlainen kehotus ammattiliittojen hallinnoille.

Eetu Salin.

Vilho Pyökkö.
(puheenjoht.)

Emil Perttilä,
T. Varto.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti ilman keskustelua kokouksen päätökseksi.

Opetusta koskevat kysymykset

Ohjelman kysymykset 18 (alustaja L. P. Korhonen, katso liite sivu 55) ja 19, jolla ei ole alustusta, vaan otettiin ohjelmaan johtavan komitean ehdotuksesta, lykättiin keskustelutta valiokuntaan.

Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Kysymyksistä, „Miten kansan lasten opetus saataisiin ajanmukaisemmalle kannalle?" ja „Eikö olisi suotava, että vähemmän tärkeitä muita oppiaineita syrjäyttämällä enempi kuin ennen kouluissamme opetettaisiin taloustiedettä eli yhteiskuntaoppia?" saa valiokunta täten kokouksen hyväksyttäväksi esittää seuraavaa:

1) Pohjakoulut ovat saatavat ajanmukaisemmalle kannalle. Koko kansan opetuksen paikallisena pohjakouluna on oleva kansakoulu, jokaisen yläkansakoulun yhteyteen on perustettava maallakin kaksiluokkainen valtion avustama alakansakoulu. Tiheästi asutuissa seuduissa ja etenkin tehdas- ja liikepaikoissa on kansakoulun yhteyteen perustettava kunnan avustamia oppilaskoteja ja lastentarhoja. Jokaisen kansakoulun yhteydessä on oleva koulukeittiö.

2) Nykyisiltä valmistavilta kouluilta on heti valtionapu lakkautettava, sillä ne nykyisessä muodossaan jo varhaisemmasta lapsuudesta asti istuttavat kasvatteihinsa luokkaerotusta.

3) Kaikissa kouluissa on opetus ja opetuksen välikappaleet olevat vapaat, siis annettava ilmaiseksi oppilaille.

4) Kasvavalle nuorisolle on sen kehityskannan mukaisesti taloustiedettä eli yhteiskuntaoppia opetettava, sillä onhan kansalaisen mahdollonta velvollisuuksiansa täyttää, jos hän ei tunne yhteiskuntansa perustuksia, eikä omaa ja yhteiskuntansa keskinäistä suhdetta. Koska kuitenkin nykyisten yhteiskunta- ja kouluolojen valitessa ei ole mahdollista tätä kysymyksessä olevaa tärkeätä, jopa välttämätöntä oppiainetta saada pohja- ja keskikoulujen lukujärjestykseen, mutta taas toisaalta ei saisi sen toimeenpanoa lykätä kaukaiseen tulevaisuuteenkaan, niin on silmällä pidettävä molempia aikoja. Nykyaikaa varten on vaadittava, että sosiaalidemokratian suuntaista yhteiskuntaoppia on kaikissa mahdol-

lisissä tilaisuuksissa esitettävä. Tällaisia tilaisuuksia ovat kansakoulun jatkokurssit, työväen oppikurssit, työväenopistot, käsityöläis- ja kaikki ammattikoulut, kansanopistot, kansalaisopistokurssit sekä yliopistolliset lomakurssit.

3) Yliopistoon on perustettava opettajan virkoja taloustieteen eri suuntia varten, ja on vaadittava, että jokainen yliopistokansalainen suorittaa vaikkapa pienemmänkin tutkinnon mainitussa tieteessä.

4) Seminaareissa on enemmän kuin tähän asti pantava arvoa ja aikaa yhteiskuntaopin opetukselle.

5) Nykyisessä muodossaan oleva Kirkkohistorian ja dogmeihin perustuva uskonnon opetus on poistettava. Sijaan on asetettava Kristuksen yksinkertainen rakkauden oppi, jonka opettamiseen ei tarvita kuin tunti viikossa. Tästä muutoksesta ylijäävät tunnit ovat käytettävät yhteiskuntaopin opetukseen.

6) Oppikirjat mainitussa aineessa ovat välttämättömät. Tässä suhteessa on puoluehallinnon käännyttävä maamme etevimpien taloustieteilijäin ja siveysopin opettajain puoleen, että nämä laatisivat kysymyksenalaista tiedettä käsittelevän kansantajuuden ja eri ikäkausille soveltuvan oppikirjan, joka sitten koulutoimen ylihallituksen ja Suomen sosiaalidemokraattisen puolueen yhteisesti valitseman komitean tarkastamana hyväksyttäisiin oppikirjana käytettäväksi.

Anni Huotari.

J. V. Orell.

M. Tuominen.

Antti Mäkelin.

Seth Heikkilä.

K. V. Karvonen.

A. Karttunen,
(sihteeri).

Valiokunnan mietinnön johdosta pyysi puhevuoroa
Y. M ä k e l i n, ehdottaen, että mietinnön 5:n kohdan loppuosa hyljättäisiin.

Toimitetussa äänestyksessä kannatti Mäkelinin ehdotusta 42, valiokunnan mietintöä sellaisenaan 26 ääntä. Kokouksen päätökseksi siis tuli edellä-oleva valiokunnan mietintö, paitse sen 5:n kohdan loppuosa, (joka on edellä kurssiveeraamatta).

F. M. Orre la olisi tahtonut 5 kohdan kokonaisuudessaan säilytettäväksi ja ilmoitti sen poistamista vastaan vastalauseensa pöytäkirjaan.

Häneen yhtyivät: O. Leino, A. Gröhn ja V. Heimonen.

15. Agitatsioonikysymys sekä Työväenlehdet ja -kirjallisuus.

Kokouksen ohjelmaan otetut agitatioonia koskevat kysymykset

8 a. Millä keinoin saataisiin työväenaate maaseuduilla enemmän tunnetuksi?

8 b. Eikö puolue voisi kustantaa vakinaista agitaattoria maalaistyöväestön keskuuteen, joka sitä kipeimmin kaipaa?

8 c. Eikö olisi määrättävä erityisiä agitaattorikurssimääriä kirjallisuudesta, jotka opittuaan lukija voi määräpaikkoihin saapua suorittamaan kurssin?

oli kokoukselle ottanut suullisesti alustaakseen hra T. Tainio. Hän ilmoitti, että koska hän kuului agitatsioonikysymysvaliokuntaan ja oli jo Viipurin kokouksessa esiintunut tärkeimmät näkökannat kysymyksessä, ei hän tahdo alustukseensa kuluttaa kokouksen aikaa, vaan esittää asian valiokunnalle, jonka lausunnosta sitte voidaan keskustella.

Kysymys lykättiin ilman keskustelua valiokuntaan, samoin ohjelman 14 kysymys: „Työväenlehdet ja -kirjallisuus”, jolle ei myöskään ollut alustusta.

Valiokunnan mietintö **oli seuraava:**

Kokouksen hyväksymän työohjelman 8 a—c kysymysten

johdosta ehdottaa valiokunta mielipiteenään kokoukselle seuraavaa:

Parhain, jopa miltei ainoa keino työväenaatteen tunnetuksi saamiseen on asiata selittävä agitatsiooni. Epäilemättä tulee puolueen tänä- ja viimevuonna harjoittama agitatsiooni tuottamaan hyviä tuloksia. Mutta kuitenkin vahingoittaa asiata suurella määrällä se, että agitatsiooni on ainoastaan tilapäistä, joten ei agitaattoria ole tarvittaessa saatavissa. Asian ja yleensä työväenliikkeen vakaannuttamiseksi on tarpeen, että puolueella on vakinainen palkattu asiamies, agitaattori, joka on aina puolueen käytettävänä ja voidaan koska tahansa lähettää sinne, missä senlaista kulloinkin kipeimmin tarvitaan. Senlainen olisi tarpeen myöskin työsopimusriitaisuuksien, työlakkojen ja työnsulkujen sattuessa, kun ei Suomessa vielä ole niistä huolehtivaa ammattijärjestöä.

Viime aikoina tapahtunut puolueen jäsenluvun nopea kasvaminen on takeena siitä, ettei vakinaisen agitaattorin palkkaaminen tuota tuntuvaa vaikeutta. Ja henkilön, jonka varsinaisena tehtävänä on agitatsiooni, työ on kieltämättä hyödyttävämpää kuin muilla aloilla toimivoin tilapäinen työ, joten ei ole asialle vahingoksi, vaikka vakinaisen agitaattorin palkkaamiseen vähennetäänkin tilapäiseen agitatsiooniin käytettyjä menoja. Vihdoin on jatkuva ja kehittyvä agitatsiooni sekä työntekijäin ohjaaminen ja auttaminen työlakoissa ja työnsuluissa työntekijäin nykyiselle ja vastaiselle elämälle niin tärkeä, että puolueen jäsenten suostuminen tarvittaessa pieneen lisäverotukseen sen hyväksi on aivan itse selvä asia.

Yleisen agitatsioonin tarkoituksenmukainen järjestäminen ei edellytä paikallisten järjestöjen velvollisuuden laiminlyöntioikeutta. Viipurin kokouksen päätöstä paikallisen agitatsioonin järjestämisestä tulee edelleen noudattaa, vieläpä enemmän kuin tähän asti.

Kirjallisten agitaattorikurssien suhteen, joita kysymyksen c-kohta tarkoittaa, on valiokunta epäilevällä kannalla, sillä agitaattorin kasvatukseen eivät teoreettiset tiedot yksinomaan ole osapuillekaan riittävät.

Päätökseksi ehdottaa valiokunta kokoukselle:

1. Puolueen palvelukseen otetaan vakinaisesti paikattu agitaattori, jonka toimeensa ottaa ja siitä erottaa, palkan määrää ja toimintaohjeet laatii sekä niiden noudattamista lähemmin valvoo puoluehallinto.

2. Silloin kun paikalliset yhdistykset agitaattorin apua pyytävät, suorittavat ne hänen matkakustannuksensa, muut matkarahat maksetaan puolueen kassasta.

3. Elleivät puolueen varsinaiset tulot tähän tarkoitukseen riitä, täyttävät puolueeseen kuuluvat yhdistykset vajauksen lisäverona.

4. V. 1901 Viipurissa pidetyn puoluekokouksen päätöksen mukaan on työväenyhdistysten entistä yleisemmin perustettava paikkakunnallisia agitatio- ja toimikuntia.

5. Asian edistämiseksi järjestää ja toimeenpääntee puoluehallinto, Viipurin kokouksen päätöksen mukaan, edelleenkin agitaattorikursseja. Paikalliset yhdistykset valvokoot huolellisemmin kuin tähän asti, että niiden avustamat kursseihin osanottajat omaavat puoluehallinnon määräämät alkeistiedot.

Ohjelman 14 kysymyksen johdosta: „Työväenlehdet ja -kirjallisuus” on valiokunta sitä mieltä,

että Viipurin kokouksen tästä asiasta tekemä päätös voidaan ilman muutosta ja muistutusta edelleen pitää voimassa.

M. Kontulainen. T. Tainio.
V. Löfqvist.

S. Reinholdsson.
Seth Heikkilä.
(sihteeri.)

Valiokunnan mietinnön johdosta syntyi seuraava päätöskeskustelu:

K. F. H e l l s t o n : Yhdyn valiokunnan mietintöön muissa suhteissa, vaan olen sitä mieltä, että yksi agitaattori ei riitä. Niitä pitäisi olla vähintään 4. Ne taas tarvitsevat varoja

enemmän kuin nykyään voidaan käyttää. Senfähdén olisi noudatettava edelleenkin nykyistä menettelyä. Agitaattorikursseja olisi vuosittain pantava toimeen, jotta kasvatettaisiin agitaattorivoimia.

F. M. Orrela: Kun puolueen varat ovat vähissä, ei mielestäni voida vielä palkata vakinaista agitaattoria, vaan olisi edelleenkin käytettävä tilapäisiä ja lisättävä niiden lukumäärää sitä mukaa, kuin varat myöntävät. Tärkeämpi kuin valiokunnan ehdottaman vakinaisen agitaattorin palkkaaminen olisi mielestäni sihteerin palkan asettaminen sellaiseksi, että sihteeri voisi olla vakituisesti siinä virassa, tarvitsematta sitä pitää sivutoimena. Hän voisi silloin matkustella tarvittaessa eri paikkakunnilla järjestämässä asioita ja sovittamassa riitaisuuksia. Jos puolue asettaa yksinomaan agifatsioointitarkoitukseen ainoastaan yhden henkilön, saapuu hänelle kutsuja niin paljon, että hän ei mitenkään ehdi niitä täyttää. Siitä puolueen jäsenet loukkautuvat, varsinkin jos kieltävä vastaus uudistuu. Senfähdén ei mielestäni voi vakinaisen agitaattorin asettaminen tulla kysymykseen vielä tällä kertaa, vaan vasta sitte, kun on enemmän varoja käytettävissä. Ja ennen vakinaisen agitaattorin asettamista olisi sihteerin toimi saatava vakinaiselle kannalle.

A. Käcklund: Agifatsiooni on siksi tärkeä asia, että siihen on pantava suurta huomiota, eikä tule kammoksua varojen uhraamisesta siihen. Vakituisesti palkattu agitaattori on tarpeen vaatima. Parempi olisi tietysti, jos niitä saataisiin useampia, mutta ellei saada, on tyydyttävä yhteenkin. Mutta siinä tapauksessa sen tulisi olla sekä suomen että ruotsinkielistä taitava. Meillä on ruotsalaista työväestöä suuret määrät pitkin rannikkoa, ja niidenkin hyväksi on jotakin tehtävä. Jos siis agitaattoreita saadaan useampia, tulee niistä jonkun olla ruotsalaisen, jos vain yksi, tulee hänen osata molempia kieliä, että hän kykenee käymään ruotsalaisilla paikkakunnilla.

V. Löfqvist: Olen aina puolustanut vakituisen agitaattorin asettamista ja puolustan vieläkin. Edustaja Salin sanoi eilen, että lentokirja vaikuttaa enemmän, on parempi kuin agitaattori. Mutta niin ei ole laita, sen on kokemus minulle opettanut. Vasta agitaattorin kehotuksesta saadaan kirjallisuutta kaupaksi. Ennen puhetta sitä ei mene kuin

korkeintaan jonkun markan edestä. Mutta kun on puhunut ja kehottanut puheensa ohessa kuulijoita hankkimaan työväenkirjallisuudesta lisää tietoja, ovat he usein niin innokkaita ostamaan, että tahtovat kaataa pöydän. Lentokirjaset voisivat kyllä vaikuttaa paljon hyvää, mutta niitä ei useinkaan viitsitä lukea, vaikka saataisiin ilmaiseksi. Tiedän varmaan, että täälläkin on läsnä henkilöitä, jotka eivät ole edes lukeneet kaikkia puolueen omia kirjoja. Sentähden on agitatioonin järjestettävä vakituiselle kannalle.

K. H. Lust: Vakinainen agitaattori on välttämätön, ja jos varat riittävät, olisi niitä asetettava kaksi. Ne ovat esim. lakkoja järjestettäessä tuiki tarpeelliset. Kun Haminassa oli lakko, ei puoluehallinnolta voitu saada sovittelijaa, vaikka pyydettiin. Puoluehallinto vastasi, että se ei lähetä agitaattoria puolueeseen kuulumattomien riitaisuuksia sovitteluun, vaikka kysymyksenalainen ammattiyhdistys kuului puolueeseen Haminan työväenyhdistyksen kautta, ja vaikka puoluehallinnolle asiasta ilmoitettiin, ei se voinut välittää saada. Näin ollen meni lakko rikki, mutta olisi voinut käydä toisin, jos välittäjä olisi saatu. Agitaattori on siis aivan tarpeensa vaativa.

Eeva Järvinen: Koska meillä ei ole muita kuin yksikielisiä miehiä agitatioonissa käytettävänä, täytyy toivoa, että agitaattoreja saataisiin sekä suomalainen että ruotsalainen. Ja koska sanotaan, että naisia on seitsemän yhtä miestä vastaan, pitäisi naisille myös saada yksi naisagitaattori. Yksi agitaattori sitäpäitse ei riittäkään niin laajaan maahan kuin Suomeen. Ja tähän saakka käytettävissä olleet agitaattorivoimat ovat niin lopussa, että ne siirtyvät uusille aloille. Sentähden olisi saatava vakituisia agitaattoreja aluksi vaikka vain kaksikin. Varoja tulee kyllä heidän palkkaamiseensa sitä runsaammin, kuta enemmän työväki valvuu.

J. Heitto: Minä puolestani vastustan vakituisen agitaattorin asettamista, koska yksi ei siihen toimeen riitä ja useammille ei ole varoja. Käytettäköön tilapäisiä agitaattoreja sitä runsaammin. Meillä on kyllä agitatioonin tottuneita henkilöitä, joita voi käyttää.

Anton Huotari: Kannatan agitatioonin järjestämistä vakinaiseksi. Jos eivät varat riitä useamman palkkaamiseen,

niin asetettakoon niitä ainakin yksi. Voihan sitäpaitse käyttää tilapäisiäkin, jos varoja riittää. Ja jotta voitaisiin varojen karttuessa ottaa useampiakin, olisi ponnin sana »agitaattori» muutettava »agitaattoreja». Heitä otettaessa olisi, mikäli mahdollista, pidettävä silmällä myös ruotsinkielisen väestön ja naisten vaatimuksia.

J. Kemppainen: Minua ihmetyttää, että epäillään sitä, jaksetaanko agitaattori palkata. Kyllä se jaksetaan, jos on halua. — Joku tässä lausui sen kummastuttavan väitteen, ettei agifaattoria olisi palkattava ollenkaan, kun ei ehkä saada muuta kuin yksi. Mutta kai yksikin on parempi kuin ei ollenkaan. — Kannatti valiokunnan ehdotusta.

E. Perttilä: Sihteerin toimi olisi asetettava vakitukselle kannalle ja saatava siihen mies, joka osaa kieliä. Sen lisäksi olisi asetettava mies- ja naisagifaattori.

O. Leino: Minä kannatan valiokunnan ehdotusta sillä muutoksella, että otetaan puolueen palvelukseen yksi ruotsia sekä suomea taitava agitaattori ja yksi naisagifaattori. Varoja saapi kyllä, kun ottaa lahjoja yksityisiltä henkilöiltä. (Ohoh; naurua!)

M. Sievänen: Kannatan vakituisen agitaattorin asettamista jo siitäkin syystä, ettei kävisi, kuten meille Lauritsalassa. Kun tiesimme, ettei puoluehallinto voi puhujia lähettää, pyysimme sellaista Viipurista. Sieltä laittoivat sellaisen viipurilaisen, joka kavaltl meiltä 30 markkaa. (Naurua). Agitaattoreja tarvittaisiin ainakin kuusi, neljä miestä ja kaksi naista. Täällä on esitetty, että vain sihteeri asetettaisiin vakitukselle palkalle ja hän matkustaisi pyydeffäissä eri paikkakunnille. Mutta eihän sihteeri ole ilmapallo, joka ehtisi lentää joka paikkaan. (Naurua).

A. Sjöholm yhtyi edustaja Orrelaan, koska valiokuntakin epäilee, voidaanko varoja hankkia, ja koska yksi agitaattori ei missään tapauksessa voi agifatsioonia hoitaa. Sen sijaan olisi palkattava vakituinen sihteeri.

J. H. Jokinen: Minä puolustan valiokunnan mietintöä hyväksyttäväksi. Täällä on sanottu, ettei yksi agitaattori ehdi täyttää tehtävänsä, ja sen sijaan puollettu sihteerin toimen asettamista vakitukselle kannalle, jolloin sihteerin tulisi myöskin matkustaa muille paikkakunnille agitatsioonitarkoituksessa. Mutta miten hän ehtii tehdä sihteerin toimien ohella

sen, mitä ei agitaattori ehdi? Sitäpäitse on vaikea saada puolueen palvelukseen vakituisesti miestä, joka kykenee sekä sihteerin että agitaattorin toimeen. Sentähden olisi nyt aluksi asetettava yksi agitaattori vakituiseksi, kuten valiokunta ehdottaa. Onhan toki yksi parempi kuin ei yhtään. Agitaattorille olisi ostettava vuosipiletti, jolloin matkat tulevat halvoiksi. Kun on käytettävissä vain yksi agitaattori, saattaa kyllä käydä niin, etteivät kaikki saa häntä luokseen silloin kuin pyytävät. Mutta kun yhdistykset tietävät, että niitä on vain yksi, niin suostuvat he kyllä siihen, että pyyntöjä täytetään mikäli mahdollista siinä järjestyksessä, kuin niitä saapuu. (Hyvä!)

V. Helenius kannatti vakituisen agitaattorin asettamista valiokunnan ehdotuksen mukaan.

A. Päiviö yhtyi valiokunnan mietintöön.

J. Bastman kannatti ainakin yhden vakituisen agitaattorin asettamista. Jos nähdään, että se ei riitä, niin käytettäköön ylimääräisiä lisäksi. Yhdistykset myöntäkööt agitatioonin riittävästi varoja.

J. A. Silander: Jos ei voida asettaa useampia kuin yksi agitaattori, niin täytyy siihenkin tyytyä. Mutta jos suinkin on mahdollista, olisi niitä asetettava useampia, ja maa jaettava eri agitatioonipiireihin, kuhunkin yksi agitaattori.

O. E. Lindeman kannatti valiokunnan mietintöä edustaja Huotarin lisäyksellä.

M. Saarinen yhtyi valiokunnan mietintöön, että aluksi asetetaan ainoastaan yksi vakinen agitaattori. Mutta edustaja Käcklundin toivomus olisi otettava huomioon siten, että tilapäisinä agitaattoreina käytettäisiin ruotsalaista ja naisagitaattoria, kunnes nekin voidaan palkata vakituisiksi.

T. Tainio: Agitatioonikysymys on kysymys, josta jokainen puhuu, mutta harvat käsittävät sitä oikein. Sen pitäisi jo olla minun mielestäni selvillä, mutta niin ei näy olevan. Kun Viipurin kokouksessa vaadin vähän enemmän varoja luovutettavaksi agitatioonin, jotta se saataisiin järjestetyksi vakinaiselle kannalle, huudettiin silloin: ei voida myöntää enemmän varoja. Nyt useat kyllä vaativat asetettavaksi enemmän vakinaisia agitaattoreita, kuin valiokunta on ehdottanut. Valiokunnalla ei ole mitään sitä vastaan, mutta se pelkäsi, ja syystä, että kun palkanmaksu tulee